

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ
ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν.

Λουκ. ΙΖ 21

ΕΤΟΣ 20^{ον}

ΤΕΥΧΟΣ 109

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1975

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ» (Δραγατσάνιου 8)

(Δευτέρα - Τετάρτη - Παρασκευή 10 - 12)

H. P. Blavatsky	Στή χώρα τῶν Γαλάζιων Βουνῶν	30
Annie Besant	Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως	δεμ. 120
•	Κάρμα	25
C. Leadbeater	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	10
Besant - Leadbeater	Ἡ Ἄτραπός τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ	150
C. Jinarajadasa	Ἀπόκρυφος ἐξέλιξις Ἀνθρωπότητος	120
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	30
•	Αἱ βαθύτεραι ὕψεις τῆς Ζωῆς	30
•	Εἰς ἀναζήτησιν τῆς Σοφίας	50
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	50
•	Φῶς στὴν Ἄτραπὸν	80
Krishnamurti	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (ἐκδ. 1968)	25
•	Στοχασμοὶ πᾶνω διὰ τὴν Ζωὴν (Α βιβλίον)	150
•	Ἐλευθερία, ἀρχὴ καὶ τέλος	150
•	Ἐκπαίδευσις καὶ σημασία ζωῆς	100
Ἄντ. Ἀδριανόπουλος	Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ Ζωὴ	100
•	Ἀρχαῖοι Ἕλληνες Φιλόσοφοι δδ. 150 δεμ.	170
K. Κιτρινιάρης	Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς	50
Γεώργ. Μαλτέζος	Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια	50
K. Μελισσαρόπουλος	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς δδ. 40, δεμ. 70	
•	Μελετήματα δδ. 90, δεμ. 120	
•	Εἰσαγωγή στὴ Θεοσοφίαν δδ. 100, δεμ. 140	
•	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας δδ. 70, δεμ. 100	
•	ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) δεμ. 120	
•	Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισηναμοῦρτι δδ. 70, δεμ. 120	
•	Ὁ Ἰησοῦς	80
•	Ὁ Κομήτης (Θέατρο Ἰδεῶν)	40
•	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»	10
«ΙΛΙΣΟΣ», Ἐπιλογὴ ἐτῶν 1958 - 58 καὶ 1959 - 81, ἐκδόση χρυσῶδ.		120
Διὰ τοὺς συνδρομητὰς ἐσωτερικοῦ τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ»		100
Περιοδικὸν «ΙΛΙΣΟΣ» Τόμοι εἰς τεύχη 1958 - 70	δρχ.	80
• χαρτόδετοι 1971 - 74	δρχ.	100

Ἀποστείλατε τὸ ὄντίμιμον, διὰ νὰ τὰ λάβετε ταχυδρομικῶς.

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 20

ΣΥΝΔΡΟΜΗ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 100 Ἐξωτερ. \$5

ΙΛΙΣΟΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ

1975

ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΤΟΣ

ΕΝ ΤΟ ΠΑΝ * ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ
ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ
ΑΝΕΥ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΣ ΦΥΛΗΣ
ΠΙΣΤΕΩΣ ΤΑΞΕΩΣ ΓΕΝΟΥΣ
ΧΡΩΜΑΤΟΣ * ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗ-
ΣΚΕΙΑ ΑΝΩΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗ-
ΘΕΙΑΣ * ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΚΕΨΕΩΣ
ΑΝΤΙ ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΒΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΥΛΗΣ
ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυδμῶνος), ΑΘΗΝΑΙ - 122

Διευθυντής ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ἐπιμελητής ὕλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 20ὸν * Ἰανουάριος — Φεβρουάριος 1975 * ΤΕΥΧΟΣ 109

Εἰκοστὸν Ἔτος

Ὁ «ΙΛΙΣΟΣ» εἰσέρχεται στὸ εἰκοστὸν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς του ἔτος.

Ἀναστρέφομε τὰ βλέμματά μας στὸν Μαῖο τοῦ 1956, ὅταν ἐκυκλοφόρησε τὸ 1ο τεῦχος. Ἦταν σὰν μιὰ πέτρα στὰ νερά γαλήνιας λίμνης. Ἄνοιξε ἓνας κύκλος, συνεχῶς διευρυνόμενος, ἀλλὰ χωρὶς νὰ σθῆνη... Σιγά-σιγά ὁ «ΙΛΙΣΟΣ» ἐσχημάτισε γύρω του μιὰ πνευματικὴ συντροφιά, ἡ ὁποία ἐξετίμησε αὐτὸ ποῦ ἦταν τὸ περιοδικὸ μας.

Σήμερα, ἔχει ἔλθει, μαζὶ μὲ τὴν πρόοδο, ἡ δικαίωσις. Ἦταν μιὰ ΑΝΑΓΚΗ ἓνα τέτοιο περιοδικό.

Ἀλλὰ, βυθίζομε τὰ βλέμματά μας καὶ πρὸς τὰ ἔμπροσ. Πόσο δρόμος! Πόσο βαρὺ καθῆκον! Ἔχομε ὑποχρέωσις διαρκοῦς ἐργασίας καὶ συνεχοῦς ἀνόδου. Μᾶς περιβάλλει ἓνα κοινὸν ἐκλεκτό, μὲ δικαίαις ἀπαιτήσεις. Τὸ εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν συμπαραστάσή του. Καὶ τοῦ ὑποσχομέθα κάθε προσπάθεια πρὸς ἀνταπόκριση στὶς προσδοκίες του.

Ὁ πνευματικὸς ΙΛΙΣΟΣ θὰ φλοισβίζη χαρωπὰ στὶς ὄχθες του...

Ἡ συνδρομὴ διατηρεῖται στὶς 100 δραχμὲς — παρὰ τὶς αὐξήσεις τῶν ἐκδοτικῶν δαπανῶν — ἐμὲ τὴν ἐλπίδα καλύψεως τῶν ἐπιβαρύνσεων διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνδρομητῶν.

Σ Π Ι Ν Θ ἦ ρ ε ς

Ἐκάστην ἡμέραν καὶ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τοῦ νέου ἔτους, θὰ προσπαθῶ ὑπομονητικὰ νὰ συντονίζω τὴν ζωὴ μου ἀρμονικὰ μὲ τὸν Θεῖο Διδάσκαλο ἐντός μου.

Ἄννι Μπέζαντ

Οὐδεὶς, ὅταν ἀποβλέπη καὶ προσπαθῆ νὰ εἶναι ὠφέλιμος, δύναται νὰ εἶναι ἀνωφελής.

Ν. Σρι Ράμ

Ὁ μέγας νόμος τῆς ἀγωγῆς εἶναι αὐτός: "Ἄφησε τὸν καθένα νὰ ἀναπτυχθῆ ἀπὸ μέγιστον τῶν δυνατοτήτων τοῦ βοήθησέ τον, ἂν μπορῆς, σπὴν πληρέστερη ἀνάπτυξή του, σπὴν ἀντίσταση κατὰ τῶν ἐμποδίων καὶ τῶν ἐπιθλαβῶν κλίσεων" καὶ δείξε του τὸν ὀλοκληρωμένα ἑαυτὸ του, πού μπορεῖ νὰ τὸν πραγματοποιήσῃ.

Θωμᾶς Καρλάιλ

Εἴμεθα ἀπλῶς ἐρευνηταί, μὲ σοβαρὲς προθέσεις καὶ νοῦ ἀδέσμευτο, πού μελετοῦμε τὰ πάντα, θέτομε ὑπὸ δοκιμασία τὰ πάντα καὶ κρατοῦμε σφιχτὰ ὅ,τι καλὸ... Ἀναζητοῦμε, διερευνοῦμε... Οὐδὲν ἀπορρίπτομε ἄνευ αἰτίας, οὐδὲν ἀποδεχόμεθα ἄνευ ἀποδείξεως. Εἴμεθα σπουδασταί, ὄχι διδάσκαλοι.

Χένρυ Σπήηλ "Ὀλκόττ

Τ ό τ ε . . .

Τότε

θὰ μᾶς ἀποκαλυφθοῦν τὰ ἀληθινὰ ὀνόματα τῶν πραγμάτων. Θὰ τ' ἀκούσουμε...

Καὶ μέσα ἀπὸ τὰ εἶδωλά τους αὐτὰ θ' ἀναδυθεῖ

καταπιεσμένο καὶ χειμαζόμενο μέσα σὲ μακρὰ νύχτα λουλούδι

τὸ ἀληθινὸ πρόσωπό τους στὸ φῶς.

Αἰμίλια Ἰβου

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Πυθαγόρας γεννήθηκε στη Σάμο, ανάμεσα στο 582 και στο 572 π.Χ. Για τον Πυθαγόρα, καθώς και για τη διδασκαλία του, έχουν γραφεί πάρα πολλά, αλλά σχεδόν τίποτα δεν είναι ακριβώς βεβαιωμένο. Κυρίως διότι οι Νεοπυθαγόρειοι, κατά τον Α' αιώνα π.Χ., απέδωσαν δικά τους συγγράμματα στους παλαιότερους Πυθαγορείους και έτσι έχει γίνει σύγχυση. Ο ίδιος ο Πυθαγόρας δεν είχε γράψει κανένα έργο. Η διδασκαλία του ήταν μυστική και απόκρυφη. Τα αποφθέγματα του τα χάραζαν στη μνήμη τους οι μαθηταί του, λέγοντας «Αὐτός ἔφα». Από το βιβλίο του Φιλολάου ε σώθηκαν λίγα μόνον αποσπάσματα. Ο Άριστοτέλης είχε γράψει «Περὶ Πυθαγορείων», αλλά δυστυχώς δεν έχουμε το έργο του. Ο Πυθαγόρειος Λύκων έγραψε περὶ τοῦ Πυθαγόρα τό 320 περίπου π.Χ. και ὁ Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός περὶ τῶν Πυθαγορείων. Επίσης ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος κατὰ τὸν Γ' αἰῶνα μ.Χ. Οἱ Νεοπλατωνικοὶ φιλόσοφοι Πορφύριος και Ἰάμβλιχος ἔγραψαν και οἱ δύο μακρές βιογραφίες τοῦ Πυθαγόρα. Ἀλλά πῶς νὰ βασισθοῦμε σέ βιογραφίες πού γράφτηκαν 800 χρόνια μετὰ τὸν θάνατο τοῦ βιογραφομένου; Τὰ στοιχεῖα τῆς ιστορίας και τοῦ θρύλου και ἀνάγκη νὰ ἀναμνησθῶνται ἀδιάσπαστα. Ὁ Συρέ στό τόσο θελκτικό βιβλίο του «Οἱ Μεγάλοι Μῦθοι» ἀφιερώνει τὸ μακροσκελέστερο κεφάλαιο στόν Πυθαγόρα, τοῦ ὁποίου τῆ ζωῆ, καθώς και τῆ διδασκαλία, λεπτομερέστατα περιγράφει. Ἀλλά ὁ Συρέ στηρίζεται κυρίως στήν πλούσια ποιητική φαντασία του, ἀδιαφορώντας για τίς χρονολογίες και για τήν ιστορική ἀκρίβεια τήν ἀναγραφιομένων.

Ἐμεῖς θὰ προτιμοῦσαμε τήν ιστορία. Ἀλλά σχετικά μέ τὸν Πυθαγόρα, για τοὺς λόγους πού ἐξηγήσαμε, ἐκεῖνα πού θ' ἀναφέρωμε, εἶναι ἀναγκαστικά ἀνάμιξη μῦθοι και ιστορίας. Ἄλλ' ὅπως σωστά παρατηρεῖ ἡ Μπέζαντ, «πολλές φορές ὁ μῦθος εἶναι ἀληθινότερος ἀπό τήν ιστορία».

Ὁ Πυθαγόρας ἦταν υἱός τοῦ χρυσοχόου Μνησάρχου και τῆς ὡραιότατης Παρθενίδος ἢ Πυθαίδος. Οἱ Ἕλληνες τὸν ὀνόμασαν «Υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος» και «ἐνσάρκωση τοῦ ὑπερβορείου Ἀπόλλωνος». Διδάσκαλοί του ἀναφέρονται ὁ φιλόσοφος και τραγουδιστής τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν Ἐρμοδάμας, οἱ Μι-

λήσιοι φυσικοί Θαλής και Άναξίμανδρος, και κυρίως ο φιλόσοφος Φερεκύδης, από τη Σύρο.

Σύμφωνα με πολλές μαρτυρίες, ο Πυθαγόρας έπηγε στην Αίγυπτο, όπου λέγεται ότι παρέμεινε πολλά χρόνια. Έκει έμυήθη στα Αίγυπτιακά Μυστήρια και διδάχτηκε από το Αίγυπτιακό Ίερατείο, που κατείχε μια σοφία καταπληκτική, όχι μόνο για τους χρόνους εκείνους, αλλά και για όλους τους χρόνους. Ο Πλάτων στον Τιμαίο αναφέρει ότι η Έλληνική Σοφία, σε σύγκριση με τη σοφία των Αιγυπτίων Ίερέων, είναι νηπιακή. Από τα Αίγυπτιακά Μυστήρια έπηγασαν τόσο τα Ίουδαιικά, όσο και τα Έλληνικά, που ήταν το καύχημα της Έλληνικής αρχαιότητας και η κρυμμένη αιτία της άκμης του Έλληνικού πνεύματος. Ο Πυθαγόρας, μετά την Αίγυπτο, λέγεται ότι πήγε στη Βαβυλώνα. Το Ίερατείο της Βαβυλώνας είχε συγκεντρώσει τη σοφία των αρχαίων Χαλδαίων, των Περσών Μάγων και των Ίουδαίων, που βρισκονταν στην αιχμαλωσία. Καθόλου παράδοξο, αν στη Βαβυλώνα ο Πυθαγόρας έμυήθη στα Χαλδαιικά, Ζωροαστρικά και Ίουδαιικά Μυστήρια, αποκτώντας έτσι μια σπάνια σοφία. Από τη Βαβυλώνα έγύρισε στη Σάμο, έπειτα από μακρά άπουσία. Άλλά η κατάσταση στη Σάμο δέν ήταν καλή. Υπήρχε η τυραννία του Πολυκράτη και η διαφθορά των ήθων, που συνοδεύει πάντοτε τα τυραννικά πολιτεύματα.

Ποιός ήταν ο Πολυκράτης; Άξίζει ν' άνοιξουμε μια μικρή παρένθεση, για νά δώσουμε τον λόγο στον Ηρόδοτο. Ο Πολυκράτης ήταν ο τυχερότερος άνθρωπος του κόσμου. Είχε φίλο τον βασιλέα της Αιγύπτου Άμασι. Ο Άμασις συμβούλευσε τον Πολυκράτη νά διακόψει την άδιαπάραικτη εύδαιμονία του, προξενώντας επί τέλους ο ίδιος στον έαυτό του μια θλίψη. Ο Πολυκράτης είχε ένα πολύτιμο δακτυλίδι, που τό αγαπούσε. Άκολουθώντας όμως τη συμβουλή του φίλου του, τό έρριξε στη θάλασσα. Έπειτα από λίγες μέρες ένας ψαράς του έφερε δώρο ένα μεγάλο ψάρι. Τρώγοντάς το ο Πολυκράτης βρήκε στην κοιλιά του ψαριού τό πολύτιμο δακτυλίδι του. Όταν ο Άμασις τό πληροφορήθηκε, παράγγειλε στον Πολυκράτη ότι διακόπτει τη φιλία τους, για νά μη λυπηθή άργότερα, όταν πέσει στον Πολυκράτη μεγάλη σφοδρά. Πραγματικά, ο Πολυκράτης είχε φρικτό τέλος, διότι πιάστηκε με δόλο αιχμάλωτος από τους Πέρσας και άνασκοποίστηκε.

Ο Πυθαγόρας, λοιπόν, μη θέλοντας νά ζη κάπω από την τυραννίδα του Πολυκράτη, ξανάφυγε από τη Σάμο, ίσως κατά τό 532 πρό Χριστού, σε ώριμη πιά ηλικία, γύρω στα πενήντα. Ήλθε στην ήπειρωτική Έλλάδα, παρακολούθησε τους Όλυμπιακούς άγώνες, πήγε στην Έλευσίνα, όπου ο Ίεροφάντης λέγεται ότι του παραχώρησε τη θέση του στα Μυστήρια της Δήμητρας και Κόρης. Άπό την Έλευσίνα πήγε στους Δελφούς,

τόν ιερωτάτο τόπο, τόν ὄμφαλό τῆς Γῆς, ἐκεῖ ὅπου συνήρχοντο οἱ ἀμφικτιονίες τῶν Δωριέων. Τό Ἱερὸ τῶν Δελφῶν ἀρχικὰ ἦταν ἀφιερωμένο στή Γῆ, ἐπειτα στόν Ποσειδῶνα, στή Δήμητρα, στή Θέμιδα καί τελικά στόν Ἀπόλλωνα, τόν θεό τοῦ ἡλίου καί τῆς μουσικῆς. Ἡ μαντική Πυθία εἶχε καταστήσει τοὺς Δελφοὺς δημοφιλές μέρος. Πλούσια ἀναθήματα ἐφθάναν ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. Συνήθως ἡ διαφθορὰ συνοδεύει τόν πλοῦτο. Οἱ Δελφοὶ ὅμως κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους — καί ἐπὶ μακρὰ ἀκόμη ἔτη — διατηροῦσαν τὴν ἀγνότητά τους καί τὴν ἐκμὴ τους. Ὁ Πυθαγόρας, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση, παρέμεινε στοὺς Δελφοὺς ἓνα χρόνο, ἐδίδασκε τοὺς ἱερεῖς, ἐνέπνευσε τὴν Πυθία Θεοκλέα, καί ἔφυγε γιὰ τὴν Μεγάλη Ἑλλάδα, γιὰ νὰ ιδρύσῃ ἐκεῖ, ἀνάμεσα στίς Ἑλληνικὲς ἀποικίες, τόν Πυθαγόρειο Δεσμό ἢ Πυθαγόρεια αἴρεση ἢ Πυθαγόρειο Σύλλογο, πού — ὅπως ἐπιτυχημένα παρατηρεῖ ὁ Συρέ — εἶναι ἡ μητέρα τῆς Πλατωνικῆς Ἀκαδημίας καί ἡ μάμμη ὄλων τῶν ἰδεαλιστικῶν Σχολῶν.

Ἐκτός ἀπὸ τὰ Αἰγυπτιακὰ Μυστήρια καί πιθανόν τὰ Χαλδαϊκὰ, Ζωροαστρικὰ καί Ἰουδαϊκὰ, φαίνεται ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἐμυήθη καί στὰ Κρητικὰ Μυστήρια, διότι ἀναφέρεται ὅτι πῆγε στὴν Κρήτη καί μαζί μὲ τόν Ἐπιμενίδη κατέβηκαν στὸ «Ἰδαῖον Ἄντρον». Ὑπάρχει ἐπίσης ἡ φήμη ὅτι εἶχε πάει καί στίς Ἰνδίες, καθὼς καί ὅτι εἶχε μνηθῆ στὰ Καβεῖρια.

Μετὰ τὴν κυρίως Ἑλλάδα, ὁ Πυθαγόρας ταξίδεψε στὴ Σικελία καί στὴ Μεγάλη Ἑλλάδα. Τέλος κατέληξε στὴν Κρότωνα, πού φημιζόταν γιὰ τὴν καλὴ τῆς τοποθεσίας καί γιὰ τὴν ἀρετὴ τῶν κατοίκων τῆς, σὲ ἀντίθεση ἀπὸ τὴ γειτονικὴ Σύβαρι. Ἐλεγαν ὅτι στὴν Κρότωνα Ζοῦσαν πολλοὶ Ὀρφικοὶ καί ὅτι σ' αὐτὸ ὀφείλεται ἡ ἀρετὴ τῶν κατοίκων καί ἡ προτίμηση τοῦ Πυθαγόρα γιὰ τὴν Κρότωνα.

Ὁ Συρέ περιγράφει ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἐμάζεψε τοὺς νέους τῆς Κρότωνος στόν ναὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, καθὼς καί τίς γυναῖκες στόν Ναὸ τῆς Ἥρας, καί τοὺς μίλησε μὲ εὐγλωττία γιὰ τὴν Ἀλήθεια καί τὴν Ἀρετὴ. Ἡ εὐγένεια καί τὸ θέλημα τῆς μορφῆς του καί ἡ ἀπέραντη σοφία του συμπάρευσαν τοὺς ἄκροατάς. Τὸν παρομοίασαν μὲ τόν Δία καί μὲ τόν Ὑπερβόρειο Ἀπόλλωνα. Οἱ γυναῖκες τῆς Κρότωνος κατέθεσαν τὰ χρυσᾶ τους κοσμήματα στόν Ναὸ τῆς Ἥρας, σὰν τρόπαιο γιὰ τὴν νίκη κατὰ τῆς ματαιότητος καί τῆς χλιδῆς. Ἡ σύγκλητος τῶν χιλιῶν ἀνησύχησε γιὰ τὴν ἐπιρροή τοῦ Σαμίου σοφοῦ καί τὸν ἐκάλεσε νὰ τὸν ἐξετάσῃ. Ἡ σοφία τοῦ Πυθαγόρα ἐγοήτευσε τὰ μέλη τῆς Συγκλήτου, πού τὸν ἐβοήθησαν νὰ κτίσῃ τὸ οἰκοδόμημα τῆς Σχολῆς του, τὸ Πυθαγόρειον Ἰδρυμα, τὸ

περίφημον «Όμακοεῖον», τὸ ὁποῖον οἱ Κροτωνιάτες δικαίως ἐνόμαζαν Ναὸ τῶν Μουσῶν.

Ἦταν μιὰ μυητικὴ Σχολή, μὲ αὐστηρὲς ἠθικὲς ἀρχές. Μιὰ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῶν Ὀρφικῶν διδασκαλιῶν. Οἱ μαθηταί, γιὰ νὰ γίνουν δεκτοί, περνοῦσαν ἀπὸ αὐστηρὴ ἐξέταση τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς αὐτοκυριαρχίας τους.

Ἡ ζωὴ στὸ Ὀμακοεῖον ἦταν κοινοβιακὴ. Ἀκολουθοῦσαν δωρικὰ ἔθιμα καὶ τὴ δωρικὴ ἀντίληψη τῆς ὑποταγῆς τῶν ἀτομικῶν κλίσεων στὸ συμφέρον τῆς ὁλότητος. Ἦταν ὅλοι ὑποχρεωμένοι νὰ κρατοῦν αὐστηροὺς κανόνες ζωῆς, πού σπηρίζονταν σὲ μιὰ ἀνώτερη ἠθικὴ ἀντίληψη. «Πυθαγόρειος τρόπος τοῦ βίου» γράφει ὁ Πλάτων στὴν «Πολιτεία». Οἱ μαθηταί ἔπρεπε νὰ κάνουν συνεχῆ καθαρὰ σώματος καὶ ψυχῆς. Ξυνοῦσαν πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, ἔπαιρναν τὸ λουτρό τους, γυμνάζονταν καὶ ἄκουγαν μουσικὴ. Δὲν ἔτρωγαν ποτέ κρέας, δὲν φοροῦσαν ποτέ μάλλινα ἐνδύματα, ἔκαναν ἡλιόλουτρα, ἀκολουθοῦσαν ἠθικὸ καὶ σώφρονα βίον, καὶ κάθε βράδυ, πρὶν κοιμηθοῦν, ὤφειλε καθένας νὰ κάνῃ αὐστηρὸ αὐτοέλεγχον τῶν πράξεων τοῦ τῆς ἡμέρας «Πῆ παρέβην, τί δ' ἔρεξα; τί δέ μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;». Οἱ νεώτεροι ὤφειλαν νὰ σέβωνται τοὺς πρεσβυτέρους καὶ ὅλοι νὰ εἶναι πειθαρχικοὶ στὸν Διδάσκαλον. Ἔκαναν ἀθλητισμὸ, ἀλλὰ ἡ πάλη ἦταν ἀπαγορευμένη, διότι ἀντιστραφεύονταν στὸ πνεῦμα τῆς φιλικότητος, πού ἔπρεπε νὰ ἀναπτύσσουν οἱ μαθηταί μεταξύ τους. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἦταν ἐξ ἴσου δεκτοί στὸ Ὀμακοεῖον καὶ ἰσότιμοι. Λέγεται ὅτι μεταξύ τῶν πολλῶν γυναικῶν, μαθητριῶν τῆς Σχολῆς, ἦταν καὶ ἡ Θεανώ, ἡ ὁποία, νέα καὶ ὠραιότατη, ἐρωτεύτηκε τὸν Πυθαγόρα, πού ἦταν τότε 60 ἐτῶν, καὶ τοῦ ἐξέφρασε τὸν ἐρωτὰ τῆς, Παντρεύτηκαν καὶ ἐγέννησαν δύο υἱοὺς καὶ μία θυγατέρα, τὴ Δαιμώ, ἡ ὁποία ἀναφέρεται μεταξύ τῶν μαθητριῶν τοῦ Ὀμακοεῖου. Ἡ Θεανώ, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πυθαγόρα, παρέμεινε πιστὴ στὴ μνήμη του καὶ ἀπετέλεσε τὴν ἐστία, γύρω ἀπὸ τὴν ὁποία μαζεύονταν οἱ μαθηταί καὶ μελετοῦσαν τὴ διδασκαλία του.

Οἱ μαθηταί ἀποτελοῦσαν 3 τάξεις ἢ βαθμοὺς μύσεως. Στὴν α' τάξιν ἦταν δόκιμοι μαθηταί. Παρέμεναν 2-5 χρόνια καὶ ὀνομάζονταν ἐξωτερικοὶ ἢ ἀκουσματικοί, διότι μόνον νὰ ἀκοῦν εἶχαν τὸ δικαίωμα, ὑποχρεωμένοι νὰ κρατοῦν αὐστηρὴ καὶ ἀπόλυτη σιγὴ. Δὲν ἦταν ὠριμοὶ γιὰ νὰ μιλήσουν καὶ ἔπρεπε νὰ συνηθίσουν τὴν τήρησιν ἐχεμυθείας. Στὴν β' τάξιν ὀνομάζονταν ἐσωτερικοὶ ἢ μαθηματικοί. Αὐτοὶ ἦταν οἱ πραγματικοὶ μαθηταί. Διδάσκονταν τὴν ἐπιστῆμιν τῶν ἀριθμῶν καὶ τὴν ἀπόκρυφον ἀριθμολογίαν ἢ ἀριθμοσοφίαν. Στὴν γ' τάξιν ὀνομάζονταν φυσικοὶ καὶ ἀναζητοῦσαν τὴν ἐσωτερικὴ φύσιν τῶν

πραγμάτων. Ὁ Συρὲ λέγει ὅτι διδάσκονταν, κάτω ἀπὸ τὸν πέπλο τῆς σιγῆς, τὸ δόγμα τῆς Μετενσαρκώσεως. Ἐπρεπε νὰ ἦταν οἱ μαθηταὶ προχωρημένοι στὴ σοφία καὶ στὴν ἀρετή, διότι ἡ ἀλήθεια τῆς Μετενσαρκώσεως φέρνει τὸν ἴλιγγο στὰ πνεύματα, πού δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένα. Ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ εἶ-

ναί ἓνα κομμάτι τῆς μεγάλης ψυχῆς τοῦ κόσμου, ἓνας σπινθήρας τοῦ θείου Πνεύματος, μιά ἀθάνατη Μονάδα. Ἄρχισε τὸ μεγάλο ταξίδι τῆς ζωῆς ἀπὸ ἀμνημόνευτους χρόνους. Ἐπέρασε ὅλη τὴν κλίμακα τῶν βασιλείων τῆς ζωῆς (ὄρυκτο, φυτικό, ζωικό, ἀνθρώπινο). Εἶναι δεμένη στὸν τροχὸ τῶν γεννήσεων καὶ τῶν θανάτων, μέχρις ὅτου τελειοποιηθῆ πνευματικά καὶ Ἐαναγουρῶσει στὴ θεία μακαριότητα τῆς Ὑπάρξεως.

Τὸ ἔργο τοῦ Πυθαγορείου Δεσμοῦ ἢ Συλλόγου ἢ Σχολῆς ἦταν ἀναμφισβήτητα μυητικό. Ἡ διδασκαλία ἦταν ἀπόρρητη. Ὁ Ἡρόδοτος μεταχειρίζεται τὴ λέξη «ὄργια», πού σημαίνει μυστηριακὲς τελετές. Πολύ ἀργότερα ἡ λέξη πῆρε τὴ σημερινὴ σημασία της. Ἐν τούτοις δὲν εἶναι βέβαιοι ὅτι στὴ Σχολὴ τοῦ Πυθαγόρα γίνονταν μυητικὲς τελετουργίες.

Ὁ Πυθαγόρας, ὅπως εἶδαμε, ἄρχισε τὸ διδακτικὸ του ἔργο σὲ ἡλικία 50 περίπου ἐτῶν. Τὸ προηγούμενο διάστημα τοῦ

βίου του, τὸ χρησιμοποίησε γιὰ τὴ μὀρφωσὴ του. Πραγματικά, πὼς μπορεῖ κανεὶς νὰ διδάξη (ὄχι νὰ πῆ τί λένε ἢ τί ἔκαναν οἱ ἄλλοι), ἂν δὲν ὠριμάση πρῶτα ἄρκετὰ ὁ ἴδιος, ὥστε νὰ γίνῃ σοφός; Ὁ Πυθαγόρας εἶχε φθάσει στὸ ἀπόγειο τῆς Σοφίας καὶ τότε ἱδρυσε τὴ Σχολὴ του, στὴν ὁποία ὁ ἴδιος ἦταν ὁ Διδάσκαλος, βοηθούμενος ἀπὸ τοὺς πιὸ προχωρημένους μαθητὰς του. «Αὐτὸς ἔφα» ἔλεγαν οἱ μαθηταὶ του, πού τοῦ εἶχαν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη, θαυμασμό καὶ ἀφοσίωση.

Ὁ μεγάλος Σάμιος ἐδίδαξε στὸ Ὀμακοεῖον 30 περίπου χρόνια. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐκίνησε τὴν ἐχθρότητα τῆς δημοκρατικῆς μερίδος τῆς Κρότωνος, διότι ἐπηρέαζε τὴ Σύγκλητο τῶν χιλίων. Τὰ περὶ Κύλωνος, πού δὲν ἔγινε δεκτὸς στὸ Ὀμακοεῖον καὶ ἐκδικούμενος ἐξεσήκωσε τὸν ὄχλο καὶ ἔκαψε τὴν οἰκία τοῦ Μίλωνος, μαζί μὲ τὸν Πυθαγόρα καὶ τοὺς μαθητὰς του, πού τόσο δραματικά περιγράφει ὁ Συρέ, ὅπως καὶ τὰ περὶ αἰχμαλωσίας τοῦ Πυθαγόρα ἀπὸ τὸν Καμβύση, δὲν φαίνεται νὰ εἶναι ἀκριβῆ, διότι δὲν συμφωνοῦν μὲ τίς χρονολογίες*. Ὁ Πυθαγόρας ἀναγκάστηκε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Κρότωνα, θῦμα τῆς ὀχλοκρατίας τῶν δημοκρατικῶν, ὅπως ἄλλοτε εἶχε φύγει ἀπὸ τὴ Σάμο, θῦμα τῆς τυραννίδος τοῦ Πολυκράτη. Ἐπῆγε στὸ Μεταπόντιον, ὅπου μετὰ 3 ἢ 4 ἔτη ἐπέθανε, μετὰ τοῦ 500 καὶ τοῦ 496 πρὸ Χριστοῦ. Ὁ Πυθαγόρειος Δεσμός ἐξακολούθησε νὰ λειτουργῆ στὴν Κρότωνα, ἀλλὰ μετὰ 70 ἢ 80 χρόνια ἀντιμετώπισε νεώτερη ἐπίθεση τοῦ ὄχλου καὶ τότε εἶναι πού ἔκαψαν τοὺς συνεδριάζοντας Πυθαγορείους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους λέγεται ἔτι ἐσώθηκαν μόνον ὁ Λῦσις καὶ ὁ Φιλόλαος.

Ἀλλὰ ποιά ἦταν ἡ διδασκαλία τοῦ Πυθαγόρα; Δυστυχῶς δὲν γνωρίζομε λεπτομέρειες. Ἡ διδασκαλία του ἦταν ἀπόρρητη καὶ διατηρήθηκε μυστική. «Οὐ τὰ πάντα τοῖς πᾶσι ρητά». Ἐσώθηκαν ὅμως μερικὰ ἀποφθέγματα τοῦ Διδασκάλου, «ἀκουσμάτα» ὅπως τὰ ἔλεγαν, μερικὰ ἀποσπάσματα τοῦ Φιλολάου, καθὼς καὶ ἡ ἀπήχηση τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Πυθαγόρα καὶ τῶν Πυθαγορείων, πού τίς ἀνέφεραν διάφοροι ἀρχαῖοι συγγραφεῖς. Ἐκτὸς αὐτῶν ἔχομε τὰ συγγράμματα τῶν Νεοπυθαγορείων.

* Ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Καμβύσης ἐκυρίευσε τὴν Αἴγυπτο τὸ 527 π.Χ., δηλαδὴ ὅταν ὁ Πυθαγόρας ἦταν πιά στὴν Κρότωνα. Ἐπομένως, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀκριβές ὅτι ὁ Πυθαγόρας ὀδηγήθηκε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο αἰχμάλωτος πρὸς τὴ Βαβυλώνα, καὶ ἔμεινε ἐκεῖ 12 χρόνια. Ἐπίσης δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀκριβές ὅτι μὲ τὴν πυρπόληση τῆς Σχολῆς ἐκάηκε ὁ Πυθαγόρας καὶ ἐσώθηκε ὁ Λῦσις, διότι ὁ Λῦσις δὲν ἦταν ἄμεσος μαθητὴς τοῦ Πυθαγόρα. Ἔφαμε ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἐπέθανε μετὰ τοῦ 500 καὶ τοῦ 496 π.Χ. ἐνῶ ὁ Λῦσις ἦταν διδάσκαλος τοῦ Ἐπαμεινώνδα, πού γεννήθηκε τὸ 420 π.Χ. Δηλαδὴ ὁ Λῦσις ἔγινε διδάσκαλος τοῦ Ἐπαμεινώνδα σχεδὸν ἕναν αἰῶνα μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Πυθαγόρα.

Ἀπὸ τὰ διασωθέντα ἀποφθέγματα, τὰ ὁποῖα δὲν ξέρομε κατὰ πόσον εἶναι ὄλα πραγματικά τοῦ Πυθαγόρα, ἀναφέρομε τὰ ἀκόλουθα: «Τὰς λεωφόρους μὴ βαδίζειν». «Ζυγὸν μὴ ὑπερβαίνειν». «Ἀποδημοῦντα μὴ ἐπιστρέφειν». «Βίον αἰρεῖσθαι τὸν ἀριστον». «Ἀδιανέμητα πάντα πάντες κατέχετε». «Σιγᾶν τὴν ἀλήθειαν χρυσὸν ἐστὶ θάπτειν». «Μὴ ἐν πολλοῖς ὀλίγα λέγε, ἀλλ' ἐν ὀλίγοις πολλά».

Ἄν θελήσωμε νὰ ἀνασυνθέσωμε τὴ διδασκαλία τοῦ Πυθαγόρα ἀπὸ τίς ὑπάρχουσες πληροφορίες, μποροῦμε νὰ διακρίνωμε τρεῖς τομεῖς τῆς διδασκαλίας του, πού ἀνταποκρίνονται στοὺς τρεῖς βαθμοὺς Μυήσεως ἢ τάξεις μαθητῶν.

Ὁ Α' εἶναι ὁ ὀρθὸς τρόπος τοῦ βίου. Καθαρμὸς σώματος καὶ ψυχῆς, ἀκρεοφαγία, ἀγνότης καὶ ἐγκράτεια, αὐτοέλεγχος, φιλικότης καὶ ἀλληλοβοήθεια.

Ὁ Β' εἶναι ἡ ἀπόκρυφη ἀριθμολογία, δηλαδὴ ἡ σημασία τῶν ἀριθμῶν σάν συμβόλων, μὲ προέκταση στὰ μαθηματικά καὶ στὴ μουσική.

Ὁ Γ' εἶναι ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴ μετενάρκωσή της σὲ διάφορα σώματα.

Θὰ προσπαθῆσωμε νὰ ἐκθέσωμε τοὺς τρεῖς αὐτοὺς τομεῖς τῆς διδασκαλίας τοῦ σοφοῦ Σαμίου.

Α') Ὁρθὸς τρόπος τοῦ βίου. Καμμιά γνώση δὲν ἔχει ἀξία, ἂν δὲν μεταφρασθῆ σὲ σωστὴ διαγωγή στὸν καθημερινὸ βίον, δηλαδὴ σὲ δημιουργία ὀρθῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ μεγάλη σημασία αὐτοῦ τοῦ πράγματος δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ διαφύγῃ τὴν ἀντίληψη τοῦ Πυθαγόρα. Οἱ ἀνθρωποὶ ὠφείλουσαν νὰ ζοῦν φιλικὰ ἀναμεταξύ τους. Οἱ ἀνθρώπινες σχέσεις πρέπει νὰ εἶναι ἁρμονικές. Ὁ βίος νὰ εἶναι καθαρὸς καὶ ἀγνός. Ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὸ κρέας εἶναι μιὰ ἀναγκαῖα προϋπόθεση καθαρῶ βίου. Οἱ σάρκες τῶν ζῶων δὲν ἀποτελοῦν κατάλληλη τροφή γιὰ ἕναν μεμυημένον, τὸσον ἀπὸ φυσικὴ, ὅσο καὶ ἀπὸ ἠθικὴ ἄποψη. Ἡ ἀντίληψη ὅτι ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὸ κρέας ἐξασθενίζει τὸ σῶμα ἀποτελεῖ μιὰ μεγάλη πλάνη. Παράδειγμα ὁ Πυθαγόρειος Μίλων ὁ Κροτωνιάτης (ἂν πραγματικὰ ἦταν ἀκρεοφάγος διότι ὑπάρχει καὶ ἀντίθετη παράδοση), πού ἐσημείωσε τόσες νίκες στοὺς Ὀλυμπιακοὺς, Πυθικοὺς, Νεμεακοὺς καὶ Ἰσθμιακοὺς ἀγῶνες, καθὼς καὶ πολλοὶ σημερινοὶ ἀκρεοφάγοι ἀθληταὶ καὶ ὀρειβάτες καὶ ἀνθρωποὶ ἐντόνου πνευματικῆς ἐργασίας. Ἄλλὰ γιατί μαζί μὲ τὸ κρέας ὁ Πυθαγόρας ἀπαγορεύει καὶ τὰ κουκιά; Αὐτὸ δὲν εἶναι ξεκαθαρισμένο. Ἄλλοι τὸ ἀποδίδουν στὸν φόβον τῆς κυαμώσεως (δηλητηρίαση ἀπὸ κουκιά), ἄλλοι διότι τὰ κουκιά φέρνουν ἀλλοιώσεις στὸν ὄργανισμό, καὶ ἄλλοι ἀποδίδουν συμβολικὴ ἔννοια καταδίκης τῆς ἀναμίξεως τῶν μεμυημένων στὴν πολιτικὴ (ἐπειδὴ μὲ τὰ κουκιά ἐ-

γίνονταν οι ψηφοφορίες). Ο Πυθαγόρας φαίνεται ότι έδιδασκε στους μαθητές του και ιατρική, την οποία έβάσιζε στην αρμονική διάπλαση σώματος και ψυχής. Ο ίδιος ήταν θεραπευτής, όπως πολλοί από τους Μεγάλους Μύστας. Τέλος, ο ηθικός βίος και ο αυτοέλεγχος αποτελούν στοιχειώδη καθήκοντα κάθε μεμυημένου και είναι πολύ φυσική ή μεγάλη σημασία που τους έδινε ο Πυθαγόρας. Τό ίδιο και για τον άρρηκτο δεσμό αδελφότητας που ένωνε τους Πυθαγορείους, σαν πρότυπο βέβαια των δεσμών αδελφότητας μεταξύ όλων των ανθρώπων.

Σχετικά με το δεσμό των Πυθαγορείων διηγούνται την ακόλουθη ιστορία. Κάποτε ένας Πυθαγόρειος φτωχός ταξιδιώτης άρρώστησε σ' ένα πανδοχείο και ο Ξενοδόχος τον λυπήθηκε και τον περιποιήθηκε στις τελευταίες του ημέρες. Ο έτοιμοθάνατος έγραψε στη θύρα του πανδοχείου μερικά μυστηριώδη σημεία και είπε στον Ξενοδόχο: «Μην άνησυχείς για τὰ έξοδα που έκανες. Κάποτε θά πληρωθής». Έπειτα από καιρό κάποιος Ξένος, περνώντας από κει, είδε τὰ μυστηριώδη σημεία και είπε στον Ξενοδόχο «Είμαι Πυθαγόρειος. Ένας αδελφός μου πέθανε εδώ. Πές μου, τί σου χρεωστώ γι' αυτόν;»

Β') Έρχόμαστε στον τομέα των αριθμών. Κατά τον Πυθαγόρα ουσία των όντων είναι ο αριθμός. Ο Φιλόλαος γράφει: «Ο αριθμός είναι μέγας, τέλειος και παντοδύναμος. Η αρχή και ο όδηγός της θείας και της ανθρώπινης ζωής». Τά πάντα, λοιπόν, έγιναν «κατ' αριθμόν», δηλαδή σύμφωνα με αριθμητικές σχέσεις και αναλογίες. Η άρμονία διέπει τή λειτουργία του σύμπαντος, τό όποιον ο Πυθαγόρας όνόμασε «κόσμον», διότι τὰ πάντα μέσα στο σύμπαν λειτουργούν με μαθηματική ακρίβεια και άρμονία. Ο αριθμός δέν επιτρέπει ψευδος.

Η διδασκαλία του Πυθαγόρα για τους αριθμούς, τους όποιους διακρίνει σε άρτιους και σε περιττούς, δέν είναι εύκολονόητη. Σε κάθε αριθμό ο Πυθαγόρας απέδιδε μιá ώρισμένη ιδιότητα. Η μονάδα είναι η άμέριστη ουσία. Η δυάδα ή μεριστή. Οί τέσσερες πρώτοι αριθμοί αποτελούν τή «ιεράν τετρακτύν» και άθροίζόμενοι $1+2+3+4$ δίνουν τή δεκάδα, που είναι ο τέλειος αριθμός. Ο Πυθαγόρας είναι ο πατήρ της Άριθμοσοφίας.

Ο Πυθαγόρας ήταν σπουδαίος μαθηματικός και αύτή του ή ιδιότητα είναι και ή περισσότερο γνωστή σήμερα στους πολλούς. Έγνώριζε τους ασύμμετρους αριθμούς. Διετύπωσε και απέδειξε τό περίφημο Πυθαγόρειο θεώρημα: «Παγτός όρθογωνίου τριγώνου τό τετράγωνον τής ύποτείνουσής ίσοῦται με τό άθροισμα των τετραγώνων των δύο άλλων πλευρών». Σωστά λέγεται ότι άν πρόκειται ποτέ νά επικοινωνήσωμε με λογικά όντα, που ζούν σε άλλους πλανήτες, ή γραφική παράστα-

ση του Πυθαγορείου θεωρήματος θά μπορούσε νά αποτελέση ἀρχή συνεννοήσεως, διότι θά ἀπεδείκνυε τήν ὑπαρξή λογικῆς ικανότητος. Ὅσο γιά τόν Πυθαγόρειο πίνακα πολλαπλασιασμοῦ, αὐτός δέν φαίνεται νά ἀνήκη στόν Πυθαγόρα.

Ἐκτός ἀπό τά μαθηματικά, καί ἡ κοσμογραφία ἐπίσης δέν ἦταν ἄγνωστη στόν σοφὸ Σάμιο. Ἐγνώριζε ὅτι ἡ Γῆ καί οἱ ἄλλοι πλανῆτες ἔχουν σφαιρικό σχῆμα καί κινοῦνται στό διάστημα, σύμφωνα μέ νόμους πού βασίζονται σέ ἀριθμητικές σχέσεις. Οἱ Πυθαγόρειοι ἐδίδασκαν ὅτι οἱ πλανῆτες, καθὼς καί ἡ Γῆ, περιφέρονται γύρω ἀπὸ ἓνα κεντρικὸ πῦρ.

Ἡ μουσικὴ ἐπίσης κατεῖχε σημαντικὴ θέση στήν Πυθαγορεία Σχολή. Ἡ μουσικὴ ἀρμονία βασίζεται καί αὐτὴ σέ μαθηματικές ἀναλογίες, στόν ἀριθμὸ τῶν παλμικῶν δονήσεων τῶν χορδῶν. Γιά τόν Πυθαγόρα ἔλεγαν ὅτι ἦταν σέ θέση νά ἀκούη τὴ μουσικὴ πού κάνουν τὰ οὐράνια σώματα, καθὼς διατρέχουν τὸ διάστημα.

Γ') Ἐρχόμεστε στόν τρίτο τεμῆα τῆς διδασκαλίας τοῦ Σαμίου σοφοῦ, στήν ἀθανασία τῆς ψυχῆς καί τῆ μετενσάρκωσής της. Ὁ Πυθαγόρας ἐδίδαξε τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς. Ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατη καί ἀποτελεῖ τὸν πραγματικὸν ἄνθρωπο. Τὸ σῶμα εἶναι μιὰ προσωρινὴ φυλακὴ της. Ἡ ψυχὴ ἐνσαρκώνεται ἀλλεπάλληλα σέ διάφορα σώματα, εἴτε ἀνδρῶν, εἴτε γυναικῶν, καί οἱ συνθήκες τοῦ βίου προσδιορίζονται ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς κατὰ τὸν προγενέστερο βίον. Οἱ παντός εἶδους δυστυχίες, πού μᾶς τυραννοῦν, βρίσκουν τὴν ἐξήγησίν τους στό γεγονός ὅτι σέ κάθε νέα ἐνσάρκωση βρίσκομε τὴν ἀνταμοιβὴν ἢ τὴν τιμωρίαν γιά τὰ γεγονότα πού προκαλέσαμε κατὰ τὴν προγενέστερή μας ἐνσάρκωση. Καί τοῦτο, διότι ἀπόλυτος νόμος δικαιοσύνης βασιλεύει στό σύμπαν καί θερίζομε ἀκριβῶς ὅ,τι ἐσπείραμε. Ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ἄποψη, ἡ γέννηση εἶναι θάνατος, καί ὁ θάνατος οὐράνια ἀνάσταση. Ἡ ἐναλλαγὴ γεννήσεως καί θανάτου εἶναι ἀναγκαία γιά τὴν ἐξέλιξη τῆς ψυχῆς. Τὰ μόνον πού ἔχουν πραγματικὴ ἀξία γιά τὴν ἀθάνατη ψυχὴ εἶναι ἡ πνευματικὴ ὁμορφιά, ἡ πνευματικὴ ἀλήθεια, ἡ πνευματικὴ ἀγάπη. Οἱ οὐσιαστικὲς ἀγαλλιᾶσεις τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ καλλιτεχνικὴ συγκίνηση, ἡ ἐρωτικὴ ἔκσταση, ἡ φιλαλληλία, ἡ ἡρεμία καί ἡ γαλήνη τῆς συνειδήσεως. Σκοπὸς τοῦ βίου εἶναι ἡ λύτρωση ἀπὸ τὸν κύκλο τῶν γεννήσεων καί τῶν θανάτων καί ἡ ἐπάνοδος στὴ θεῖα μακαριότητα.

Ἡ διδασκαλία τῆς Μετενσαρκώσεως δέν ἀποτελεῖ ἐφεύρεση τοῦ Πυθαγόρα. Ἦταν παλαιὰ Ὀρφικὴ διδασκαλία καί εἶναι προφανές ὅτι ὁ Πυθαγόρας τὴν διδάχτηκε στὰ Μυστήρια ὅπου εἶχε μνηθῆ, διότι ἡ Μετενσάρκωση, χωρὶς τὴν ὁποία ἡ ἐξέλιξη τῆς ψυχῆς δέν εἶναι νοητὴ, ἀποτελοῦσε βασικὴ διδασκαλία τῶν ἀρχαίων Μυστηρίων.

Γιὰ τὸν ἴδιο τὸν Πυθαγόρα ἔλεγαν ὅτι, χάρις στὴν εὐνοία τῶν θεῶν, εἶχε ἀποκτήσει τὴ μνήμη τῶν προγενεστέρων βίων του καὶ ὅτι θυμόταν 10 ἢ 20 προηγούμενες ἐνσάρκώσεις του σὲ μεγάλους ἥρωες καὶ σοφοὺς τῆς «πολιᾶς ἀρχαιοῦτος». Ἔτσι ἐξηγοῦσαν τὴν καταπληκτικὴ πολυμαθειὰ του (γιὰ τὴν ὁποία τὸν εἰρωνεύεται ὁ Ἡράκλειτος «σοφίην πολυμαθίην κακοτεχνίην»), καθὼς καὶ τὶς ἱκανότητες ποὺ εἶχε, νὰ θεραπεύη ασθενεῖς, νὰ δαμάζη τὴ φύση καὶ νὰ προλέγη τὰ μέλλοντα.

Ὁ Πυθαγόρας ἐθεωροῦσε τὸ σύμπαν σάν ἓνα ζωντανὸν ὄργανισμὸ, ποὺ ἐμψυχώνεται ἀπὸ μιὰ μοναδικὴ ψυχὴ καὶ διαπνέεται ἀπὸ ἓνα μοναδικὸ πνεῦμα. Ὁ Φιλόλαος μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἐδίδασκε «Ἐν ἀρχᾷ πάντων» καὶ ἐπίσης «Ἔστιν ἡγεμὼν καὶ ἄρχων ἀπάντων θεός, εἰς αἰεὶ ἕων, ὁμοῖος, ἀκίνητος, αὐτὸς ἑαυτῷ ὁμοῖος, ἕτερος τῶν ἄλλων.»

Μὲ ὅλα αὐτὰ ποὺ εἴπαμε εἶναι φανερόν ὅτι ἡ Πυθαγόρεια διδασκαλία ἐμπνέεται ἀπὸ τοὺς Ὀρφικοὺς καὶ γενικῶς ἀπὸ τὰ Μυστήρια, διότι τόσοσ ἡ μετενσάρκωση, ὅσο καὶ ἡ ἀκρεοφαγία, ὅσο καὶ ὁ ἠθικός βίος, εἶναι βασικὲς διδασκαλίες καὶ γνωρίσματα τῶν Ὀρφικῶν. Στὸν «Ἰππόλυτον» ὁ Εὐριπίδης μᾶς λέγει ὅτι ὁ ἀγαπημένος τῆς ἀγνῆς Ἀρτέμιδος Ἰππόλυτος ἀκολουθοῦσε τὶς διδασκαλίες τῶν Ὀρφικῶν καὶ δὲν ἔτρωγε κρέας.

Ἐφ' ὅσον ἀναφερόμεθα στὸν Πυθαγόρα, δὲν εἶναι δυνατόν βέβαια νὰ παραλείψωμε τὰ περίφημα Πυθαγόρεια «Χρυσᾶ Ἐπη». Τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι δὲν ἀνήκουν στὸν Πυθαγόρα καὶ ὅτι γράφτηκαν 4 ἢ 7 αἰῶνες μετὰ τὸν θάνατό του, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐμφάνιση τῶν Νεοπυθαγορείων. Ἄν ἀπηχοῦν ἢ ὄχι τὶς οὐσιώδεις διδασκαλίες τοῦ Πυθαγόρα εἶναι ἀμφίβολο. Πάντως περιέχουν πολλὰ ἠθικὰ διδάγματα καὶ ἀσφαλῶς δὲν τοὺς λείπει τὸ θέλημα, ὅσο καὶ ἂν τὰ ἀδικῆ ἡ μετάφρασίς μας.

ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΑ ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ

Τοὺς ἀθάνατους πρῶτα θεοὺς νὰ τιμᾶς, καθὼς τὸ διατάζει ὁ νόμος, καὶ τὸν ὄρκο νὰ σέβῃσαι. Ἐπειτα νὰ τιμᾶς τοὺς δοξασμένους ἥρωες καὶ τοῦ Ἄδη τὶς θεότητες, ἀκολουθώντας τὰ νόμιμα, καὶ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς πλησιέστερους συγγενεῖς. Ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους φίλο σου νὰ κάνης ἐκεῖνον ποὺ κατὰ τὴν ἀρετὴ εἶναι ἄριστος. Λόγια γλυκὰ νὰ μεταχειρίζεσαι καὶ νὰ κάνης ἔργα ὠφέλιμα. Νὰ μὴν ἐχθρεύεσαι τὸν φίλο σου γιὰ ἓνα μικρὸ σφάλμα του. Προσπάθει ὅσο μπορεῖς. Διότι ἡ δύναμη βρίσκεται πάντοτε κοντὰ στὴν προσπάθεια.

Αὐτὰ μὲν, μάθε τα ἔτσι. Συνήθιζε δὲ νὰ κυριαρχῆς ἐπάνω

στ' ἀκόλουθα. Στὴν κοιλιά καὶ στὸν ὕπνο, στὴ λαγνεῖα καὶ στὸν θυμὸ. Ποτὲ νὰ μὴν κάνης κατὶ αἰσχρὸ, οὔτε μαζὶ μὲ ἄλλον, οὔτε μονάχος. Ἀπ' ὅλους πιὸ πολὺ, τὸν ἑαυτὸ σου νὰ ντρέπῃσαι.

Τὴ δικαιοσύνη νὰ ἀσκῆς μὲ ἔργα καὶ μὲ λόγια, καὶ συνήθιζε σὲ καμμια περιστασιὴ νὰ μὴ φέρεσαι ἀσυλλόγιστα. Γνώριζε ὅτι ὅλοι οἱ ἀνθρώποι εἶναι πεπρωμένο νὰ πεθάνουν, καὶ τὰ χρήματα ἄλλοτε τ' ἀποκτοῦν καὶ ἄλλοτε τὰ χάνουν. Ἀπὸ τὰ κακὰ πού συμβαίνουν στοὺς ἀνθρώπους, προερχόμενα ἀπὸ τοὺς θεοὺς, ὅσα στὴ μοῖρα σου πέφτουν, νὰ τὰ ὑποφέρῃς χωρὶς ν' ἀγανακτῆς. Καὶ ὅσο μπορεῖς νὰ τὰ γιαιτρεύῃς. Καὶ νὰ λές: Ἡ μοῖρα δὲν δίνει βέβαια τὸ μεγαλύτερο μέρος ἀπ' αὐτὰ στοὺς ἀγαθοὺς.

Πολλοὶ ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους προφέρονται λόγοι, ἄλλοι καλοὶ καὶ ἄλλοι κακοὶ. Οὔτε νὰ τοὺς δέχεσαι μὲ θαυμασμό, οὔτε νὰ τοὺς ἀπορρίπτῃς. Ἄν λέγεται κατὶ σφαλῆρὸ, ἐσὺ νὰ τὸ ἀκοῦς μὲ πραότιητα. Τοῦτο σοῦ λέγω καὶ νὰ τὸ ἐφαρμόζῃς σὲ κάθε περιστασιὴ: Κανείς ποτὲ νὰ μὴ σὲ παρασύρῃ, οὔτε μὲ λόγια, οὔτε μὲ ἔργα, κατὶ νὰ πράξῃς ἢ κατὶ νὰ πῆς, πού δὲν εἶναι τὸ ἀρίστο.

Νὰ σκέπτεσαι πρὶν κάνης κατὶ, γιὰ νὰ μὴν ἐνεργῆς ἀνόητα. Εἶναι δυστυχῆς ἐκεῖνος πού ἐνεργεῖ καὶ λέγει ἀνόητα. Ἀλλὰ νὰ κάνης ἐκεῖνα, πού δὲν θὰ σοῦ φέρουν ἀργότερα λύπη. Νὰ μὴν κάνης τίποτε ἀπὸ ἐκεῖνα πού ἀγνοεῖς, ἀλλὰ νὰ διδάσκεισαι ὅσα ἔχεις καθῆκον νὰ γνωρίζῃς. Καὶ ἔτσι θὰ ζήσης βίον εὐτυχισμένον.

Δὲν πρέπει νὰ παραμελῇς τὴν ὑγεία τοῦ σώματος. Ἀλλὰ νὰ πίνῃς καὶ νὰ τρῶς καὶ νὰ γυμνάζῃσαι, μὲ μέτρο. Μέτρο ἐννοῶ ἐκεῖνο πού δὲν θὰ σοῦ φέρῃ ἐνόχληση. Συνήθιζε σὲ δίαιτα καθαρὴ καὶ ἀπλὴ καὶ πρόσεξε ν' ἀποφεύγῃς ἐκεῖνα πού προκαλοῦν τὸ φθόνον. Μὴ σπαταλᾷς ἄσκοπα, ὅπως κάνουν ὅσοι δὲν ξέρουν τὰ καλὰ, οὔτε νὰ εἶσαι φιλάργυρος. Τὸ μέτρο σὲ ὅλα εἶναι τὸ καλύτερο. Νὰ κάνης ἐκεῖνα πού δὲν θὰ σὲ βλάψουν, καὶ σκέψου καλὰ πρὶν ἐνεργῆς.

Νὰ μὴ δέχεσαι στὰ μαλακὰ σου βλέφαρα τὸν γλυκὸν ὕπνο, πρὶν ἐξετάσῃς τρεῖς φορές κάθε σου ἔργο τῆς ἡμέρας: «Τί ἔκανα πού δὲν ἔπρεπε; Τί ἔκανα πού ἔπρεπε; Τί ἔπρεπε νὰ κάνω καὶ δὲν τὸ ἔκανα;» Ἀφοῦ ἀρχίσῃς ἀπὸ τὸ πρῶτο, νὰ ἐξετάζῃς ὅλα κατὰ σειρά. Ἐπειτα, γιὰ ὅσα μὲν κακὰ ἔπραξες, νὰ ἐπιπλήτῃς τὸν ἑαυτὸ σου, καὶ γιὰ τίς καλές σου πράξεις νὰ χαίρεσαι. Ἐργάζου γι' αὐτά. Μελέτησέ τα νὰ τὰ μάθῃς. Πρέπει νὰ τ' ἀγαπήσῃς. Αὐτὰ θὰ σὲ φέρουν στὰ ἴχνη τῆς θεῖας ἀρετῆς. Ναί, μὰ τὸ ὄνομα ἐκείνου πού παρέδωσε στὴν ψυχὴ μας τὴν «ἱεράν τετρακτύν», πού εἶναι ἡ πηγὴ τῆς αἰώνιου φύσεως.

"Αρχίζε, λοιπόν, τὸ ἔργο σου, ἀφοῦ γιὰ τὴν ἐπιτυχία του προσευχθῆς στοὺς θεούς. "Όταν γίνῃς κάτοχος ὅλων αὐτῶν, τότε θὰ γνωρίσης καὶ τῶν ἀθανάτων θεῶν καὶ τῶν θνητῶν ἀνθρώπων τὴ σύσταση. Μέχρι πού παρέρχονται ἔκαστα καὶ μέχρι πού διατηροῦνται. Θὰ γνωρίσης ἐπίσης, ἂν αὐτὸ εἶναι δίκαιον, ὅτι ἡ φύσις εἶναι ὁμοία γιὰ ὅλους, ὥστε οὔτε τ' ἀνέλπιστα νὰ ἐλπίζης, οὔτε τίποτα νὰ σοῦ ξεφύγῃ. Καὶ θὰ μάθης ὅτι οἱ ἄνθρωποι παρασκευάζουν οἱ ἴδιοι γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους τὴ δυστυχία τους, οἱ ταλαίπωροι, πού ἐνῶ τ' ἀγαθὰ εἶναι κοντὰ τους, οὔτε τὰ βλέπουν, οὔτε τ' ἀκούνε, καὶ λίγοι γνωρίζουν ν' ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὰ κακὰ. Τέτοια μοῖρα τaráσσει τίς φρένες τους. Μοιάζουν μέ κυλίνδρους, πού κυλιούνται ἄλλοτε ἐδῶ, ἄλλοτε ἐκεῖ, φορτωμένοι μέ κακὰ ἀπελευτήτα, διότι τοὺς συνοδεύει ἡ προσκολλημένη σ' αὐτοὺς ὀλέθρια "Ερίς καὶ τοὺς καταθλίβει, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοοῦν. Δέν πρέπει νὰ τὴν πρκαλοῦν ἀλλὰ νὰ τὴν ἀποφεύγουν ὑποχωρώντας.

Πατέρα Δία, θὰ μπορούσες ν' ἀπαλλάξης ἀπὸ πολλὰ δεινὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἂν ἔδειχνες σ' αὐτοὺς πῶς νὰ μεταχειρισθοῦν τὴν ψυχὴ τους.

"Ἄλλὰ σὺ νάχης θάρρος, ἐπειδὴ θεῖον εἶναι τὸ γένος τῶν θνητῶν, στοὺς ὁποίους ἡ ἱερὴ φύσις ἀποκαλύπτει καὶ δείχνει τὰ καθήκαστα. "Ἄν μάθης τὰ μυστικά της, θὰ νιώσης τίς ἐντολές μου. Καὶ γιὰτρέυοντας τὴν ψυχὴ σου, θὰ τὴ σώσης ἀπὸ τοὺς πόνους.

"Ἄλλὰ ν' ἀπέχης ἀπὸ τίς τροφές, γιὰ τίς ὁποῖες μιλήσαμε, κρίνοντας καὶ ἐκτελώντας ὅσα συντελοῦν στὸν καθαρμό καὶ στὴν ἀπελευθέρωση τῆς ψυχῆς, ἔχοντας γιὰ ἄριστο ἀδηγὸ τὴ θεία ἔμπνευση ποὺ ἔρχεται ἀπὸ ψηλά. Καὶ ὅταν ἐγκαταλείψῃς τὸ σῶμα σου καὶ ἔλθῃς στὸν ἐλεύθερον αἰθέρα, τότε πιά θὰ εἶσαι ἀθάνατος, θεὸς ἄφθαρτος, καὶ ὄχι πλέον θνητός».

Ὁ Πυθαγόρας ἐπέθανε, ἀλλὰ τὸ Πυθαγόρειο πνεῦμα ἐπέζησε, ὄχι μόνον στοὺς Πυθαγόρειους, ἀλλὰ καὶ στὴν Πλατωνικὴ φιλοσοφία, στοὺς Στωϊκοὺς, στοὺς Νεοπυθαγόρειους καὶ στοὺς Νεοπλατωνικοὺς.

Νὰ ἀναφέρωμε ὀνόματα διαφόρων Πυθαγορείων; Τί χρησιμότητα θὰ εἶχε; "Ἄς περιορισθοῦμε ν' ἀναφέρωμε τοὺς σημαντικότερους. Τὸν Λῦσι καὶ τὸν Φιλόλαο. Εἶναι ἐκεῖνοι πού ἐπέζησαν ἀπὸ τὸν ἐμπρησμό τῆς Κρότωνος. "Ἦλθαν στὶς Θῆβες. Ὁ Λῦσις ἐγίμε διδάσκαλος τοῦ Ἐπαμεινώνδα. "Ἔτσι ἐξεγείται ἡ θαυμασιτὴ ἀρετὴ τοῦ Ἐπαμεινώνδα, πού ἐσφαλμένα ὁ κυνικὸς Διογένης τὸν θεωρεῖ ἀμύητον, διότι καὶ ἂν δέν εἶχε μνηθῆ στὰ Ἐλευσίνια, εἶχε μνηθῆ ἀπὸ τὸν Λῦσι στὴ διδασκα-

λία του Πυθαγόρα. Ο Λύσις έθεωρείτο άλλοτε συγγραφεύς των «Χρυσών Έπων». Ο Φιλόλαος έγραψε βιβλίο «Περί φύσεως», του οποίου τα διασωθέντα αποσπάσματα απέτέλεσαν την αυθεντικότερη πηγή της Πυθαγόρειας διδασκαλίας. Το βιβλίο αυτό λέγεται ότι το αγόρασε ο Πλάτων σε υπέρογκη τιμή. Μαθητὰι του Φιλόλαου ήταν ο Σιμμίας και ο Κέβης, που απέτέλεσαν πρόσωπα του Πλατωνικού διαλόγου «Φαίδων». Επίσης ο Τίμαιος ο Λοκρός, που αποθανάτιστηκε με το όμώνυμο έργο του Πλάτωνος. Ο Δάμων και ο Φιντίας, ή φιλία των οποίων παρέμεινε θρυλική, ήταν επίσης Πυθαγόρειοι. Καλό είναι να κάνουμε εδώ τη διάκριση μεταξύ Πυθαγορείων και Πυθαγοριστών. Πυθαγοριστὰι ονομάστηκαν κατά τον Δ΄ αιώνα π.Χ. μερικοί έξαλλοι και θορυβοποιοί θαυμασταί του Πυθαγόρα, που υπερηφανεύονταν για την άκρεοφαγία τους και έγύριζαν από πόλη σε πόλη, Ξυπόλητοι και άπλυτοι. Πυθαγόρειοι ονομάζονταν οι σοβαροί μελετητὰι της Πυθαγόρειας διδασκαλίας.

Επί μακρούς αιώνες οι Πυθαγόρειοι έξεχώριζαν από το ήθος τους και από την αρετή τους. Διακρίνονταν όχι μόνον σαν φιλόσοφοι, αλλά και σαν ιατροί, που έθεμελιώναν τη φυσική υγεία επάνω στην αρετή και στον άρμονικό τρόπο του βίου, που έξυπακούει τη λιτότητα, την απλότητα και την καλωσύνη. Ο Αρχύτας ο Ταραντίνος, που εκλέχτηκε επτά φορές στρατηγός, έθαυμαζόταν για τη φιλάνθρωπη συμπεριφορά του προς τους αιχμαλώτους, καθώς και για την αυτοκυριαρχία του και την έγκράτειά του. Έγνώριζε μαθηματικά, μηχανική, αστρονομία. Στις μαθηματικές και αστρονομικές μελέτες των Πυθαγορείων στηρίχτηκε ο Σάμιος Αρίσταρχος, που έχει ονομασθῆ «Κοπέρνικος της αρχαιότητας», για να υποστηρίξει το ήλιοκεντρικό σύστημα το 280 π.Χ. και ο Σέλευκος για να το αποδείξει μαθηματικώς το 150 π.Χ., δηλαδή δέκα επτά αιώνες πριν από τον Κοπέρνικο.

Οί Νεοπυθαγόρειοι, κατά τον Α΄ αιώνα π.Χ., έδωσαν νέα ώθηση στη μελέτη της Πυθαγορείου διδασκαλίας, με την έκδοση 90 περίπου συγγραμμάτων, από τα οποία τα περισσότερα σί άγνωστοι συγγραφείς τους τα απέδιδαν στους παλαιότερους Πυθαγορείους. Ο Απολλώνιος ο Τυανεύς, αυτή η σχεδόν μυθική, έξοχη μορφή, που προκαλεί την κατάπληξη και τον θαυμασμό, καθώς και ο Φιλόστρατος, που έγραψε «Τὰ ές Τυανέα Απολλώνιον», ήταν επίσης Πυθαγόρειοι. Από τους Νεοπλατωνικούς αναφέραμε ήδη τον Πορφύριο και τον Ιάμβλιχο, που έγραψαν και οι δύο βιογραφίες του Πυθαγόρα.

Κατά τον Μεσαίωνα και τους μετέπειτα χρόνους ο Πυθαγόρας και ο Πλάτων έθεωρούντο έμπνευστὰι όλων των μισταγωγικών συστημάτων, μέσα στα οποία κατά τους χρόνους εκείνους έκαιλιεργούντο τα άνθρωπιστικά ιδανικά. Και είναι

χαρακτηριστική ή φράση ότι ο Πυθαγόρας και ο Πλάτων ήταν «ιδρυταί πάσης Μασονίας».

Ο Πυθαγόρας δέν έδωσε μιά διδασκαλία πού έζησε όσο και ο ίδιος ή πού διατηρήθηκε ταριχειυμένη μέσα σέ βιβλία. Έδωσε τό Πυθαγόρειο πνεύμα, πού ένέπνευσε πολλούς φιλοσόφους και επέζησε πολλούς αιώνας, τό όποιο πιθανώτατα νά ζή ακόμη και σήμερα.

Είναι εκείνο πού έμπνέει — όπως και τό πραγματικό Χριστιανικό πνεύμα — τόν ήθικό βίο, τό «ζήν κατ' άρετήν». Έκείνο πού γεννάει τήν πνευματική φιλία και αισθήματα αδελφικά μεταξύ τών ανθρώπων, όπως εκείνα πού είχαν και έξεδήλωναν άλλοτε ένεργητικά οί παλαιοί Πυθαγόρειοι, καθώς και οί άγνοί εκείνοι πρώτοι Χριστιανοί.

Αν τό Πυθαγόρειο πνεύμα τοῦ ένάρετου βίου και τής αδελφικής διαθέσεως καλλιεργηθ ή αναπτυχθ ή και άπλωθ ή πλατύτερα, οί σημερινές ανώμαλες και έχθρικές σχέσεις μεταξύ τών ανθρώπων, θά μεταβληθοῦν. Τήν άδιαφορία και τήν ψυχρότητα θά αντικαταστήση ή φιλικότης και ή αδελφική διάθεση, τήν έχθρότητα ή άγάπη, τήν άδιαλλαξία ή άνοχή, τή μισαλλοδοξία ή σεβασμός τής έλευθερίας τής σκέψεως και τής συνειδήσεως. Τό πνεύμα αυτό δέν πρέπει νά παύση νά καλλιεργηται άκούραστα στήν ψυχή τών θαυμαστών τοῦ Πυθαγόρα, αλλά και στήν κοινή γνώμη.

Πολλοί Πυθαγόρειοι Δεσμοί υπάρχουν πάντοτε σέ πολλά μέρη τής Γης, είτε ονομάζονται Πυθαγόρειοι, είτε όχι. Και ο Πυθαγόρας ίσως νά ζή και σήμερα ανάμεσα μας. Δέν είναι βέβαια ο παλιός Πυθαγόρας, όπως ο Πυθαγόρας δέν ήταν ο Απολλων. Αλλά ή ανθρωπότης δέν παραμένει έρημη και έγκαταλελειμμένη από τους πραγματικούς Μύστας. Σέ κάθε έποχή, τώρα και πάντοτε, σέ κάθε χώρα, σέ κάθε περίπτωση «Ο Ζητών εύρίσκει, ο αιτών λαμβάνει και τῷ κρούοντι ανοιγήσεται». Αλλά δέν πρέπει νά λησιμονοῦμε τό Πυθαγόρειο παράγγελμα «Τάς λεωφόρους μή βαδίζεις».

Τί είναι εύτυχία;

1. Το μυστικό της Εύτυχίας δέν συνίσταται στό νά κάνη καθένας ό,τι τοῦ ἀρέσει, ἀλλά νά τοῦ ἀρέση ό,τι όφείλει νά κάνη.

2. Ἡ Εύτυχία ὑπάρχει ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται καί σπανίως ἐκεῖ ὅπου ἀναζητεῖται.

3. Μερικοί ἄνθρωποι ἔχουν πάντα λόγον νά εἶναι εὐτυχεῖς, ἀλλά ἐπιμένουν νά σκέπτονται ὅτι εἶναι ἀτυχεῖς.

4. Ἐκεῖνοι πού ἐπιμένουν νά αἰσθάνωνται ἀπογοητευμένοι, κλείνουν τήν θύρα τῆς εὐτυχίας, ἐνῶ θά μπορούσαν εὐκόλα ν' ἀπολαύσουν τά πλοῦτη τῆς.

5. Γιατί νά καταστρέψωμε τήν παροῦσα εὐτυχία, σκεπτόμενοι μιά ἐρχόμενη ἢ φανταστική ἀτυχία, ἡ ὁποία μπορεῖ καί νά μὴ συμβῆ διόλου;

6. Ζῆσε ἀφιερωμένος σέ κάτι καί ἔχε ἓνα σκοπό στή Ζωή.

7. Ἔχε τήν καρδιά σου ἀνοιχτή! Χομογέλα!

8. Γέλα καί θά γελάση κοντά σου κί' ὁ κόσμος. Κλάψε, ἀλλά μόνάχος.

9. Τό κλειδί τῆς εὐτυχίας εἶναι ἡ ΕΡΓΑΣΙΑ: Ἄσφογη, τίμια, εἰλικρινῆς καί ἀνιδιοτελεῆς ἐργασία.

10. Ὁ Τζών Ράσκιν ἔλεγε: «Πιστεύω ὅτι κάθε ἀληθινή σκέψις καί κάθε σωστή πράξις ἐπιθέτουν τήν σφραγίδα τῆς ὁμορφιάς τους στό ἄτομο καί τό πρόσωπο».

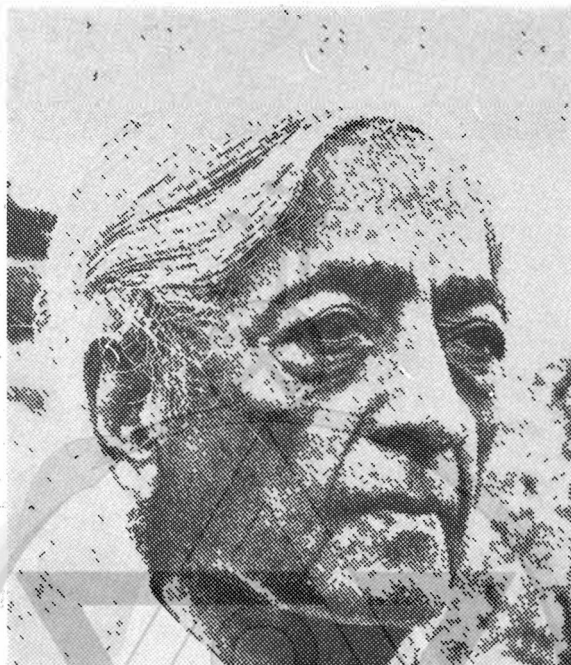
Lux ex Tenebris

Ἕνα εἶναι βέβαιο:

Μέσα ἀπό τή μάχη τοῦ μαύρου καί τοῦ ἄσπρου καί τήν αἱματοβαμμένη, ἀκόρεστη κί' ἀναρχη, μέσα ἀπ' τή διαμάχη τῶν φωτοσκιάσεων, τήν παραπλανητική καί ἐναλλασσομένη ὑπουλα,

ἓνα εἶναι σίγουρο:

Ἡ θριαμβική ἐπικράτηση τοῦ ἄσπρου.

ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ (Πρόσφατη φωτογραφία)

Ἡ Ὀλοκλήρωσις τοῦ Ἀνθρώπου

Τῆς Κας ΜΑΡΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑ, Ἀρχιτέκτονος

Ἡ ἐποχή μας χαρακτηρίζεται σὰν ἡ ἐποχή μὲ τις μεγαλύτερες ἐπιστημονικές, τεχνικές, οικονομικές καὶ κοινωνικές κατακτήσεις. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, θεωρεῖται καὶ σὰν ἡ ἐποχή μὲ τις μεγαλύτερες ἀνησυχίες, ἀναζητήσεις, ἐπαναστάσεις καὶ καθημερινές μεταμορφώσεις, σὲ ὅλους τοὺς τομείς, χωρὶς αὐτὸ νὰ ἔχη βάλει ἀκόμα τέρμα στὴ θυστυχία, τὸν πόνο, τὴν ἀδικία, τὸν πόλεμο, τὴν

καταπίεση, ἀκόμα κι' ἐκεῖ πού τὸ βιωτικὸ ἐπίπεδο βρίσκεται ἤδη πολὺ ψηλά, ἀκόμα κι' ἐκεῖ πού ἡ ἐκπαίδευση εἶναι προσιτὴ σὲ ὅλους.

Ἔτσι τὸ προαιώνιο ἐρώτημα τοῦ ἀνθρώπου: Πού πάμε; γιατί ἤρθε; ποῖός εἶναι ὁ σκοπός μας; τίθεται ὅλο καὶ πιὸ ἀγωνιώδες ἀπ' τὸν καθένα μας καὶ καθημερινὰ παρουσιάζονται οἱ σωτῆρες, «οἱ γκουρού», οἱ ἡγέτες, οἱ ἐλευθερωτές, ποὶ ὑπόσχονται, χάρις

στή μέθοδο που διδάσκουν, τὸ σύστημα που υιοθετοῦν, τὸ δόγμα που πρεσβεύουν, τὴν Σωτηρία, τὴν Ἐυτυχία, τὴν Ἀλήθεια.

Ἀνάμεσά τους ξεχωρίζει μιὰ φωνή, μιὰ καθαρά ἐπαναστατικὴ φωνή, πὺ ἀμφισβητεῖ τὴν ἀξία οἰασθήποτε μεθόδου, πὺ ξεκαθάρα δηλώνει, ὅτι τὸ σύστημα, ἡ μέθοδος, τὸ δόγμα, καὶ στὸν πνευματικὸ καὶ στὸν πολιτικὸ τομέα, σκλαβώνει τὸν ἄνθρωπο, δεσμεύει τὴν σωστὴ ἐξέλιξή του, καὶ σκοτεινιάζει τὸν δρόμον του πρὸς τὴν Ἀλήθεια.

Ἡ ἀλήθεια πὺ ὀργανώνεται παύει νὰ εἶναι Ἀλήθεια. Ἡ Σωτηρία πὺ δίδεται ἀπὸ ἓναν τρίτο εἶναι πλάνη, ξεγέλασμα, πρόσκαιρη παρηγοριά, ἀκόμα κι' ἂν αὐτὸς ὁ τρίτος εἶναι ἓνας Ἅγιος.

Ἡ ἐπαναστατικὴ αὐτὴ φωνὴ ἀνήκει στὸν Κρισναμούρτι, πὺ ἐδῶ καὶ μισὸ σχεδὸν αἰῶνα, ἀκούραστα μιλάει γιὰ τὴν ἀνάγκη τῆς Αυτόγνωσης, σὰν μοναδικῆς ὁδοῦ πρὸς τὴν Μεταμόρφωση καὶ τὴν Ἀλήθεια, καὶ καλεῖ τὸν καθένα, μόνον του καὶ γιὰ δικό του λογαριασμό, ν' ἀρχίσῃ μὲ τὴν διαρκῆ ἐπίγνωση τῶν σκέψεων καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν του, σταθερὰ καὶ ὑπομονετικά, τὸ ταξίδι τῆς αὐτοανακάλυψης τοῦ ἐγῶ: χωρὶς νὰ ὑπόσχεταί ἱκανοποίηση, παρηγοριά ἢ ἐλπίδα, ἀφοῦ ὅλα αὐτὰ εἶναι ἄχρηστα κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῆς Ἀληθείας, πὺ αὐτὴ καὶ μόνον αὐτὴ ἀρκεῖ γιὰ τὴν Ἐλευθερία.

«Γνώσεσθε τὴν Ἀλήθεια καὶ ἡ Ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς». Αὐτὸ ἐπαισλαμβάνει καὶ ἐπιμένει στὴν ἀνάγκη μιᾶς ἐκπαίδευσης, πὺ δὲν θὰ μᾶς μαθαίνει τί νὰ

σκεφτήμαστε, ἀλλὰ πῶς νὰ σκεφτόμαστε.

Τὸ μῆνυμα τοῦ Κρισναμούρτι εἶναι ἐπαναστατικὸ καὶ σύγχρονα χαρμόσυνο καὶ ἐνθαρρυντικὸ.

Δηλώνει ἀπερίφραστα πῶς μπορούμε νὰ σωθοῦμε, ὄχι ὅμως ἐξω ἀπὸ μᾶς, μὲ προσευχές, ἱκεσίες, εὐλάβειες, διαλογισμούς, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ μέσα μας, μὲ τὴν παρακολούθηση τῆς δικῆς μας ζωῆς, ὄχι με τὴν μίμηση τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων.

Στὸν δρόμο τῆς ζωῆς, μᾶς λείει, θὰ συναντήσωμε συνοδοιπόρους καὶ ἴσως - ἴσως ἕσθιτους, ἓναν φίλο, ἓναν ἀγαπημένο, μιὰ σύζυγο καὶ ὄντα πὺ θὰ τὰ θεωρήσωμε περισσότερο προηγμένα ἀπὸ μᾶς. Ὅλοι ὅμως αὐτοί, μπορούν νὰ εἶναι μόνον σύντροφοι στὸν δρόμο μας, δὲν μπορούν νὰ εἶναι τὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ. Κι' ἂν προσπαθῶσωμε ἔτσι νὰ τοὺς δοῦμε, θὰ ὑποφέρωμε πικρά, μέχρις ὅτου διδαχθοῦμε ἀπὸ τὸ μάθημα αὐτό. Γι' αὐτὸ στὴν πνευματικὴ μας ἀνάπτυξη δὲν ὑπάρχει θέση γιὰ ὀργανώσεις.

Οἱ ὀργανώσεις, σὰν γραφεῖα πληροφοριῶν ἔχουν κάποια σημασία, ἀλλὰ ἂν χρησιμοποιηθοῦν γιὰ κάτι περισσότερο, ἐπιβραδύνουν τὴν ἀνάπτυξη καὶ δυσχεραίνουν τὴν ἐλεύθερη πορεία τῆς ζωῆς μας.

Ἡ ζωὴ ὅμως τοῦ ἀνθρώπου, λείει ὁ Κρισναμούρτι, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι σὰν τὸ νερό, προσαρμωμένη στὸ σχῆμα τῶν πραγμάτων κι' ὅμως διατηρούμενη πάντοτε καθαρή μέσα σ' ὅλες τῆς τὶς ἐπαφές.

Γι' αὐτὸ, ἡ Ἀληθινὴ τεχνικὴ τῆς ζωῆς συνεπάγεται ἀπεριόριστη ἐλαστικότητα καὶ σὲ τοῦτο ἀκρι-

βῶς ἔγκειται ὁ κίνδυνος τοῦ νὰ προσπαθῆ κανεὶς νὰ καλλιεργῆ καθωρισμένες ιδιότητες. Στὸν δρόμο τῆς ὀλοκληρώσεως ἀπαιτεῖται εὐκίνησις καὶ ἔλαστικότητα, ὥστε ν' ἀνταποκρινώμαστε μὲ ἀπλότητα, μὲ φυσικότητα καὶ ὀρθὰ σὲ κάθε περίπτωσι.

Μελετώντας τοὺς λόγους τοῦ Κρισναμούρτι καὶ προσπαθώντας νὰ καταλάβουμε σὰν ἓνα σύνολο τὴν διδασκαλία του, ἀνακαλύπτουμε πῶς γι' αὐτὸ μᾶς χρειάζεται μιὰ σειρά ἀπὸ λογικὲς συναρτήσεις σκέψεων, πού θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ χτίσωμε τὸν ἀπαραίτητο σκελετό, μὲ μιὰ τάξη καὶ μιὰ ἀλληλουχία, πού ὁ ἴδιος, ἀκριβῶς γιατί εἶναι αὐτὸς πού εἶναι, δὲν τοῦ χρειάζονται καὶ δὲν τὶς χρησιμοποιεῖ.

Στὴν προσπάθειά μας αὕτη βοήθειά μας στέκονται ἡ συγκριτικὴ μελέτη τῶν ἄρθρων του, τῶν ἀπαντήσεών του (σὲ ἐρωτήματα πού τοῦ τέθηκαν κατὰ καιροῦς), τῶν ποιημάτων του καὶ οἱ σημειώσεις τῶν φίλων του. Καὶ πῶς συγκεκριμένα: Τὰ «Δελτία Ἀστέρος», τὰ βιβλία «Ἐλευθερία, Ἀρχὴ καὶ Τέλος», «Στοχασμοὶ πάνω στὴν Ζωή» (σερὸ I καὶ II), «Ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ἡ σημασία τῆς ζωῆς», καθὼς καὶ μιὰ σειρά ἄρθρων τοῦ E. A. WOODHOUSE μὲ τίτλο «Ἀνθρώπος - Φύσις - Πραγματικότητα», «Ἀλήθεια καὶ Παρηγορία» ὑπὸ τῆς λαίδης EMILY LUTYENS «Ἡ διδασκαλία τοῦ Κρισναμούρτι» ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ βουλευτοῦ W. J. BROWN «Κρισναμούρτι» ὑπὸ τοῦ GEORGE BRAGDON καὶ τὸν πρόλογο τοῦ ALDUS HUXLEY στὸ βιβλίον «Ἐλευθερία - Ἀρχὴ - Τέλος».

Πρόθεσή μας εἶναι νὰ δοῦμε

ἐκ τῶν ἔνδον τὴν ὄλη κοσμοθεωρία τοῦ Κρισναμούρτι, ὥστε νὰ γίνῃ περισσότερο κατανοητὴ ἡ οὐσία τῶν λόγων του. Γι' αὐτὸ ἀναζητοῦμε τὸ ξεχωριστὸ ἐκεῖνο στοιχεῖο μέσα στὴν διδασκαλία του πού θὰ δικαιολογῆ τὴν βεβαιότητά του ὅτι «Τώρα καὶ Ἐδῶ», ὅπως λέει, εἶναι δυνατὴ γιὰ τὸν καθένα ἡ γνώση τῆς Ἀλήθειας. Διακρίνομε τότε μέσα στὸ ἔργο του μιὰ βασικὴ ἀρχή:

Ἡ ζωὴ δὲν θεωρεῖται σὰν ἓνα στατικὸ εἶναι, ἀλλὰ σὰν Ζωὴ ἐν δυνάμει, Ζωὴ — Δημιουργία.

Μὲ βάση τὴν ἀρχὴ αὕτη ἡ ἐκδήλωση τῆς Ζωῆς μέσα στὴ φύση δὲν εἶναι πιά μιὰ φυλακὴ τοῦ Ἀπόλυτου, ἀλλὰ τέλεια καὶ ἐλεύθερη Ζωή, αὐτοεκφραζόμενη δημιουργία. Ἡ ὕλη, ἀπὸ τὴν λεπτομερῆ στερεὴ ἕως τὴν χονδροειδέστερη τῆς πυκνότητος, διαμορφουμένη δημιουργικῶς, ἀποτελεῖ ὄργανο ἀπελευθέρωσης τῆς Ζωῆς, ἔτσι ὥστε κάθε φορὰ πού μέσα στὴ φύση ἡ δημιουργικὴ ἰδέα ἔχει φθάσει στὴν τέλεια αὐτοπραγμάτωσή της, μιὰ τελειότητα νὰ ἔχη γεννηθῆ. Πέρα ἀπὸ κάθε φαινομενικὸ περιορισμὸ μορφῆς καὶ ὕλης, ἡ Ζωὴ παραμένει ὅπως ἦταν πάντοτε «Ἀπόλυτη, Καθαρὴ καὶ Ἐλεύθερη, μέσα σὲ ἔργο μικρὰ ἢ μεγάλα, ὡραία ἢ ἀσχημα, καλὰ ἢ κακὰ, εὐχάριστα ἢ δυσάρεστα».

Ὅπως ἀκριβῶς στὰ μεγάλα ἔργα τέχνης τῶν διαφόρων Καλῶν τεχνῶν ἡ τελειότητα τοῦ καθενὸς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ εἶδος του καὶ τὴν εἰδικὴ ἐπεξεργασία πού ἀπαιτεῖ τὸ ξεχωριστὸ του ὕλικὸ (ἡ πέτρα, τὸ μέταλλο, τὸ ξύλο στὴν γλυπτικὴ καὶ ἀρχιτεκτονικὴ, τὰ χρώματα στὴν ζωγραφικὴ,

οί ἤχοι: στή μουσική, οί ιδέες στήν ποίηση και τή φιλοσοφία), ὅμοια και στή Φύση ή τελειότητα είναι μοναδική τὲ κάθε ἀντικείμενό της και δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ σὲ καμμιά περίπτωση συγκριτική ἐκτίμησῃ μεταξὺ τῆς μιᾶς και τῆς ἄλλης τελειότητας. Κάθε τελειότητα είναι πλήρης καθ' ἑαυτήν, χωρίς νὰ ὀφείλῃ τίποτα σὲ καμμιάν ἄλλη.

Ἐπομένως και ὁ ἄνθρωπος, αὐτὸς καθ' ἑαυτόν, σάν δημιούργημα τῆς ζωῆς, είναι τέλειος, σάν ἀντικείμενο είναι μοναδικός.

Ὅμως ή Ζωή — Δημιουργία δὲν μπορεῖ νὸ ὀλοκληρώσῃ τὸ ἔργο της μὲ μόνῃ τὴν ἐκδήλωσή της στὸν κόσμο τῆς ὕλης, μέσα στὰ διάφορα δημιουργήματα - ἀντικείμενά της. Μὲ τὴ δράση της αὐτὴ ή κίνηση τῆς ζωῆς σταματᾷ μέσα στὰ δημιουργήματα - ἀντικείμενα και τότε ἐκεῖνο πὸ εἰσηλθε σάν Ζωή - Δημιουργία ἐνυπάρχει μόνον σάν καθαρό Εἶναι. Γιὰ νὰ ὀλοκληρωθῇ τὸ ἔργο της, τὸ στατικό Εἶναι πρέπει νὰ μετατραπῇ και πάλι σὲ ἐνέργεια. Γι' αὐτό, ή Ζωή ὀφείλει νὰ προωθηθῇ στὸν δικό της κόσμο τῆς ἐκδήλωσῃς και νὰ ἐλευθερωθῇ διασπώντας τον. Τὸ κατορθώνει αὐτὸ μὲ τὴν δημιουργία τοῦ Ἀνθρώπου.

Ἀντικείμενο μέσα στή φύση και ὑποκείμενο μαζί, ὁ Ἀνθρωπος προσφέρει στήν ζωὴ τὴν νόση ἐκείνη, πὸ είναι ἱκανή νὰ ἐκτιμησῃ και νὰ κατονοήσῃ ὄλο τὸν πλοῦτο τῆς τελειότητας τοῦ σύμπαντος, μεταμορφώνοντας τὸ ἐσώτερον Εἶναι του σὲ ἐνέργεια.

Ἔτσι ή Ζωή, μὲ τὸν Ἀνθρωπο, ὀλοκληρώνει τὸν κύκλο τῆς δημιουργικῆς της κίνησης και φο-

ρᾶς, ἀποκτᾷ ή ἴδια συνείδηση ἑαυτῆς και ἀρχίζει μιὰ νέα δημιουργική σταδιοδρομία.

Εἶναι στ' ἀλήθεια φανταστικό τὸ νὰ συνειδητοποιήσωμε ὅτι κάθε ἄνθρωπος είναι και μιὰ ἐστία δημιουργικῆς ἐρμηνείας, μοναδικῆς πάντοτε, ἕνα κέντρο πὸ κάθε φορὰ ἐρμηνεύει και πάλι τὴ φύση και ἔτσι ή δημιουργία τῶν ἀντικειμένων διαρκῶς ἀνανεώνεται και ἐξελίσσεται, ὥστε τὸ κάθε ἀντικείμενο, ἀργὰ ή γρήγορα, νὰ φθάνῃ στο σημεῖο ὅπου και αὐτό, μὲ τὴ σειρά του, νὰ γίνεται ἕνα ὑποκείμενο.

Χρέος και σκοπός, λοιπόν, τοῦ κάθε ἀνθρώπου είναι αὐτὸς ὁ ἴδιος μόνος του νὰ ἀναδημιουργήσῃ τὸ σύμπαν, ὅποτε γίνεται ἕνα μὲ τὴν Ζωή — Δημιουργία, σάν στοιχεῖο καθαρῆς ἐρμηνείας.

Μέσα σὲ μιὰ τέτοια τελειότητα δημιουργικῆς κατανόησης βρίσκειται ή τελική του αὐτοπραγμάτωση, γιατί ὁ ἄνθρωπος γίνεται μεταφυσικὸ πραγματικὸς («Ἀνθρωπος») τὴν στιγμή πὸ ταυτίζεται δημιουργικά μὲ τὴν Ζωή.

Ἡ αὐτοπραγμάτωση τοῦ Ἀνθρώπου ὅμως, κάπου σταματᾷ και ἐνῶ μέσα στήν φύση ή φυσικότητα και ή τελειότητα συμβαδίζουν, ὁ κανόνας οὐτὸς παραβαίνεται ή φαίνεται γὰ πρώτη φορὰ νὰ παραβαίνεται μόνον σ' αὐτόν.

Κάτι ἀντίθετο τῆς δημιουργικῆς ζωῆς μέσα στὸν Ἀνθρωπο τὸν κάνει ἀσύσικο. Ἔτσι, μόνον ὅταν τὸ στοιχεῖο αὐτὸ ξεπεραστῇ και ή δημιουργική Ζωή ἀφεθῇ μέσα του και πάλιν ἐλευθέρῃ σ' ὄλη της τὴν καθαρότητα, ὅταν ξαναγίνῃ και πάλι φυσικὸς και κατὰ συνέπεια τέλειος, τότε θὰ ἔχῃ

φθάσει σ' εκείνο πού ονομάζεται 'Απολύτρωση.

Ἐξετάζοντας τὸν Ἄνθρωπο βλέπομε ὅτι σὰν ἀντικείμενο μέσα στὴ φύση εἶναι τέλειος καὶ μοναδικός, ὅπως ὅλα τὰ δημιουργήματα τῆς ζωῆς. Ἐκεῖνο ὅμως πού ἔχει σημασίαν εἶναι ὅτι καὶ σὰν ὑποκείμενο δὲν ἔχει νὰ «γίνη» τίποτε, γιατί: εἶναι ἤδη μιὰ ἀπόλυτη οὐσία. ἔχει ἀπλῶς νὰ ἐκφράσῃ τὸ «τί εἶναι» καὶ νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν σημασίαν καὶ τὸ νόημα τῆς ζωῆς μέσα του καὶ γύρω του. Καὶ ἡ ἀνακάλυψις δ' ἀρχίσῃ μὲ τὴν μελέτη τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ του, πού ὁ Κρισναμούρτι τὴν ονομάζει Ἀυτόγνωσις. Τότε μόνο θὰ ξεπεράσῃ τὸ στοιχεῖο ἐκεῖνο πού τὸν καθιστᾷ ἀτύσικο, ὅποτε σὰν ἀπολυτρωμένη νόησις δὲν θὰ ἔχη πιά συνείδηση οὔτε τοῦ ὑποκειμένου οὔτε τοῦ ἀντικειμένου, σὰν ξεχωριστὲς ἐντὸς του ἰδιότητες. Θὰ τὰ περιλαμβάνῃ καὶ τὰ δύο σὰν καθαρὴ πραγματικότητα.

Θὰ ἔχη γίνῃ Ἄνθρωπος κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ δύο φαινομενικὰ ἀντίθετες φορῆς τοῦ ρεύματος τῆς ζωῆς, πού ρέει ἐντὸς του, θὰ ταυτισθοῦν καὶ θὰ προχωρήσουν ἀδιαίρητες, γιατί καμμιά ἀπὸ τίς δύο δὲν μπορεῖ νὰ προχωρήσῃ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Πρέπει ὅμως νὰ διδαχθῇ πῶς νὰ σκέφτεται σωστά.

Πρέπει νὰ θελήσῃ νὰ σκεφθῇ σωστά.

Πρέπει νὰ προσπαθῆσῃ νὰ σκεφθῇ σωστά.

Γιατί στ' ἀλήθεια πρόκειται γιὰ μιὰ μεγάλῃ προσπάθεια, δύσκολη καὶ αὐτενσυνείδητη στὴν ἀρχή, σι-

γά - σιγά ὅμως εὐκολη καὶ αὐθόρμητη στὸ τέλος.

Ἐκεῖνο πού βασικὰ τοῦ χρειάζεται εἶναι ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ γνώσις ὅτι καθένας πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴν ἀρχή, καὶ νὰ ἀφήσῃ τὴν ἐξέλιξη νὰ πραγματοποιηθῇ μόνη τῆς μέσα του, γιατί αὐτὸ εἶναι κάτι πού δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἐπηρέασῃ.

«Ἡ χρυσαλίδα δὲν θὰ γνωρίσῃ τί εἶναι ἡ πεταλούδα, μᾶς λέει, παρὰ μόνον ὅταν γίνη πεταλούδα».

Μόνον ἡ σωστὴ σκέψις θὰ βοηθήσῃ τὸν ἄνθρωπο νὰ κατανοήσῃ βαθεῖα τὸν ἑαυτό του σὲ κάθε βήμα τῆς ἐξέλιξής του καὶ νὰ αἰσθανθῇ τὸ νόημα τῶν μηνυμάτων πού ἔρχονται στὴν συνείδησή του ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ εἶναι του.

Ἡ Ἀυτόγνωσις γιὰ τὸν Κρισναμούρτι συνίσταται στὴν διαρκῆ ἐπιλογὴ τοῦ πνεύματος, πού θὰ διακρίνῃ στὴν κάθε σκέψις, λόγο ἢ πράξις του:

Τὸ ἀληθινὸ στὸ ἀληθινό.

Τὸ ψεύτικον στὸ ψεύτικο.

Τὸ ἀληθινὸ στὸ ψεύτικο.

Τὸ ψεύτικον στὸ ἀληθινό.

Τὸ οὐσιῶδες στὸ ἐπουσιῶδες.

Τὸ ἐπουσιῶδες στὸ οὐσιῶδες.

Πρόκειται γιὰ τὴν διάκριση, τὴν βασικὴ ἀρετὴ πού θὰ μεταμορφώσῃ τὸν ἑαυτό μας καὶ σιγά - σιγά τὴν κοινωνίαν, γιατί κοινωνία - περιβάλλον εἴμαστε ἐγὼ καὶ σεῖς, δὲν εἶναι κάτι ξένο πρὸς ἑμᾶς.

Ὅμως ἡ Ἀυτόγνωσις χρειάζεται ἓνα εὐέλικτο, ἥσυχο καὶ παρατηρητικὸ νοῦ καὶ μιὰ καρδιά εὐαίσθητη καὶ ἀνοιχτή. Καὶ ὁ νοῦς μας, πού δόθηκε στὸν ἄνθρωπο, σὰν τὸ ὄργανο ἐκεῖνο πού μ' αὐτὸ θὰ παρατηρῇ, θὰ διακρίνῃ καὶ θὰ

κατανοή τὸν ἑαυτό του και τους ἄλλους, εἶναι γνωστὸ ὅτι ἔχει γίνε- νει δέσμιος τῆς ψευδαίσθησης τοῦ χωριστικοῦ ἐγώ, πού ὁ ἴδιος καλ- λιεργεῖ και δυναμώνει, και διορ- κῶς παραπλανᾶται ἀπὸ τὸν πλα- στο κόσμο τῶν συμβόλων, παρεμ- ποδίζοντας εἰσι τὴν ἐλεύθερη ροή τῆς Ζωῆς μέσα μας.

“Σο γιὰ τὴν καρδιά, φοβισμέ- νη και κλειστή κι' ἐκείνη στο και- νούργιο, ζητᾶ νὰ κρατήση ἀπε- γνωσμένα τίς λίγες ἐμπειρίες ἀ- γάπης κι' εὐτυχίας, πού σέ στι- γμῆς λιγοστῆς γνώρισε, ἐνισχύου- τας κι' αὐτή, με τὴ σειρά της, τὰ περιοριστικὰ τεῖχη τοῦ νοῦ, πού ὀρθώνονται ἀνάμεσα ἀπ' τὴν ψυχὴ και τὸν Ἥλιο τῆς ζωῆς.

Εἶναι τὰ τεῖχη τῆς αὐτοπροσ- τασίας, πού διαιωνίζουν τὴν ἀν- θρώπινη ἀνωριμότητα, πού ἐνθαρ- ρύνουν τὴν μίμηση και τὸν πιθη- κισμό, πού καλλιεργοῦν τὴν ἐπι- θυμία τῆς αὐτοπροβολῆς, τὴν ἐ- πιθυμία τῆς ἐξασφάλισης, τοῦ πλοῦτου, τῆς δυνάμης, με λίγα λόγια τὰ τεῖχη πού ἐνισχύουν τὴν πλάνη τῆς ἐπαρξῆς τοῦ ἐγώ, σὰν χωριστῆς ὀντότητας, και δημιουργοῦν τὴν αἰσθησι τῆς ἐσωτερικῆς ἀνεπάρκειας.

Εἶναι τὰ τεῖχη πού δὲν ἀφήνουν τὸν νοῦ ἀνεκηρεάστο νὰ δῆ, νὰ κρί- νη και νὰ καταλάβη πῶς μέσα στον καθένα μας ἔχεινο πού ἐνεργεῖ, αἰσθάνεται; και σκέφτεται εἶναι μόνον ἡ Ζωὴ κι' ὄχι τὸ χωριστικὸ τὸ ἐγώ, πού δὲν εἶναι παρὰ τὸ σύμ-

πωμα μιᾶς ἐσωτερικῆς ἀταξίας, πού μέσα στὴν ἀμάθειά μας τοῦ ἀ- ποδίδομε ἀντικειμενικὴ ὑπαρξή.

Αὐτὰ τα τεῖχη, καλεῖ ὁ Κρισμα- μούρτι τὸν καθένα γιὰ λογαρια- σμὸ του, νὰ τὰ καταστρέψῃ μέσα στὴν φλόγα τῆς αὐτεπίγνωσης, ὄ- χι ἀγνοῶντας τὸν σχετικὸ ἀνθρω- πο, ὄχι ὑποτασσοντας τὸ χωριστι- κὸ ἐγώ του. ἀλλὰ κατανοῶντας τὸν, με τὴν διαρκῆ παρακολούθη- ση τῆς ἐπιθυμίας, καθὼς γεννιέ- ται, και τῆς ἀνταπόκρισῆς της μέσα στίς σχέσεις μας με τίς ἰ- δέες, τὰ τράγματα, τοὺς ἀνθρώ- πους.

Τότε, ὅπως μᾶς λέγει, ἐρχεται ἡ παραδοχὴ αὐτοῦ πού εἶναι.

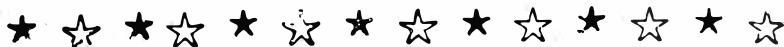
Τότε ὁ νοῦς ἠσυχάζει χωρίς προσπάθεια και ἕνας ἀληθινὸς πα- ράγων γεννιέται: Ἡ Ἀγάπη.

Τότε κυριαρχεῖ ἡ ἐνόησι. Ἡ σκέψη παύει νὰ λειτουργῇ μέσα στὰ γνωστὰ πλαίσια τοῦ χρόνου. Γεν- νιέται τὸ Αἰώνιο στο τῶρα, στο παρόν.

Τότε τὸ ἐγώ εἶναι ἀνίσχυρο νὰ ἀπορᾶξῃ πιά τὴ διέλευσι τῆς ζωῆς. Σὰν χωριστὴ ὀντότητα ἔχει διαλυθῆ μέσα στο φῶς τῆς Ἀ- γάπης.

Τότε ἐπέρχεται ἡ ἀναζητούμε- νη γνώσι τῆς Ἀλήθειας και μα- ζὶ της ἡ ὀρθὴ πράξι.

Και μόνον με τὴν ὀρθὴ σκέψη και πράξι ἐπέρχεται ἡ Ἀπολύ- τρωση. Μόνον πού ἐκεῖνο πού ἀπο- λυτρώνεται; δὲν εἶναι πιά ὁ ἀνθρω- πος. ἀλλὰ ἡ ἴδια ἡ Ζωή.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΥΠΝΟΥ ύπνωτισμοῦ καὶ ὑποβολῆς καὶ ἐπιπτώσεις ἐπὶ τοῦ ὄργανισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΟΛΑΤΩΦ

Ὁ ἄνθρωπος, ξέρομε πολὺ καλὰ ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλη, ὅτι εἶναι «ὄν πολιτικόν», δηλαδή κοινωνικὸ μὲ ὅλα τὰ ἐπακόλουθα τῆς δραστηριότητος καὶ τοῦ ἐπαγγελματισμοῦ. Κινεῖται, σκέπτεται, κουράζεται, ἀλλὰ ἔχει ἀνάγκη καὶ νὰ ἀναπαυθῆ. Αὐτὸ τὸ σημεῖο, κατὰ ἓνα πολὺ μεγάλο μέρος, τὸ ἱκανοποιεῖ ὁ ὕπνος ποῦ, ὅπως ἔχει ἀποδειχθῆ ἐπιστημονικῶς, ἀποτελεῖ τὴν ἔκφραση τῆς ἀληθινῆς προσαγωγικότητος, χωρὶς ἐνδοιασμούς, ὑπεκφυγές καὶ σκοπιμότητες συμφέροντος. Τότε, σύμφωνα μὲ τὸν Φρόντ, τὸ γενετήσιο ἔνστικτο, ἐλευθερωμένο ἀπὸ κάθε λογῆς συγκατάβαση, ἀφήνει τὸ ὑποσυνείδητο καὶ φθάνει στὸ ἀσυνείδητο. Στὴ θεραπεία αὐτῆ ποῦ, ὅπως θὰ δοῦμε ἀργότερα, μέσῳ τῆς ὑπνώσεως ὑποβάλλονται ἄτομα ὑστερικά κυρίως, στηρίζεται κατὰ ἓνα μεγάλο μέρος ἡ ψυχιατρικὴ.

Ἔτσι, ὁ ὕπνος ἀποτελεῖ ἐκεῖνο τὸ «ἄλλο», ὅπου σύμφωνα μὲ τὸν Πλάτωνα ὁ ἄνθρωπος πνευματοκρατεῖται. Ἡ ὕλη δηλαδή ἀφήνει ἐλεύθερο τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εὐρίσκει τὴν εὐκαιρία νὰ ὑψωθῆ γιὰ νὰ ἔλθῃ σὲ ἀμεση ἐπικοινωνία μὲ ἄλλα πνεύματα, ποῦ εὐρίσκονται

σὲ ἀπόσταση ὠρῶν, ἡμερῶν, μηνῶν, χρόνων καὶ αἰώνων ἀκόμη. Ἴσως αὐτὸ νὰ ἀποτελῆ μίαι ἀκόμη ἔκφραση τῆς διφυοῦς ὑποστάσεως τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τῆς διηρημένης ἐκ τοῦ ἀδιαιρέτου Λόγου. Ἐδῶ στηρίζεται ἡ ψυχολογία τὴν ἐξήγηση τῶν ὄνειρων, τῆς διαιωθήσεως ἐν μέρει καὶ τῆς ἐνοράσεως ἀκόμη.

Ὁ πνευματισμὸς, ὅπως καὶ ἡ ἰατρικὴ νάρκωση, βλέπουν ὅτι μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τῆς ἀπελευθερώσεως, μέσῳ τοῦ ὕπνου, μὲ μέσα τεχνητά, μὲ οὐσίες μηχανικές, φυσικές ἢ χημικές, πετυχαίνουν ἄμεσα στὸ σκοπὸ τους. Μὲ τὴν ὑπνωση πάλι, ὁ αὐτοματισμὸς εἶναι ἐντονώτερος καὶ προκαλεῖ ἐκδηλώσεις διαφόρων εἰδῶν, ὅπως θὰ δοῦμε, στὸ ὑποσυνείδητο. Ἡ διαφορά ἐπομένως μεταξὺ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς ὑπνώσεως εἶναι ὅτι κατὰ τὴ διάρκεια τῆς δευτέρας, τὸ ἄτομο δὲν θυμᾶται τὰ ὄνειρα ἢ τὶς πράξεις του, ὅταν ἐπανέλθῃ στὴν πρώτη του κατάσταση, ποῦ ὀνομάζεται «ἐγρήγορηση». Παρατηρεῖται ἐπίσης ὅτι ὑφίσταται ἀμεση σύνδεση πνευματικῶς μεταξὺ δύο ἢ περισσοτέρων ψυχῶν γιὰ ἓνα μικρὸ χρονικὸ διάστημα.

Ειδικά επάνω στον ύπνωτισμό και την υποβολή έχουμε να πούμε ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω ολοκλήρου συγκυρίας περιστάσεων μεταξύ πομπού και δέκτη. "Ετσι, ο πομπός κατευθύνει τον δέκτη, που είναι το «μέντιουμ» και «υποβάλλεται» μέσω της υπνώσεως, υπακούοντας τυφλά στις προσταγές του δέκτη. Στην προκειμένη περίπτωση το άτομο εύρσκεται σε κατάσταση κανονικής σωματικής λειτουργίας. Ώρισμένα όμως ψυχονευρικά κέντρα, διά των οποίων εκπέμπονται ειδικές ακτινοβολίες, επικοινωνούν με τον πομπό, παίρνουν τις διαταγές και τις εκτελούν τυφλά. "Ετσι, μεταξύ δύο ή τριών προσώπων είναι δυνατόν να έχουμε μεταβίβαση σκέψεως. Αναφέρεται σχετικό πείραμα όπου, ενώ το μέντιουμ εύρσκεται σε διαφορετικό δωμάτιο από τον αντίστοιχο πομπό, ήταν σε θέση να διαβάσει σημείωμα που έγραφε ένας τρίτος δίπλα στον πομπό, με μόνη την έρώτηση: «Τί λέγει το σημείωμα που έγραψα;». Δυσκολίες παρουσιάστηκαν στην μεταβίβαση σκέψεως επάνω σε αριθμούς, όχι όμως σε όλες τις περιπτώσεις.

Τά άτομα αυτά συνήθως έχουν μίαν έμφυτη ροπή για κάποιον πομπό. Με αυτόν επικοινωνούν και «άνταποκρίνονται» στις προσταγές του. Πειραματικά πάλι αναφέρονται περιπτώσεις μεθυπνωτικής υποβολής επάνω σε μέντιουμ, που άνοιξαν τά μάτια τους. "Ενα τέ-

τοιο μέντιουμ πράγματι διατάχθη «να δολοφονήσει» ένα τρίτο πρόσωπο. "Ετσι με το είκονικόν έγχειρίδιο στο χέρι έπηγε και έξετέλεσε το στόχο του. Η υποβολή ήταν πλήρης. Φυσικά, όταν κάποτε έπαυσε να ύφίσταται η σχέση έξαρτήσεως μεταξύ πομπού και δέκτη, το μέντιουμ άρχισε να έμφανίζει σημεία καταπτώσεως και κοπώσεως. Κι' αυτό γιατί είχε ύποστη την ταλαιπωρία της μεταβιβάσεως της σκέψεως, ή όποια —σε τελευταίαν άνάλυση— καταθλίβει την προσωπικότητα του δοκιμαζόμενου άτόμου προς στιγμήν, περιορίζει στο έλάχιστο τις αντιδράσεις του και θολώνει την κριτική διάθεση, σχετικά με την πράξη που θα εκτελέσει. Άποτέλεσμα είναι να υπερφορτώνεται από μία μαζική ξένη έπιβολή, της όποιας ό οργανισμός του, λόγω έλλειψεως αντιδραστικής ικανότητας, περιορίζει τον έλεγχο του μέσα από το ύποσυνείδητο, κατά τον Φρόυντ. Το ύποσυνείδητο όμως δεν είναι εύκολο να υποβάλλεται σε υπερβολική φόρτωση, διότι τότε έξαντλείται και εκτονώνεται αντιδραστικά, με άποτέλεσμα την έντονη διαστροφή, κυρίως ψυχική, και τον θρυμματισμό του νευρικού συστήματος, αλλά και την πλήρη άποκτημοποίηση του ανθρώπου. Η ύπνωση συχνά είναι επικίνδυνη διότι, όπως και ή υποβολή, άναθερμαίνει ψυχικές άνωμαλίες, νοσηρές τάσεις και είναι δυνατόν να συντελέσει στην

αύξηση του αυτοματισμού, που αποτελεί κατάπτωση του ανθρώπινου δυναμικού και μείωση των ικανοτήτων του για άμεση αντιδραστικότητα.

Βέβαια, και η Ιατρική κάνει χρήση του υπνωτισμού. Αυτό όμως γίνεται σε πολύ περιωρισμένη κλίμακα, για την θεραπεία της ύστερίας και άλλων ψυχικών ασθενειών, αφού άλλες μέθοδοι, που χρησιμοποιήθηκαν πριν, δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Η μεταβίβαση σκέψεως είναι ένα από τα φαινόμενα, που έχει αποδειχθεί επιστημονικά,

ότι ισχύει σε ώριμους τύπους ανθρώπων, οι οποίοι όχι μόνο «πρόσκεινται» σε ξένο δέκτη, αλλά και βοηθητικά συνοδεύουν στην εκτέλεση της μεταβιβάσεως της σκέψεως. Μπορούμε λοιπόν να πούμε σήμερα ότι επιβάλλεται τόσο στον ύπνο, όσο και στην ύπνοβολη της ύπνωσεως, λογική χρήση, βάσει σχεδίου και όχι για μεγάλη χρονική περίοδο. Πάντοτε πρέπει να προτιμᾶται ο κατάλληλος συνδυασμός, ώστε να έχουμε ευεργετικά αποτελέσματα.

Ἀπουτήσατε

ΚΑΙ ΣΕΙΣ

τούς χρυσόδετους

τόμους

ΙΛΙΣΟΥ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΡΙΕΤΙΑΣ

1956 — 1958

1959 — 1961

Οι συνδρομηταί του ΙΛΙΣΟΥ δικαιουῦνται νὰ τοὺς ἀγοράσουν **ΜΟΝΟΝ** δρχ. 100 ἀντὶ τῆς τρεχοῦσης τιμῆς τῶν 120 δραχμῶν.

Μην ἀναβάλλεις!

ΜΕΡΙΚΟΙ φίλοι τοῦ ΙΛΙΣΟΥ στέλνουν τὴν συνδρομὴ τους ἀφοῦ ἀναγκασθῶμε, με λύπη μας, νὰ τους ἐνοχλήσω με μὲ ὑπενθυμίσεις, οἱ ὁποῖες κοστίζουν καὶ χρόνο καὶ χρήματα, ἢ νὰ στείλωμε εἰσπράκτορα, ποὺ κοστίζει ἐπίσης, δηλαδὴ ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸ περιοδικὸ ἓνα μέρος τῆς συνδρομῆς. Οἱ πολλοὶ εἶναι τακτικοί. Ἐνῶ σου μαζί τους!

ΠΥΘΑΓΟΡΑ ΔΡΟΥΣΙΩΤΗ

«Τοπάζια καὶ Βηρύλλια»

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

Τῆς Κύπρος ἀγριολούλουδα κι' ἄνθη «μὴ μὲ λησμόνει»
ἀπ' τῆ δική σας θελκτικὴ κρατεῖστε μου εὐωδιά
βάλσαμο γιὰ τὴν ἄρρωστη κι' ἀνήσυχη καρδιά,
τώρα πού σκλάβα τὴν κρατᾶ τοῦ Κολωνοῦ τ' ἀήδони.

ΑΚΡΟΠΟΛΗ

Ἀκρόπολη τοῦ ὄνειρου ἐσύ τὸ φέγγος κι' ὁ βωμός
μιας θείας ἔκστασης, ρυθμὲ καὶ θάμα.
Τῆς ὑπαρξῆς μου ἐστάθηκες τὸ τάμα,
τῶν παιδικῶν μου στοχασμῶν ἀσίγαστος καημός.

ΤΙΠΟΤΕ

Τίποτε δὲν ἀπόμεινε στὴ ρημαγμένη μας ζωὴ,
τίποτε δὲν ἀπόμεινε... μονάχα οἱ λυχνοστάτες,
νά μᾶς θυμίζουν φωτεινὲς παληές χαμένες στρατές,
πού κάποτε διαβαίναμε μ' ἄλαλαγμούς καὶ μὲ βοή.

ΖΟΥΜΕ

Ζοῦμε τῆς μέρας τὸν καημό, τῆς νύχτας τίς φοβέρες,
βρυκόλακες τὰ ὄνειρατα, σὲ φέρετρα ἀδειανὰ
κι' ἂν φανερά ἀνεμίζουμε τοῦ ἠρωισμοῦ παντιέρες,
κάτω ἀπὸ μαῦρα δίκρανα περνᾶμε Καυδιανὰ...

ΜΟΝΟΙ

Μόνοι τὸ δρόμο ὀδεύουμε — πίσω ξανά δὲ θάρτετε.
Οἱ στίχοι, πληγωμένων Θεῶν, οἱ Στύγεις πιά κραυγές
καὶ ν' αὐλακώνουνε, καφτὰ τὰ δάκρυα τῆς Ἀστάρτης,
τὰ μάγουλα, πού ἐχάδευαν τοῦ Ἀπριλομάη Αὐγές.

ΔΗΛΟΣ

Μοιραῖο νησὶ λίκνο ἱερό τοῦ Ἀπολλωνίου φωτός,
χαμόγελο μιᾶς Ἄνοιξης φωτοπεριχυμένης.
Βηρύλλι ἢ θάλασσα γλαυκὸ τοπάζι ὁ οὐρανός
γαλάζια βρόχια τῆς γλυκειᾶς πού σὲ ὕφανε εἰμαρμένης.

ΙΜΕΡΟΣ

Ξύπνησε μέσα μου ὁ βαθὺς καῦμός τῶν ἀσκητῶν.
Καί με παιδεύει ὁ πόθος σου ἀξεδίψαστο μελίσι·
πῶς νιώθω, Βάικχα ἀρχαϊκή σ' ἓνα ἱερό μεθύσι,
νά δίνεται ἡ ἀμαρτωλή ψυχὴ τῶν ποιητῶν.

Κι' ἂν ἀπὸ τὴν κρουστάλλιμη τῆς θείας σου νιότης βρύση
δὲ ρούφηξαι τὸ μαγικὸ νερὸ νὰ ξεχαστῶ...
κι' ἄσθηστη φλόγα μυστικὴ λές κι' ἔχει ξεπηδήσει
ἀπὸ τὸ ἡδονικώτατο φιλί σου τὸ ζεστό,

ὅμως τὰ πιὸ παράξενα λουλούδια εἶναι π' ἀνθίζουν
στὴν ἀνελέητη ἀγκαλιὰ τῆς βαρυχειμωνιάς
κι' ὄχι τὰ ὀλάσπρα γιαισεμιά κι' οἱ ἀνθοὶ τῆς λεμονιάς
πού οἱ αὔρες στὰ παντέρημα παρτέρια ἀναρριπίζουν.

Πῶς με λαγγεύει ὁ πόθος σου τρέμω νὰ τ' ἀναλογιστῶ
— Βουνίσιο, ἄδρῶ, ἀξεδίψαστο πού ἀπόμεινε μελίσι —
Κάθε φορά πού προσπερνᾷς με τὸ κορμί σου τὸ κρουστό
ψηλόλιγνο σὰ τὸ μοναστηρίσιο κυπαρίσι.

ΣΤΗΝ ἸΘΑΚΗ

Φτάσαμε στὴν Ἰθάκη τὸ πολυπόθητο νησί.
Μὰ Πηνελόπη πουθενά κι' οὔτε μνηστήρες.
"Ὅλα μιά φαντασίωση μὴν ἦταν περισσὴ
γιὰ ἡρωϊσμούς κενούς κι' ἐλπίδες στεῖρες;

Κρίμα πού τόσοσ πόθος στὴν καρδιά
γιὰ τὴν ἐπιστροφή καὶ τόσοσ πάλη.
"Αραγε περισσότερο δὲν ἄξιζαν
τῆς Κίρκης τὰ γητέματα, τῆς Καλυψῶς ἡ ἀγκάλη;

Κι' αὐτὲς οἱ προφητείες οἱ τρανές,
σὲ ἀνθρώπους καὶ Θεοὺς τόσοσ θυσίες,
μὲ τὸ αἷμα τῶν ἀθῶων ζωντανῶν,
δυὸ λόγια νὰ μᾶς ποῦν οἱ Τειρεσίες...

Φτάσαμε στὴν Ἰθάκη τὸ πολυπόθητο νησί,
μὰ οὔτε μιά ἀγκάλη στοργικὴ πού νὰ μᾶς κράζει
αὐτὸ τὸ μόνο ἀληθινό, τ' ἄλλα νιότη χρυσή
κι' ὄνειρα μιάς ἄρρωστης ψυχῆς πού αἰμοσταζει.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Πρώτη προσέγγιση στα Έλληνικά ΕΡΜΗΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Του ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΛΑΜΨΙΔΗ, Δ.Φ.

(Το κείμενο, που ακολουθεί, προέρχεται από όμιλία με τίτλο «Τὰ ἑλληνικά Ἑρμητικά κείμενα», που ἔγινε πρὶν ἀπὸ καιρὸ σὲ ἓνα κύκλο ἀνθρώπων μὲ πνευματικὰ ἐνδιαφέροντα. Γίνεται προσπάθεια ἐδῶ νὰ παρουσιασθοῦν οἱ βασικὲς ἰδέες καὶ τὰ βασικὰ στοιχεῖα τῆς ομίλιας ἐκείνης. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο ἔχει καὶ ἀποσπασματικὸ ὄφρος.)

1. Τὰ Ἑρμητικά ἔργα, πού ἔχουν διασωθῆ μεχρι σὲ μᾶς, δὲν εἶναι πικλά καὶ τὰ περισσότερα θρίσκονται σὲ ἀποσπασματα, πού οἱ εἰδικοὶ ἐπιστήμονες τὰ ἔχουν ἐντοπίσει σὲ αὐτοτελῆ ἔργα ἢ λόγους. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὴν πρώτη θέση κατέχει τὸ περίφημο ἔργο «Ὁ Ποιμάνδρης», πού διαίρειται σὲ δεκαοχτὼ λόγους καὶ πού ἀπὸ τὸ ἔνομα τοῦ πρώτου λόγου ονομάστηκε ἔτσι ὀλόκληρο. Ὁ κάθε λόγος ἀναφέρεται καὶ σὲ μιὰ πύχη τῆς ἐσωτερικῆς φιλοσοφίας, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἀποκλείωνται ἐπαλήψεις τοῦ ἰδίου θέματος σὲ δύο ἢ καὶ περισσότερους λόγους.

Ἐνα ἄλλο ἔργο, καὶ αὐτὸ σὲ ἀποσπάσματα, διασώθηκε ἀπὸ τὸν ἀνθολόγο Στοβαῖο τοῦ 5ου αἰῶνα μ. Χ. ἔχει τὸ ἔνομα «Κόρη Κόσμου» καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ κείμενα-ἀποκαλύψεις τῆς Ἴσιδος.

Ἐπάρχουν ἀκόμα καὶ ἄλλα ἀποσπάσματα Ἑρμητικῶν ἔργων καὶ στὸν Στοβαῖο καὶ σὲ ἄλλους συγγραφεῖς. Λατίνους καὶ Ἑλληνες, μὰ δὲν εἶναι μεγάλα καὶ πολύστιχα.

Ἑρμητικά ἔργα σὲ μεταφράσεις σώθηκαν, χωρὶς ὅμως νὰ ἔχουμε καὶ τὸ ἑλληνικὸ κείμενό τους. Ἐτσι ἔχουμε Ἑρμητικά ἔργα στὴν ἀραβική, στὴν ἀρμενική καὶ στὴ λατινική γλῶσσα (τὸ ἔργο στὰ λατινικά ἐνομάζεται «Ἀσκληπιός»).

2. Ἀνάμεσα στοὺς θεοὺς οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι περιελάμβαναν καὶ τὸν Θῶθ ἢ Θῶτ — στὰ ἑλληνικά Ἑρμητικά κείμενα αὐτὸς μεταγράφεται Τάτ — καὶ τὸν τιμοῦσαν σὰν προστάτη τῶν γραμμάτων καὶ τῶν

ΙΜΕΡΟΣ

Ξύπνησε μέσα μου ὁ βαθύς καῦμός τῶν ἀσκητῶν.
Καί με παιδεύει ὁ πόθος σου ἀξεδίψαστο μελίσσι
πῶς νιώθω, Βάκχα ἀρχαϊκή σ' ἕνα ἱερὸ μεθύσι,
νά δίνεται ἡ ἀμαρτωλή ψυχὴ τῶν ποιητῶν.

Κί' ἂν ἀπὸ τὴν κρουστάλλινη τῆς θείας σου νιότης βρύση
δὲ ρούφηξα τὸ μαγικὸ νερὸ νὰ ξεχαστῶ...
κί' ἄσθηστη φλόγα μυστικὴ λὲς κί' ἔχει ξεπηδήσει
ἀπὸ τὸ ἡδονικώτατο φιλί σου τὸ ζεστό,

ὅμως τὰ πιὸ παράξενα λουλούδια εἶναι π' ἀνθίζουν
στὴν ἀνελέγητῃ ἀγκαλιὰ τῆς βαρυχειμωνιάς
κί' ὄχι τὰ ὀλάσπρα γιασεμιά κί' οἱ ἀνθοὶ τῆς λεμονιάς
πού οἱ αὔρες στὰ παντέρημα παρτέρια ἀναρριπίζουν.

Πῶς με λαγγεῦει ὁ πόθος σου τρέμω νὰ τ' ἀναλογιστῶ
— Βουνίσιο, ἄδρὸ, ἀξεδίψαστο πού ἀπόμεινε μελίσσι —
Κάθε φορὰ πού προσπερνᾷς με τὸ κορμί σου τὸ κρουστό
ψηλόλιγνο σὰ τὸ μοναστηρίσιο κυπαρίσσι.

ΣΤΗΝ ΙΘΑΚΗ

Φτάσαμε στὴν Ἰθάκη τὸ πολυπόθητο νησί.
Μὰ Πηνελόπη πουθενά κί' οὔτε μνηστῆρες.
"Ὅλα μιὰ φαντασίωση μὴν ἦταν περισσὴ
γιὰ ἡρώσιμους κενούς κί' ἐλπίδες στεῖρες;

Κρίμα πού τόσοσ πόθος στὴν καρδιά
γιὰ τὴν ἐπιστροφή καὶ τόση πάλη.
"Αραγε περισσότερο δὲν ἄξιζαν
τῆς Κίρκης τὰ γητέματα, τῆς Καλυψῶς ἡ ἀγκάλη;

Κί' αὐτὲς οἱ προφητεῖες οἱ τρανές,
σὲ ἀνθρώπους καὶ Θεοὺς τόσες θυσίες,
μὲ τὸ αἶμα τῶν ἀθῶων ζωντανῶν,
δυὸ λόγια νὰ μᾶς ποῦν οἱ Τειρεσίαις...

Φτάσαμε στὴν Ἰθάκη τὸ πολυπόθητο νησί,
μὰ οὔτε μιὰ ἀγκάλη στοργικὴ πού νὰ μᾶς κράζει
αὐτὸ τὸ μόνον ἀληθινό, τ' ἄλλα νιότη χρυσὴ
κί' ὄνειρα μιᾶς ἄρρωστης ψυχῆς πού αἰμοσταίνει.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Πρώτη προσέγγιση στα Έλληνικά ΕΡΜΗΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Τοῦ ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΛΑΜΨΙΔΗ, Δ.Φ.

(Τὸ κείμενο, πὸ ἀκολουθεῖ, προέρχεται ἀπὸ ὁμιλία με τίτλο «Γὰ ἑλληνικὰ Ἑρμητικά κείμενα», πὸ ἔγινε πρὶν ἀπὸ καιρὸ σὲ ἓνα κύκλο ἀνθρώπων μὲ πνευματικὰ ἐνδιαφέροντα. Γίνεται προσπάθεια ἐδῶ νὰ παρουσιασθοῦν οἱ βασικὲς ἰδέες καὶ τὰ βασικὰ στοιχεῖα τῆς ὁμιλίας ἐκείνης. Γι' αὐτὸν τὸν λόγον ἔχει καὶ ἀποσπασματικὸ ὄφρος.)

1. Τὰ Ἑρμητικά ἔργα, πὸ ἔχουν διασωθῆ μεχρι σὲ μᾶς, δὲν εἶναι πολλὰ καὶ τὰ περισσότερα θρῖσκονται σὲ ἀποσπασματα, πὸ οἱ εἰδικοὶ ἐπιστήμονες τὰ ἔχουν ἐντοπίσει σὲ αὐτοτελῆ ἔργα ἢ λόγους. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὴν πρώτη θέση κατέχει τὸ περίφημον ἔργο «Ὁ Ποιμάνδρης», πὸ εἰσπράττει σὲ δεκαοχτὼ λόγους καὶ πὸ ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου λόγου ὀνομάστηκε ἔτσι ὀλόκληρο. Ὁ κάθε λόγος ἀναφέρεται καὶ σὲ μιὰ πτυχή τῆς ἐσωτερικῆς φιλοσοφίας, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἀποκλείωνται ἐπαναλήψεις τοῦ ἴδιου θέματος σὲ δύο ἢ καὶ περισσότερους λόγους.

Ἐνα ἄλλο ἔργο, καὶ αὐτὸ σὲ ἀποσπάσματα, διασώθηκε ἀπὸ τὸν ἀνθολόγον Στοβαῖο τοῦ 5ου αἰῶνα μ. Χ. ἔχει τὸ ὄνομα «Κόρη Κόσμου» καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ κείμενα - ἀποκαλύψεις τῆς Ἰσιδος.

Ἐπάρχουν ἀκόμα καὶ ἄλλα ἀποσπάσματα Ἑρμητικῶν ἔργων καὶ στὸν Στοβαῖο καὶ σὲ ἄλλους συγγραφεῖς, Λατίνους καὶ Ἕλληνας, μὰ δὲν εἶναι μεγάλα καὶ πολὺστιχα.

Ἑρμητικά ἔργα σὲ μεταφράσεις σώθηκαν, χωρὶς ὅμως νὰ ἔχουμε καὶ τὸ ἑλληνικὸ κείμενό τους. Ἐτσι ἔχουμε Ἑρμητικά ἔργα στὴν ἀραβική, στὴν ἀρμενική καὶ στὴ λατινική γλῶσσά (τὸ ἔργο στὰ λατινικά ἐνομάζεται «Ἀσκληπίδος»).

2. Ἀνάμεσα στοὺς θεοὺς οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι περιελάμβαναν καὶ τὸν Θῶθ ἢ Θῶτ — στὰ ἑλληνικὰ Ἑρμητικά κείμενα αὐτὸς μεταγράφεται Τάτ — καὶ τὸν τιμοῦσαν σὰν προστάτη τῶν γραμμάτων καὶ τῶν

επιστημῶν. Οἱ Ἕλληνες, ὅταν ἐπεκράτησαν ἐκεῖ, ταύτισαν τὸν Θῶδ με τὸν Ἑρμῆ καὶ με τὸ ὄνομα «Τρισμέγιστος Ἑρμῆς» λάτρευαν καὶ τιμῶσαν ἕνα θεό, πὺ ἐκτελοῦσε χρέη γραμματέως τῶν θεῶν καὶ προστάτευε τῇ σοφία.

Σ' αὐτὸν ἀπέδιδαν ἀρκετὰ κείμενα, περισσότερο ἢ λιγότερο θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος. Ἀπ' αὐτὰ πάλι ὄχι λίγη ἦσαν ἀστρολογικά — ἢ συγγραφή τους φτάνει μέχρι τὸν 20 π.Χ. αἰῶνα — καὶ περιεῖχαν, ἐκτὸς ἀπὸ ψευδοεπιστημονικῆς κρίσεις καὶ θεωρίες, παρατηρήσεις τῶν τετε μελετητῶν τοῦ οὐρανοῦ Χαλδαίων. Μὰ ὁ συγγραφέας ἢ οἱ συγγραφεῖς τῶν ἔργων αὐτῶν ἰσχυρίζονταν ὅτι βασίζονται σὲ ἀποκαλύψεις καὶ οὐχὶ σὲ παρατηρήσεις. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο μὲ τὰ κείμενα αὐτὰ προσφέρεται στὸν ἀναγνώστη ἡ δυνατότητα προσωπικῆς ἐπαφῆς, ἐπικοινωνίας καὶ οἰκειότητος μὲ τὸ θεῖον.

3. Ἰδιαιτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν τὰ ἑλληνικά Ἑρμητικά κείμενα μὲ φιλοσοφικὴ τοποθέτηση καὶ ὄχι μὲ ἔντονο μυστικισμό ἢ ἔσωτερισμό. Βέβαια αὐτὰ τὰ κείμενα δὲν προέρχονται ἀμεσα ἀπὸ τὴν ἀρχαία Αἴγυπτο, ἀν καὶ στοὺς ἐκεῖ ναοὺς καὶ στὰ ἐκεῖ ἱερά εἶχε δημιουργηθῆ καὶ διδασκόταν καὶ μιὰ κοσμογονία καὶ μιὰ πίστη σὲ μέλλουσα ζωὴ. Μὰ ὅλα αὐτὰ ἦσαν παισιωμένα μὲ τελετουργίες, πὺ, σύμφωνα μὲ τὴ λαϊκὴ ἀντίληψη, ἦσαν ἀπαραίτητες γὰ νὰ φτάση κανεὶς στὴ γνώση καὶ νὰ ἐρῆ τὸ δρόμο τῆς ἐπαφῆς καὶ τῆς ἐπικοινωνίας μὲ τὸ θεῖον.

4. Γιὰ ἑλληνικά Ἑρμητικά κείμενα εἶναι δημιουργήματα τῆς φιλοσοφίζουσας τότε ἑλληνικῆς σκέψεως. Σ' αὐτὰ ὑπάρχει, μὲ ἐκλεκτικὴ διάθεση καὶ τάση, ἕνα μίγμα ἰδεῶν ἀπὸ τὸν πλατωνισμό, τὸν ἀριστοτελισμό καὶ τὸν στωικισμό (ὁ τελευταῖος αὐτός, ὅπως ξέρουμε, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν πάρα πολὺ πλατειὰ διαδεδομένος).

Γραμμένα τὸν 20 μ.Χ. αἰῶνα τὰ Ἑρμητικά κείμενα, πὺ μᾶς διασώθηκαν, πουθενὰ δὲ φανερώνουν καθαρὰ τὴν παρουσία τῆς χριστιανικῆς σκέψεως, ἀλλ' οὔτε καὶ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Γιὰ ἔγνη τῆς θρησκευτικῆς κινήσεως τοῦ Μιθραϊσμοῦ, πὺ παρατηροῦνται στὰ κείμενά μας, πάρθησαν ὄχι ἀπ' εὐθείας, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν τότε πλῆθυσια διαδεδομένη θρησκευτικῆ φιλολογία.

5. Σὲ ποιὸν ἢ σὲ ποιὸς ἀπευθύνονται τὰ Ἑρμητικὰ κείμενα; Μήπως σὲ ἀνθρώπους, πὺ εἶχαν μεταξὺ τους δεσμὸ θρησκευτικό, δεσμὸ κοινῆς λατρείας; Μήπως ἦσαν κείμενα, πὺ ἐξέδεται καὶ σχολίαζαν κάποια θρησκευτικὴ κίνηση; Δὲν μπορούμε νὰ ἀπαντήσουμε καταφατικὰ στὰ ἐρωτήματα αὐτὰ. Βέβαια στὰ κείμενά μας παρατηρεῖται μιὰ εὐσέβεια στὸ θεῖο, μιὰ ὑποταγὴ — μὲ τὴ θρησκευτικὴ σημασία τῆς λέξεως — στὴν ἀνωτέρα θεϊκὴ δύναμη, μὰ πουθενὰ δὲ βρίσκουμε ἐνδείξεις, πὺ νὰ ὑποδεικνύουν ὅτι τὰ κείμενα αὐτὰ ἀπευθύνονται σὲ πιστοὺ ἢ ὅτι περιγράφουν τὴ στάση ἐνὸς πιστοῦ πρὸς τὸ λατρευόμενο ἀντικείμενο. Ἴσως μοναχὰ οἱ προσευχῆς καὶ οἱ ὕμνοι, πὺ περιέχονται στὰ Ἑρμητικά κείμενα, θὰ μπορούσαν νὰ ὑποδηλώσουν κάπως κάτι παρόμοιο.

6. Ἔτσι φαίνεται ὅτι τὰ Ἑρμητικά κείμενα γράφθησαν καὶ ἀπο-

τείνονται σ' ένα κύκλο ανθρώπων, πού είχαν κοινές και όμοιες πνευματικές αναζητήσεις. Τέτοιοι κύκλοι, μικροί ή μεγαλύτεροι, υπήρχαν, όπως ξέρουμε, τήν εποχή εκείνη, δημιουργημένοι γύρω από έναν άνθρωπο με έντονη πνευματική ακτινοβολία. Τέτοιος ήταν ο κύκλος γύρω στον Εὐνάολοατρη, έρημίτη και αναχωρητή Ἄντωνίνο, όπως τὸ αναφέρει ὁ Εὐνάπιος στους Βίους Σοφιστῶν.

Σὲ ὠρισμένα ἀπὸ τὰ κείμενα μας παρατηροῦμε ἀκόμη μιὰ τάση και ἐπιθυμία για ἀποστολικότητα, για εὐαγγελισμό τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, για διδασχῆ, «προσηλυτισμό» και μεταστροφή στις ιδέες, πού προβάλλουν.

7. Ἔτσι ἐνδείξεις, πού θὰ καθόριζαν τὰ Ἑρμητικά ἑλληνικά κείμενα σὰν κείμενα θρησκευτικῆς φιλολογίας, θὰ ἴσαν: οἱ προσευχές και οἱ ὕμνοι· ἡ τάση ιδιαίτερας συμπεριφορᾶς τοῦ ἀνθρώπου και συνειδητοῦ ἀποχωρισμοῦ του ἀπὸ τὸν ἐξωτερικό κόσμο· μιὰ «ὁδός», πού γνωρίζει ὁ συγγραφέας τοῦ ἔργου και ἐπιθυμεῖ νὰ τήν καταστήσει γνωστή και στους ἄλλους.

Μὰ ὑπάρχουν και ἀντίθετες σ' αὐτήν τήν ἀποψη ἐνδείξεις ἡ καλύτερα ἀποδείξεις. Δὲν ὑπάρχουν στὰ κείμενά μας οὔτε ἐξαγνισμοὶ οὔτε τελετουργίες εἴτε για τήν κάθαρση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τις ἀμαρτίες εἴτε για τήν πρόκληση τῆς «ἐπιφανείας» τοῦ Θεοῦ. Οἱ τελετές αὐτές ξέρουμε ὅτι στους θρησκευτικούς κύκλους ἴσαν ἀμεσα συνδεδεμένες με τήν θρησκευτική διδασκαλία και δὲν είχαν μόνο συμβολικό ἀλλά και λατρευτικό χαρακτήρα. Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι τὰ Ἑρμητικά ἑλληνικά κείμενα, πού περιείχαν ἕνα ιδεολογικό πλέγμα ἀπὸ παλαιές ιδέες, χωρὶς τίποτα τὸ νέο και τὸ πρωτότυπο, παρουσιάζαν ἕνα τρόπο σκέψης και μιὰ μέθοδο ἐξωλογική. Τὰ κείμενα αὐτὰ ἀσκήσαν, φαίνεται, μιὰ ἐκτεταμένη ἐπίδραση, ἀν κρίνουμε ἀπὸ τὴ διάδοσή τους και ιδιαίτερα ἀπὸ τὴ διάδοση τῶν ὕμνων, πού περιείχαν.

Σὲ γλώσσα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης και χωρὶς κανένα νεωτερισμό στη φιλοσοφική ἐρμηνεία ἀντικατοπτρίζουν με πιστότητα τήν ἐποχή, πού τὰ δημιούργησε. Ἡ ἔφεση για βεβαιότητα, ἡ ἐπιθυμία για ἀποκαλυπτική ἀλήθεια, ἡ τάση για ἐσωτερισμό, για τὸ μὴ πραγματικό, για τὸ μὴ ὑλικό, ὁ συσχετισμός τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου με τήν τύχη και τὴ λύτρωση τῆς ψυχῆς ἀποδίδουν στὰ σημεῖα αὐτὰ τὸ περιβάλλον και τήν ἐποχή, ὅπου τὰ Ἑρμητικά ἑλληνικά κείμενα ἐμφανίσθηκαν. Καὶ χωρὶς νὰ πρέπει νὰ ἐρευνησομε, ἀν τις ιδέες τους τις δανείστηχαν ἀπὸ ἄλλα πνευματικά κινήματα — ὅπως ἐκείνο τῶν Χριστιανῶν γνωστικῶν — μποροῦμε νὰ βεβαιώσομε ὅτι ἀναπληροῦσαν ἀνάγκες τῆς ψυχικῆς και πνευματικῆς εὐαισθησίας και ἀναζητήσεως τῆς ἐποχῆς των.

8. Ἡ μορφή τῶν ἑλληνικῶν Ἑρμητικῶν κειμένων, πού ἔχουν ἡθικο-διδασχικό και φιλοσοφικό περιεχόμενο, εἶναι συνήθως ἐκείνη τοῦ διαλόγου. Σὰν πρόσωπα παρουσιάζονται: ὁ Ἑρμῆς — ὁ Τάτ, πού ταυτίζεται με τὸν Ἑρμῆ, ἀν και εἶναι δύο διαφορετικά πρόσωπα —, ὁ Ἀσκληπιός — ὁ Ἰμχοτέπ τῶν Αἰγυπτίων —, ὁ Ἄμμων, ὁ Ἀγαθοδαίμων — ὁ Αἰ-

γύπτιος Κνέφ —, ἡ Ἴσις, ὁ Ὄρος καὶ μερικές φορές ὁ Νούς — ὁ Πατῶν Αἰγυπτίων. Στὸ διάλογο τὰ πρόσωπα συζητοῦν ὅπως οἱ ἄνθρωποι καὶ μερικές φορές ὑπάρχει κι' ὁ ταπεινὸς μαθητής, ποὺ δὲν κατανοεῖ πάντοτε εὐκόλα ὅσα ἀκούει.

9. Ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ Ἑρμητικὰ κείμενα θὰ παρουσιάσουμε μερικά μικρὰ ἀποσπάσματα στὰ νέα ἑλληνικὰ καὶ θὰ δώσουμε μιὰ βραχύτατη περίληψη τοῦ ἔργου ἢ τοῦ ὅλου ἀποσπάσματος, ἀπ' ὅπου πάρθηκε τὸ μεταφρασμένο μικρὸ τμήμα. Ἡ μετάφραση γίνεται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο κείμενο, ἀλλὰ μὲ τὴ βοήθεια σχολίων καὶ μεταφράσεων σὲ ξένες γλώσσες. Καθόσο ξέρω, νεελληνικὴ μετάφραση Ἑρμητικῶν κειμένων δὲν ὑπάρχει μέχρι σήμερα.

Ἀκολουθοῦμε τὸ κείμενο τοῦ Corpus Hermeticum τόμος I, Παρίσι 1945 - τόμος 4, Παρίσι 1954 ὑπὸ A. D. Nock καὶ A. J. Festugière. (Στοὺς τέσσαρες τόμους ἐκδίδονται τὰ Ἑρμητικὰ κείμενα — ἑλληνικὰ καὶ λατινικὰ — μαζί μὲ γαλλικὴ μετάφραση καὶ πολλὰ φιλολογικὰ καὶ πραγματικὰ σχόλια.)

Ὁ A. J. Festugière ἐδημοσίευσε μιὰ εὐρύτατη μελέτη πάνω στὸν Ἑρμητισμὸ (La Révélation d'Hermès Trismegiste I-IV, 1944 - 1954) καὶ μιὰ συναγωγή περιληπτικὴ (L' Hermetisme, Bulletin de la Société Royal des Lettres de Lund, 1947/8. σ. 1 - 58). Αὐτὲς εἶναι οἱ περισσότερον εἰδικὲς πάνω στὸ θέμα, ἂν ἐξαίρεσουμε τὴ σχολιασμένη ἔκδοση τῶν κειμένων ἀπὸ τὸν ἴδιο ἐρευνητή.

10. Ἀποσπάσματα.

Ὁ πρῶτος λόγος μὲ τὸ ὄνομα «Ὁ Ποιμάνδρης» μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἀποκαλύπτει πῶς ἔγινε ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου, ἡ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ποῖος ὁ σκοπὸς καὶ ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ὑστερα παρουσιάζει τὴν ὑποχρέωση τοῦ πεφωτισμένου. τοῦ προφήτη, γιὰ διδασχὴ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ τελειώνει μὲ μιὰ προσευχὴ πρὸς τὸν πατέρα Θεό. Στὸ μέσο περιπύου τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὸν ἄνθρωπο, διαβάζουμε: «Ὁ ἄνθρωπος, ἀποτελούμενος ἀπὸ ζωὴ καὶ φῶς, μεταβλήθηκε σὲ ψυχὴ καὶ νῦν καὶ ἡ ψυχὴ προῆλθε ἀπὸ τὴ ζωὴ, ὁ δὲ νοῦς ἀπὸ τὸ φῶς. Καὶ παρέμειναν ἔτσι ὅλα τὰ ὄντα τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου μέχρι τὸ τέλος τῆς περιόδου καὶ τὴν ἀπαρχὴν τῶν εἰδῶν.»

Ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ περιπτώσεις, ὅπου ὁ ἄνθρωπος μετὰ θάνατον ἀνέρχεται καὶ ἔτσι «ὀρμᾶ ἐπάνω διὰ τῆς ἀρμονίας καὶ εἰς τὴν πρώτην ζώνην ἐγκαταλείπει τὴν δύναμιν ἀυξήσεως καὶ μειώσεως, εἰς τὴν δευτέραν ζώνην τὰ τεχνάσματα τοῦ δόλου, εἰς τὴν τρίτην τὴν ἐπιθυμίαν ἀδύναμον πλέον, εἰς τὴν τετάρτην τὴν χωρὶς φιλοδοξίας ἐπίδειξιν ἐξουσίας, εἰς τὴν πέμπτην τὴν προπέτειαν καὶ τὸ θράσος, εἰς τὴν ἕκτην τὴς κακῆς ἐπιθυμίας ποὺ παράγει ὁ πλοῦτος, καὶ εἰς τὴν ἑβδόμην τὸ ψεῦδος ποὺ ἐνεδρεῖ. Καὶ τότε γυμνὸς ἀπὸ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τοῦ ἔδωσαν οἱ σφαῖρες, εἰσέρχεται εἰς τὴν ὀγδοατικὴν φύσιν, κατέχων μόνον τὴν ἰδικὴν του δύναμιν καὶ ὑμνεῖ μὲ τὰ ἄλλα ὄντα τὸν πατέρα καὶ ὅλην ἡ ὀμή-

γυρη χαίρεται για τήν προσέλευσή του. Καί, ὅμοιος πλέον αὐτὸς μὲ τοὺς ἄλλους, ἀκούει καὶ ὁ ἴδιος ὠρισμένες δυνάμεις, πὺ παρακάθηνται πάνω ἀπὸ τήν ὀγδοατικὴ φύση, νὰ ὑμνοῦν μὲ γλυκεῖαν φωνήν τὸν Θεόν. Καὶ τότε καὶ ἐκεῖνοι ἀνέρχονται μὲ τάξη πρὸς τὸν πατέρα καὶ παραδίδονται στὶς δυνάμεις καὶ μεταμορφωμένοι καὶ οἱ ἴδιοι σὲ δυνάμεις πλησιάζουν καὶ εἰσέρχονται στὴ θεότητα. Γιατὶ αὐτὸ εἶναι τὸ εὐτυχὲς τέλος γι' αὐτοὺς πὺ κατέχουν τὴ γνώση. Εἶναι νὰ γίνουν Θεός.»

Ὁ δεῦτερος λόγος μιᾶ γιὰ τὸν φυσικὸ τοπο καὶ γιὰ τὸν Θεό. Μὲ τὸ ἔργο αὐτὸ μπορεῖ κανεὶς νὰ γνωρίσῃ τὴν φύση, γιατί μιᾶ γιὰ τὸ ὑλικὸν καὶ γιὰ τὸ ἄυλον, γιὰ τὸ ἀσώματον, γιὰ τὸ θεῖον, γιὰ τὸν Θεόν.

Ὁ τρίτος λόγος προσφέρει μιὰ κοσμογονία, καὶ παρουσιάζει τὸν σκοπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὁ σκοπὸς αὐτὸς εἶναι νὰ γνωρίσῃ ὁ ἀνθρώπος τὰ ἔργα καὶ τὴν δύναμη τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ πληθυνθῇ τὸ ἀνθρώπινο γένος πάνω στὴ γῆ καὶ νὰ ἀνακαλύψῃ ὅλες τὶς τέχνες.

Ὁ τέταρτος λόγος μιᾶ γιὰ τὴν δωρεὰ τοῦ νοῦ στὸν ἀνθρώπο καὶ γιὰ τὴν ἀνοδο τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸ χάρις στὴν θέαση πὺ ἐπιτρέπει ὁ νοῦς. Στὸ μικρὸ αὐτὸ ἐργίδιο περιγράφεται πὺ δόθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ στὸν ἀνθρώπο ἢ δωρεὰ τοῦ νοῦ καὶ γιατί δὲν δόθηκε ἐξ ἴσου σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. «Ὁ Θεός, γράφει λοιπὸν, ἀφοῦ ἐγένετο ἕνα μεγάλο κρατῆρα, τὸν ἔστειλε στὴ γῆ καὶ παρήγγειλε σὲ ἕνα κήρυκα νὰ διακηρύξῃ στὴν καρδιά τοῦ κάθε ἀνθρώπου τὰ λόγια αὐτά: «Βαπτίσου μέσα στὸν κρατῆρα αὐτόν, ἐσὺ πὺ μπορεῖς, ἐσὺ πὺ πιστεύεις ὅτι θὰ ξανανεβῆς σὲ κεῖνον πὺ ἔστειλε στὴν γῆ τὸν κρατῆρα αὐτόν, ἐσὺ πὺ ξέρεις γιατί δημιουργήθηκες.» Ὅσοι λοιπὸν πρόσεξαν τὸ κήρυγμα καὶ βαπτίσθηκαν στὸ βάπτισμα τοῦ νοῦ, αὐτοὶ ἔγιναν μέτοχοι τῆς γνώσεως καὶ ἔγιναν τέλειοι ἀνθρώποι, γιατί δέχτηκαν τὸν Νοῦν. Ὅσοι πάλι παρμέλησαν τὸ κήρυγμα, αὐτοὶ εἶναι οἱ λογικοὶ ἀνθρώποι, γιατί δὲν ἀπέκτησαν τὸν νοῦν καὶ ἀγνοοῦν γιατί γεννήθηκαν καὶ ποιὸς τοὺς ἐδημιούργησε.»

Ὁ πέμπτος λόγος, ὁ ὁποῖος ἔχει σὰν ἐπεξηγηματικὸ ὑπότιτλο ὅτι «ἀφανὴς θεὸς φανερώτατος ἐστίν», δηλαδὴ ὅτι ὁ ἀόρατος θεὸς εἶναι πάρα πολὺ ὁρατός, διαπραγματεύεται γενικὰ ιδιότητες τοῦ Θεοῦ. Στὴν ἀρχὴ συζητεῖ πὺς ὁ Θεὸς ὁ ἀόρατος φανερώνεται στοὺς ἀνθρώπους. Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὅτι ἡ ἐρμητικὴ διδασκαλία ὁδηγεῖ σ' αὐτό. Ὑστερα περιγράφει ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι κατ' ἀνάγκην ἀόρατος, ἀφοῦ εἶναι αἰώνιος, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δίνει σ' ἕλα τὰ ὄντα τὴν ἐμφάνισιν, τὴν ὁρατὴ παρουσίαν. Ἔτσι ὁ Θεὸς γίνεται ὁρατὸς μέσα εἰς τὰ ὄντα, τὰ ὁποῖα φανερώνει, δημιουργεῖ, καὶ διὰ μέσου αὐτῶν. Ἡ θέασις ὁμῶς τοῦ Θεοῦ δίνεται ἰδίως στοὺς πιστοὺς καὶ πρέπει κανεὶς, ἂν θέλῃ νὰ τὸν γνωρίσῃ, νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ φωτίσῃ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του. Μόνον ἡ σκέψῃ μπορεῖ νὰ τὸν συλλάβῃ ὅπως εἶναι, ἀλλοιώτικα παραμένει ἀόρατος, ὅπως ἀόρατη μένει στὰ μάτια τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἴδια τοῦ ἡ σκέψῃ. Καὶ συνεχίζει. Ἡ γνώσις τοῦ Θεοῦ ἔρχεται μὲ τὴν πα-

ρατήρηση του κόσμου και με την παρατήρηση του μικροκόσμου. Ποιος ἐδημιούργησε ὅλα αὐτά; Ἔτσι ὁ Θεὸς εἶναι τὸ πᾶν καὶ τὰ ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησε, καὶ τὰ ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐδημιουργήθηκαν ἀκόμα, ἀφοῦ εἰσκονταν μέσα σ' αὐτόν. Αὐτοὶ οἱ συλλογισμοὶ ὁδηγοῦν στὸ γεγονός ὅτι ὁ Θεὸς εἰσκονταν πέρα ἀπὸ κάθε ὄνομα, πέρα ἀπὸ κάθε ιδιότητα, ἀράτος καὶ ὅμως ὁ πιὸ ὀρατός, ἀφοῦ εἰσκονταν μέσα στὴν ὅλη δημιουργία, χωρὶς ὄνομα, ἀλλὰ ταυτόχρονα ἔχοντας ὅλα τὰ ὀνόματα τῶν δημιουργημένων ἀντικειμένων. Βρίσκειται παντοῦ, εἶναι ἀχρονος, εἶναι ὅ,τιδήποτε κανεῖς εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι, νὰ κἀνῃ ἢ νὰ πῆ. Καὶ ὑπὸ τύπον προσευχῆς τελειώνει ὁ λόγος, ἀπστεινόμενος στὸ Θεό: «Εἶσαι τὸ πᾶν καὶ τίποτα δὲν ὑπάρχει ἔξω ἀπὸ σένα, ἀκόμα καὶ ἐκεῖνο πού δὲν ὑπάρχει αὐτὸ εἶσαι ἐσύ. Εἶσαι ὅ,τι δημιουργήθηκε καὶ ὅ,τι δὲν ἔχει δημιουργηθῆ. Εἶσαι σκέψις, πού ὁ ἄνθρωπος σκέπτεται. Εἶσαι ὁ πατήρ, ἀφοῦ δημιουργεῖς ἐσὺ τὸν κόσμον. Εἶσαι Θεὸς ὡς ἐνέργεια, καλὸς καὶ ἀγαθός, δημιουργὸς ὅλων τῶν ἀντικειμένων.»

Τὸ ὑπ' ἀρ. 7 ἔργο διδάσκει ὅτι τὸ καλὸν καὶ τὸ ὀραῖον εἶναι μόνον ὁ Θεὸς καὶ ὅτι αὐτὰ ταυτίζονται με τὸν Θεό. Ἐκεῖνος πού ἐπιζητεῖ τὸν Θεό, ἐπιζητεῖ τὸ ὀραῖον, ἐπιζητεῖ τὸ καλὸν καὶ ἡ ὁδὸς γι' αὐτὴν τὴν ἐπιζήτηση εἶναι ἡ μετὰ γνώσεως εὐσέβεια. Ἀκριβῶς τὴν ἀγνωσία, δηλαδὴ τὴν ὄχι γνώση τοῦ Θεοῦ, ἐρευνᾷ τὸ ἐρμητικὸ ἔργο καὶ διαβεβαιώνει ὅτι ἡ πιὸ μεγάλη συμφορὰ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους εἶναι αὐτὴ ἡ ἔλλειψη γνώσεως τοῦ Θεοῦ.

Ἐνα ἄλλο πρόβλημα διαπραγματεύεται ὁ ἔγδος λόγος τῶν ἐρμητικῶν. Πρόκειται γιὰ τὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου. Θάνατος, λέγει ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἔργου, δὲν ὑπάρχει μέσα στὸν κόσμον, γιὰ τὸ θάνατος εἶναι ἀφάνιση, ἐκμηδενισμός. Μὰ τίποτα στὸν κόσμον δὲν καταστρέφεται, δὲν ἀφανίζεται, γιὰ τὸ κάθε τί στὸν κόσμον εἶναι τμῆμα τοῦ κόσμου καὶ ὁ ἴδιος ὁ κόσμος εἶναι ἀθάνατος. Τρεῖς εἶναι οἱ ζωντανοί: ὁ Θεός, ὁ κόσμος καὶ ὁ ἄνθρωπος. Κανεῖς ἀπὸ τοὺς τρεῖς δὲν μπορεῖ νὰ πεθάνῃ. Ὁ Θεός, γιὰ τὸ εἶναι αἰώνιος ἀπὸ τὴν οὐσία του τὴν ἴδια. Ὁ κόσμος, γιὰ τὸ δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ πατέρα, γιὰ νὰ ζῆσιν μιὰ ζωὴ χωρὶς τέλος. Ὁ κόσμος δὲν πεθαίνει, ἀλλὰ ἀνανεώνεται συνεχῶς. Τέλος ὁ τρίτος, ὁ ἄνθρωπος, εἶναι συνδεμένος με συμπάθεια με τὸν κόσμον καὶ με τὸν νοῦ καὶ με τὸν Θεό. Ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὅπως καὶ τὸ κάθε ὄν, δὲν ἀφανίζεται, ἀλλὰ μόνον μεταβάλλεται, γιὰ τὸ κακῶς λέγεται ἡ μεταβολὴ θάνατος.

Ἐπάρχουν καὶ πολλὰ ἄλλα προβλήματα τοῦ ψυχικοῦ καὶ πνευματικοῦ κόσμου τοῦ ἀνθρώπου πού διερευνᾷ τὸ κάθε ἐρμητικὸ ἔργο.

Τὸ ἔνατο ἔργο λέγει ὅτι τὸ ὀραῖον καὶ τὸ ἀγαθὸν εἰσκονταν μόνον στὸ Θεὸ καὶ πουθενά ἄλλοῦ.

Τὸ δέκατο, πού ἀποκαλεῖται καὶ «Κλείς», δηλαδὴ μέθοδος ἢ ὁδὸς ἢ καὶ περίληψις, διαπραγματεύεται τὰ τρία ὄντα, τὸν Θεό, τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον, στὴ φύση τους καὶ στὴν κίνησή τους. Στὸ δεύτερο μέρος τοῦ ἴδιου ἔργου μιᾷ γιὰ τὴν ἄνοδο τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ θείον.

Στο τέλος σὲ ἓνα ἐγκώμιο γιὰ τὴν μεγαλωσύνη τοῦ ἀνθρώπου ἐξ αἰτίας τοῦ νοῦ, γράφει ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶναι θεῖον ὄν και πρέπει νὰ συγκριθῆ ἔχι μὲ τὰ ἐπίγεια ὄντα, ἀλλὰ μὲ τὰ οὐράνια, τοὺς θεούς. «Καὶ καλλίτερα ἐὰν θὰ τολμοῦσε κανεὶς νὰ πῆ τὴν ἀλήθεια, ὁ ἀνθρώπος εἶναι και πιὸ πάνω ἀπὸ τοὺς θεούς — ἀλλὰ ὁ ἀνθρώπος, ποὺ εἶναι πραγματικὰ ἀνθρώπος — ἢ τουλάχιστον ὁ ἀνθρώπος ἔχει ἴσην δύναμιν μὲ τοὺς ἑούς. Πραγματικὰ, γράφει ὁ ἑρμητικὸς συγγραφεὺς, κανένας ἀπὸ τοὺς οὐρανίους θεούς δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν οὐρανὸ και θὰ κατεβῆ στὴ γῆ ὁ ἀνθρώπος ἀντίθετα ὑψώνεται μέχρι τὸν οὐρανὸ, τὸν μετράει και ξέρει τί εἶναι στὸν οὐρανὸ ὑψηλὰ και τί εἶναι χαμηλὰ και μαθαίνει τὸ κάθε τι μὲ ἀκρίβεια. Καὶ κάτι πάρα πολὺ θαυμαστό. Ὁ ἀνθρώπος δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴ γῆ γιὰ νὰ ἐγκατασταθῆ ψηλὰ. Τόσο μεγάλη εἶναι ἡ δύναμὴ του. Πρέπει νὰ τολμήσῃ κανεὶς νὰ τὸ πῆ: Ὁ ἐπίγειος ἀνθρώπος εἶναι ἓνας θνητὸς θεός. Ὁ οὐράνιος θεός εἶναι ἓνας ἀνθρώπος ἀθάνατος. Τὰ πάντα ὑπάρχουν διὰ μέσου τῶν δύο αὐτῶν, τοῦ κόσμου και τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὰ πάντα ἔχουν δημιουργηθῆ ὑπὸ τοῦ ἑνός.» (Ἐδῶ θὰ ἤθελα νὰ ἀναφέρω τὴν ρῆσιν τοῦ Ἑρακλείτου, ποὺ λέγει: «ἀθάνατοι θνητοί, θνητοὶ ἀθάνατοι, ζῶντες τὸν ἐκείνων θάνατον, τὸν δὲ ἐκείνων βίον τεθνεώτες.»)

Ἐξακολουθῶντας τὴν ἔρευνα γύρω ἀπὸ τὸ Θεό, τὸ ἐνδέκατο ἑρμητικὸ ἔργο γράφει ὅτι: 1) εἶναι ἀναγκαῖον ὁ Θεὸς νὰ ὑπάρχῃ και 2) εἶναι ἀναγκαῖον ὁ Θεὸς νὰ εἶναι μόνον ἓνας.

Τὸ δωδέκατο ἔργο διερευνᾷ τὴ θεωρία περὶ τοῦ νοῦ και τὴ θεωρία περὶ τοῦ κόσμου. Στὴν τελευταία αὐτὴ θεωρία περὶ τοῦ κόσμου μιλά και γιὰ τὸν ἀνθρώπο: Ὁ ἀνθρώπος εἶναι ἀθάνατος, περισσότερο ἀθάνατος κι ἀπὸ τὸν κόσμο. Μόνον μὲ τὸν ἀνθρώπο ὁ Θεὸς ἔρχεται σὲ ἐπικοινωνία, ἀνακοινώνοντάς του τὸ κάθε τι μὲ διάφορα σημεῖα. Ἡ σκέψῃ τοῦ ἀνθρώπου βρίσκεται σὲ ἐπαφὴ μὲ κάθε μέρος τοῦ σύμπαντος και μὲ αὐτὸ τὸν ἴδιο τὸν Θεό. Ὁ ἀνθρώπος εἶναι ὁ *Carax dei*, ἡλαδὴ ἐκεῖνος ποὺ εἶναι ἱκανὸς νὰ καταστῆ Θεός.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἴσως θὰ ἔπρεπε κανεὶς νὰ μελετήσῃ μέσα στὸ ἑρμητικὸ κείμενο τὸ πρόβλημα «πεπωμένον και ἐλευθέρου βούληση». Ἄρκουμαι νὰ σημειώσω ἐδῶ τὴν ὑπαρξὴ του, χωρὶς νὰ προωθήσω πιὸ πέρα ὅποιαδήποτε ἀνάληψη. Ὁ ἀνθρώπος, ὁ πνευματικὸς, δὲν κυριαρχεῖ πάνω στὴ μοῖρα του, παρὰ μόνον ὅταν ἀπεκδυθῆ τελειῶς τὰ πάθη του. Γιὰ τὸ πεπωμένον ἐπενεργεῖ μόνον πάνω στὸ σῶμα και στὰ πάθη του.

Ἐνα δέμα, ποὺ ὑπῆρξε πολλὲς φορὲς ἀντικείμενο ἐνδιαφέροντος, εἶναι ἡ παλιγγενεσία. Αὐτὴν διερευνᾷ ὁ δέκατος τρίτος ἑρμητικὸς λόγος.

Τὴ φύση τοῦ σύμπαντος ἀποκαλύπτει σε μιὰ ἐπιστολὴ ὁ Ἑρμῆς στὸν Ἀσκληπιό, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ δέκατο τέταρτο ἑρμητικὸ ἐργίδιο. Μέσα σ' αὐτὸ μιλάει γιὰ τὰ δημιουργήματα και τὸ δημιουργό, και τελειώνει μὲ μιὰ ὠραία παραβολή, γιὰ νὰ δείξῃ ποιά εἶναι ἡ πορεία τῆς δημιουργίας: «Τώρα ἂν θέλῃς νὰ μάθῃς πῶς ὁ Θεὸς δημιουργεῖ και πῶς τὰ δημιουργούμενα ἀντικείμενα λαμβάνουν ὑπαρξὴ, μπορεῖς νὰ τὸ κα-

τορβώσης. Νά μιὰ παραβολὴ πολὺ ὠραία καὶ παρα πολὺ ὅμοια. Κοίτα τὸν γεωργὸ πού ρίχνει τὸν σπόρο στὴ γῆ. Ἐδῶ ρίχνει στάρι, ἐκεῖ κριθάρι, ἄλλου κάτι διαφορετικό. Κοίτα τὸν πάλι πῶς φυτεῦει, ἐδῶ ἀμπέλι, ἐκεῖ μηλιά καὶ δια τὰ ἄλλα εἶδη δέντρων. Ἔτσι καὶ ὁ Θεός. Σπέρνει τὸν οὐρανὸ τὴν ἀθανασία, στὴ γῆ τὴ μεταβολὴ καὶ στὸ σύμπαν τὴ ζωὴ καὶ τὴν κίνηση. Οἱ ἀρχές αὐτές δὲν εἶναι πολλές. ἀλλὰ εἶναι σὲ μικρὸ ἀριθμὸ καὶ εἶναι εὐκολες νὰ μετρηθοῦν. Εἶναι τέσσερες (ἐννοεῖ τὴν ἀθανασία, τὴ μεταβολή, τὴ ζωὴ καὶ τὴν κίνηση) κι' ἀκόμα εἶναι ὁ Θεὸς ὁ ἴδιος καὶ ἡ δημιουργημένη φύση, πού ἀποτελοῦν κάθε τι πού ὑπάρχει.»

Τὸ δέκατο ἕκτο ἐρμητικὸ ἔργο ἐξηγεῖ ποιὲς εἶναι οἱ σχέσεις μεταξὺ Θεοῦ καὶ κόσμου καὶ πῶς ὁ Θεὸς διοικεῖ τὸν κόσμον διὰ μέσου τοῦ ἡλίου καὶ τῶν δαιμόνων, πού εἶναι ὑπηρετές τῶν ἀστέρων. Ἔτσι ὑπάρχει μιὰ ἄλυσσος, ὅπου ὁ κάθε κρίκος εἶναι ἐξηρητημένος ἀπὸ τὸν προηγούμενο: Ὁ Θεός, ὁ νοητὸς κόσμος, ὁ αἰσθητὸς κόσμος, ὁ ἥλιος, οἱ ὀκτῶ σφαῖρες μὲ κέντρο τὸν ἥλιο (δηλαδὴ ἡ μιὰ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, οἱ ἕξ τῶν πλανητῶν καὶ ἡ μιὰ σφαῖρα ἡ περιγείως), οἱ δαίμονες καὶ οἱ ἄνθρωποι. Ἔτσι τὰ πάντα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸν Θεό. Ὁ Θεὸς εἶναι λοιπὸν ὁ πατήρ, ὁ ἥλιος εἶναι ὁ δρῶν, ὁ ἐργάτης, ὁ κόσμος εἶναι τὸ ὄργανο τῆς παγκοσμίου διοικήσεως. Στὸν κόσμον ὁ οὐρανὸς κυβερνᾶται ἀπὸ τὴ νοητὴ οὐσία, οἱ θεοὶ ἀπὸ τὸν οὐρανόν, οἱ δαίμονες ἀπὸ τοὺς θεοὺς, οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τοὺς δαίμονες καὶ ὅλα εἶναι τμήματα τοῦ Θεοῦ, πού ἔτσι εἶναι τὸ σύνολον ὄλων καὶ ὁ δημιουργὸς ὄλων. Ἔτσι ὁ Θεὸς δημιουργεῖ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτό του. Καὶ ὅπως δὲν σταματᾷ ποτὲ νὰ δημιουργῆ, ἔτσι καὶ ὁ κόσμος εἶναι αἰώνιος.

Δὲν ἔχομε νὰ ποῦμε πολλὰ γιὰ τὸ δέκατο ἕβδομο καὶ δέκατο ὀγδοὸ ἐρμητικὸ ἔργο, ἐκτὸς ὅτι στὸ τελευταῖο παρατηροῦμε μιὰ ρητορεία προκειμένου γιὰ ἓνα ἔπαινο, «ἐγκώμιον», τῶν βασιλέων.

Ἔτσι τελειώνουν τὰ παραδεδεγμένα δέκα ὀκτῶ ἔργα (τὸ δέκατο πέμπτο εἶναι ἀπόσπασμα, πού βρίσκεται στὸν ἀνθολόγο Στοβαῖο), μὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ἐρμητικὰ κείμενα. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ εἶναι τὸ ἔργο «Ἀσκληπιός», πού ἔχει διασωθῆ μόνον στὰ Λατινικά καὶ ὡς πρὸς τὰ θέματα διαιρεῖται σὲ τρία. Τὸ πρῶτο πραγματεύεται τὸν ἄνθρωπον, τὸ δεῦτερον τὴ γένεση καὶ ἀπαρχὴ τοῦ κακοῦ, τὸ τρίτον τὴ λατρεία τοῦ θεοῦ καὶ τὸν Θεό.

Πολὺ περισσότερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν ἀσφαλῶς τὰ ἐρμητικὰ κείμενα πού διασώθηκαν ἀποσπασματικὰ ἀπὸ τὸν Στοβαῖο καὶ τοὺς ἄλλους συγγραφεῖς. Ἡ ἴδια ἡ διάσωσή τους δείχνει τὸν βαθμὸ ἐνδιαφέροντός τους γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Ὁ σημερινὸς ἀνθολόγος βρίσκεται σὲ ἀμηχανία ποιὸ ἀπόσπασμα νὰ παρουσιάσῃ καὶ ποῦ νὰ παραλείψῃ. Προσφέρω μόνον δύο μικρὰ ἀπ' αὐτά.

Ἀπόσπασμα πρῶτο: «Νὰ ἐννόησῃ κανεὶς τὸν Θεὸ εἶναι δύσκολο. Νὰ τὸν ἐκφράσῃ εἶναι ἀδύνατο, ἀκόμα καὶ σ' ἐκείνον, πού εἶναι ἰκανὸς νὰ τὸν ἐννόησῃ. Γιατὶ εἶναι ἀδύνατο σὲ ἐκεῖνο πού εἶναι ἐνσῶματο νὰ φα-

νερώση τὸ ἄσωματο. Στὸ ἀτελὲς νὰ κατανοήσῃ τὸ τέλειο. Καὶ εἶναι δύσκολο στὸ ἐφήμερο νὰ ἔρθῃ σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ αἰώνιο. Γιατὶ τὸ ἕνα ὑπάρχει πάντοτε, τὸ ἄλλο παρέρχεται. Τὸ ἕνα εἶναι ἀλήθεια, τὸ ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ σχεδίασμα φαντασίας. Καὶ ὑπάρχει: τόση ἀπόσταση ἀνάμεσα στὸ ἀσθενέστερο καὶ στὸ ἰσχυρότερο, ἀνάμεσα στὸ μικρότερο καὶ στὸ μεγαλύτερο, ὅση ἀπόσταση ὑπάρχει ἀνάμεσα στὸ θνητὸ καὶ στὸ ἀθάνατο.» (Ἀπόσπασμα I).

Ἀπόσπασμα δεύτερο: (Τὸ ἀπόσπασμα μιλάει γιὰ τὴν ἀλήθεια.) «Ὁ ἄνθρωπος, πὺ εἶναι ἕνα ἀτελὲς ζῶον, ἀποτελούμενο ἀπὸ μέλη ἀτελῆ, καὶ μὲ ἕνα σῶμα πὺ ἔχει συντεθῆ ἀπὸ πολλὰ καὶ ξένα σώματα, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τολμήσῃ νὰ μιλήσῃ γιὰ τὴν ἀλήθεια. Ἐκεῖνο πὺ εἶναι δυνατόν ἢ δίκαιο νὰ πῆ εἶναι ὅτι ἀλήθεια ὑπάρχει μόνο στὰ αἰώνια σώματα, πὺ τὰ σώματά των τὰ ἴδια εἶναι ἀληθινά... "Ὅλα λοιπὸν πάνω στῆ γῆ δὲν εἶναι ἀλήθεια, ἀλλὰ ἀπομιμήσεις τῆς ἀλήθειας κι' ἀκόμη ὅχι ὅλα, ἀλλὰ μόνο λίγα ἀπ' αὐτά. Τὰ ὑπόλοιπα εἶναι ψεῦδος καὶ πλάνη, καὶ φαντασίαι, πὺ δὲν ὑπάρχουν παρὰ σὰν φανταστικές εἰκόνας. Ὅμως ὅταν ἡ φαντασία υφίσταται ἀπὸ ψηλὰ ἐπήρεια, καθίσταται μιμῆση τῆς ἀλήθειας. Χωρὶς ὅμως αὐτὴ τὴν ἐνέργεια ἀπὸ ψηλὰ παραμένει ψεῦδος.» (Ἀπόσπασμα II).

ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Ἄδետον 70. Δεμένον 100

ΕΚΛΟΓΑΙ ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

Ἄδետον 70. Δεμένον 120

« Ι Λ Ι Σ Ο Σ »

1975 — 20όν "Έτος

Έτησία συνδρομή Δρχ. 100 — Έξωτερικού Δολ. 5.—
 Διά ταχυδρομικής έπιταγής: Κωστήν Μελισσαρόπουλον
 Όδός Δραγατσανίου 6, Άθήναι (122)

**Ο « Ι Λ Ι Σ Ο Σ » ΔΕΝ ΜΟΙΑΖΕΙ
 ΜΕ ΚΑΝΕΝΑ ΑΛΛΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ**

Στέλλονται τεύχη - δείγματα παρελθόντων έτών ΔΩΡΕΑΝ

Η ΑΤΡΑΠΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΥ

Περιγράφεται στο όμώνυμο βιβλίο των Άννι Μπέζαντ
 — Τ σ ά ρ λ ς Λ εν τ μ π ή τ ε ρ .

Τέσσαρες είναι αί άπαιτούμεναι πρός είσοδον εις την Άτρα-
 πόν ιδιότητες:

Ή Δ ι ά κ ρ ι σ ι ς (μεταξύ του πραγματικού και του μη
 πραγματικού).

Ή ά π ό σ π α σ ι ς (άπό τις πνευματικώς άσήμαντες έπι-
 θυμίες).

Ή κ α λ ή δ ι α γ ω γ ή (Κυριαρχία επί του Νοϋ και της
 Πράξεως, Άνοχή, Εϋδιαθεσία, ένιαία πρός τόν σκοπόν
 κατεύθυνσις, έμπιστοσύνη).

Ή Ά γ ά π η (δχι τόσοσν έπιθυμία, όσον θέλησις και άπο-
 φασιστικότης).

Σ υ ν α ρ π α σ τ ι κ ο ί φ ι λ ο σ ο φ ι κ ο ί δ ι α λ ο γ ο ι

400 σελίδες, 150 δρχ. Κυκλοφορεί μέσω του ΙΛΙΣΟΥ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ & ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΠΑΝ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

Νὰ κατανοήσωμεν τὴν οὐσίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς θρησκείας εἶναι πολὺ δύσκολον, διότι αὕτη ἦτο ἡ ἐκδήλωσις τῶν κατὰ καιροὺς ἀκμασάντων καὶ κανονικῶς λειτουργησάντων Μυστηρίων. Δυνάμεθα ὅμως νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ὕλικόν τὸ ὁποῖον μᾶς παρέχει ἡ προμυθικὴ περίοδος τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ κυρίως ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία, ἡ ὁποία κατὰ πᾶσαν πιθανότητα πηγάζει ἐκ τῆς Πελασγικῆς.

Ἡ ἀρχικὴ Πελασγικὴ θρησκεία ἦτο κατὰ θάσιν φυσιολατρικὴ, θεοποιουμένων τῶν φυσικῶν δυνάμεων καὶ νόμων. Ἐπλασαν τοὺς θεοὺς καθ' ὁμοίωσιν τῶν ἀνθρώπων. Καθ' ὅσον δὲ ἀνεπτύσσετο ἡ διάνοια τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, εἰς τοὺς θεοὺς αὐτοὺς ἔβλεπον, συμβολικῶς, τοὺς ἐργάτας ὅχι μόνον τῆς φυσικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἠθικῆς τάξεως.

Τοιοιουτρόπως ἡ Δήμητρα, ἡ Γῆ μήτηρ, ἀπὸ θεᾶ πῶν φυτῶν καὶ τῆς χορηγοῦ τοῦ σίτου ἐγένετο ἡ ευεργέτρια καὶ προστάτις τῆς γεωργίας καὶ ἀργότερον εἰς τὰ Ἐλευσίαια Μυστήρια, ὁ μῦθος αὐτῆς καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς δρῶμενα ἐσυμβόλιζον, ἐκτὸς τῶν φυσικῶν γεγονότων, ἕτερα γεγονότα σχέσιν

ἔχοντα μὲ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν.

Κατὰ τὸν ἀείμνηστον Σπ. Νάγον, τὰ Μυστήρια τῆς Ἐλευσίνας ὑπῆρξαν τὰ θεμέλια τοῦ διαφωτισμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τὰ ὑποδείξαντα εἰς αὐτὴν τὴν ὁδὸν πρὸς τὸ φῶς τῆς σωτηρίας. Ἡ εἰκὼν τῆς παλαιούσης πρὸς τὸ σκότος ψυχῆς διευτυπώθη ἐν τοῖς μυστηρίοις τῆς Ἐλευσίνας ἐν πληρεστάτῃ περιγραφῇ. Ἡ δὲ ἀποκάλυψις τῶν μέσων ὅπως νικήσῃ τις τὸ σκότος ὑπεδείχθη ὑπὸ τούτων πλήρως καὶ ἰδοὺ διατὶ οἱ μμηθέντες ὠμολόγησαν, ὅτι ὁ μμηθεὶς ἐν Ἐλευσίῃ ἀνθρώπος θά ἔχη μετὰ θάνατον εὐδαιμονίαν.

Νὰ κατανοηθοῦν τὰ ἀπόρρητα Μυστήρια καὶ ὄργια δὲν ἦτο δυνατόν, ἐὰν ὁ ἐπιθυμῶν τοῦτο δὲν ἦτο μεμνημένος εἰς αὐτὰ καὶ κατάλληλος ψυχικῶς διὰ τὴν κατανόησίν των.

Ἡ μῆσις ἦτο, διὰ σειρᾶς δοκιμασιῶν, βαθμιαία ἀπὸ θαθμοῦ εἰς θαθμόν, μὲ προϋπόθεσιν, ἀπὸ τοῦ κατωτάτου, τοῦ ἐξαγνισμοῦ καὶ τῆς καθάρσεως, μέχρι τοῦ ἀνωτάτου, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ μεμνημένος ἐλέγγοτο ἐπόπτης, δηλ. κατεῖχε τὴν ἐξ ἐποπτείας Γνώσιν.

Ἡ παλαιὰ θρησκεία ἐθεώρει θεοὺς καὶ ἀνθρώπους ἀδιακρί-

τως ως παράγοντας τῆς παγκοσμίου θείας φύσεως συνεξελισσομένους, τοὺς μὲν θεοὺς ως νόμους αὐτῆς, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ως δημιουργήματα αὐτῆς, ἐξελισσομένους δι' αὐτῶν εἰς θείαν κατάστασιν.

Ἄλλὰ τί ἐστὶ Φύσις; ἐρωτᾷ ὁ Θαλῆς τῷ 600 π.Χ. καὶ ποία ἡ ἀρχὴ τοῦ σύμπαντος; Ἀπεφάνθη δὲ ὅτι ἡ ἀρχὴ τοῦ παντός εἶναι τὸ ὕδωρ. Ὁ Ἄναξίμανδρος τῷ 570 π.Χ. εἶπεν ὅτι εἶναι τὸ ἄπειρον. Ὁ Ἡράκλειτος τῷ 500 τὸ πῦρ. Ὁ Ἐμπεδοκλῆς τῷ 450 ὁ ἀήρ, ἡ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ. Ὁ Ἄναξαγόρας διεκήρυξεν ὅτι ὁ νοῦς εἶναι ἡ ἀρχικὴ οὐσία, ἐκ τῆς ὁποίας τὰ πάντα προέρχονται. Τέλος, ὁ Λεῦκιππος διετύπωσε τὴν θεωρίαν τῶν ἀτόμων.

Ἐκ τούτων καταφαίνεται, ὅτι εἰς τὰ Μυστήρια εἶχε τὴν καταγωγὴν τῆς ὄχι μόνον ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ θρησκεία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία, ἰδιαιτέρως δὲ ἡ Πυθαγόρειος διδασκαλία.

Ὁ Πυθαγόρας τῆς κοσμογονικῆς Μονάδος καὶ Δυάδος ἐδίδαξεν ὄχι μόνον τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν προὑπαρξιν αὐτῆς καὶ τὴν διαδοχικὴν αὐτῆς ἐνσάρκωσιν, πιστεύων ὅτι διὰ τῶν ὀργανισμῶν ἐξελίσσεται αὕτη. Τὸ «Γνώθι Σαῦτόν» στρέφει τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν ἐσωτερικόν του κόσμον, εἶναι καθαρὰ ἐσωτερικὴ φιλοσοφία, ἀντίπαλος καλῶς λειτουργούντων Μυστηρίων.

Ὁ Σωκράτης, παλαιὰ ψυχὴ ἢ μεμηνημένους εἰς Μυστήρια,

καθωδηγεῖτο ὑπὸ θείας ἐμπνεύσεως καὶ περιέσσωσε τὸ ἔργον τοῦ Πυθαγόρου, τὸ ματαιωθὲν ὑπὸ τοῦ σχολαστικισμοῦ, τοῦ Ἐκκλησιαστικισμοῦ καὶ τοῦ Στρατιωτικισμοῦ.

Ὁ Πλάτων, ὅπως καὶ ὁ Σωκράτης, ἐδίδασκε τὴν ἔρευναν τοῦ ἠθικοῦ σκοποῦ τῆς Δημιουργίας καὶ τὴν συμμόρφωσιν τῆς ἀνθρωπίνης Ἐλογικῆς πρὸς αὐτόν. Ἐπίστευεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι συμβολικὴ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ καὶ εἶναι ὄργανον ἐξελίξεως τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἀριστα ἐκτελῇ τὴν ἠθικὴν καὶ θείαν ἀποστολήν του. Ἡ δὲ ἀληθὴς γνώσις (Ἀλήθεια) εἶναι ἔλλαμψις, φωτισμὸς θεόθεν.

Εἶναι γεγονὸς ὅτι, διδασκαλίαι καὶ δοξασαίαι ὡς ἄνω προέρχονται μυστηριακῶς μὲν ὑπὸ τοῦ Ὀρφέως, συμβολικῶς δὲ ὑπὸ τοῦ Πυθαγόρα καὶ ἐπιστημονικῶς (κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιστήμην) ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος.

Μέγα διδάγμα τοῦ Πλάτωνος εἶναι ὅτι, διὰ νὰ αὐξάνη τῆς ψυχῆς μας ἡ ὁμοιότης μετὰ τὴν θεότητα, πρέπει νὰ ζῶμεν ἐναρέτως, ἵνα ἡ ψυχὴ μας πορευθῇ πρὸς τὴν ἀνάλογον δι' αὐτὴν εὐδαιμονίαν. Ἡ ἀρετὴ εἶναι ἡ υγεία, ἡ τάξις καὶ ἀρμονία τῆς ψυχῆς. Ἐπίσης μεγίστην σημασίαν ἀπέδιδεν ὁ Πλάτων εἰς τοὺς στοχασμοὺς μας, διότι ἐγνώριζεν ὅτι οἱ στοχασμοὶ τοῦ ἀνθρώπου λαμβάνουν ὕλικὴν ὑπόστασιν ἀνάλογον, καλὴν ἢ κακὴν.

Ἐκ τῆς θεωρίας ταύτης ὁ Ἀριστοτέλης διετύπωσε τὴν

διδασκαλίαν του περι ανέλιξεως τῶν πάντων διὰ τῶν κοσμογονικῶν νόμων τῆς φύσεως καὶ τῆς δυναμικῆς ἐκδηλώσεως καὶ ἐξελίξεως αὐτῶν, διατυπώσας τὴν ιδέαν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐν μικρογραφίᾳ τὸ Σύμπαν.

“Ὅ,τι ἔλεγεν ὁ Πλάτων Ὑλην, ὁ Ἀριστοτέλης ἔλεγε Δύναμιν. “Ὅ,τι ὁ Πλάτων ἔλεγεν Ἰδέαν, ὁ Ἀριστοτέλης ἔλεγεν Ἐνέργειαν. Ὁ Ἀριστοτέλης ἐθεώρει τὴν πραγματικότητα ὡς ἀποτέλεσμα Δυνάμεως καὶ Ἐνεργείας καὶ ἐδίδασκεν ὅτι ἡ Φύσις, ἀνελλισομένη, πορεύεται πρὸς τὴν ἐκπνευμάτωςιν καὶ ἡ Θεία Δημιουργία, ἐξελλισομένη, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν θεϊαν Πνευματικότητα.

“Ὅταν ὁ Σωκράτης καθιέρωσε τὴν σπουδαιότητα τῆς ἠθικῆς ὡς πρακτικὸν σκοπὸν πάσης φιλοσοφίας, οἱ ἄνθρωποι ἐστρεψαν τὴν προσοχὴν των πρὸς αὐτήν, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν Στωϊκὴν διδασκαλίαν.

Ἐπὶ 400 χρόνια τὸ ὑπέροχον τοῦτο σύστημα, διδαχθὲν ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος, τοῦ Χρυσίππου, τοῦ Κλεάνθους, τοῦ Ἐπικτήτου καὶ τῶν διαδόχων των, παρέγαγε τοὺς μᾶλλον ὑπερόχους χαρακτήρας. Οἱ Στωϊκοί, διὰ τῆς ἀπλότητος καὶ εἰλικρινείας τοῦ βίου, ἀπέδειξαν ὅτι πράγματι ἦσαν ὅ,τι συνεβούλευον τοὺς ἄλλους νὰ εἶναι — Ἄρχοντες τῆς ψυχῆς των.

Ἡ στωϊκὴ πίστις, ὡς τὴν διετύπωσεν ὁ Ἐπικτήτος, δέχεται ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὁ Λόγος, Δημιουργὸς τῶν πάντων

καὶ πατὴρ τῶν ἀνθρώπων (πρόγονος). Τρεῖς βαθμίδες ὀδηγοῦν τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὴν τελειότητα: Διαυγῆς Νοῦς, Ὑγιῆς Πόθος καὶ Ἀγαθὴ Δράσις. Ἐὰν θέλῃς νὰ μὴν εἶσαι δοῦλος, ἔλεγον, φρόντιζε νὰ μὴν ἔχῃς κανέναν δοῦλο σου. Διότι ἐὰν ἀνέχεσαι νὰ ἔχῃς δούλους, εἶναι τεκμήριον ὅτι εἶσαι σὺ πρῶτον δοῦλος, τῆς δουλείας τῶν ὁποίων ἐξασκεῖς εἰς τοὺς ἄλλους. Ὁ Στωϊκὸς εἶναι ἀπέριτος, κύριος ἑαυτοῦ, δοῦλος οὐδενός, κόλαξ οὐδενός, τύραννος οὐδενός καὶ ὀλιγαρκῆς.

Τὴν Πλατωνικὴν φιλοσοφίαν παλινῶρθωσε τῷ 200 μ.Χ. ὁ Ἀμμώνιος Σακκάς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ὁ Πλωτῖνος, ὅστις ἐκλήθη τὸ «ῥύστατον Φῶς τῆς Ἑλλάδος», ἦτο μαθητὴς τοῦ Ἀμμωνίου. Αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τοῦ νεοπλατωνισμοῦ, κατὰ τοὺς ἀνωτέρω, εἶναι: Ἐνότης καὶ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ. Σφαῖραι ὑποστάσεως, ἐκπορευόμεναι ἐκ τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι μικροσκοπικὴ ἀναπαράστασις τοῦ Συμπαντος. Ἡ ψυχὴ πρῶτηρχε τοῦ σώματος, ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχη μετὰ τὸν θάνατόν του καὶ ἐνσαρκοῦται εἰς νέον σῶμα, ἐξελλισομένη διὰ τῶν ὀργανισμῶν. Ἡ ψυχὴ εἶναι προωρισμένη διὰ τὴν θέωσιν καὶ ὁ νοῦς φωτίζεται δι' ἐλλάμψεως. Ἡ ψυχὴ δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς ἔκστασιν ἐσωτερικῶς ἐνουμένη μὲ τὸν Θεόν. Αἱ διαβαθμίσεις τῆς ὑποστάσεως εἶναι: Θεὸς - Νοῦς

- Ψυχή - Λόγος - Αἴσθησις - Ζω-
τικότης - "Υλη.

Ὁ Πλωτῖνος δίδει τὴν κάτω-
θε ἐντολὴν εἰς πάντα ἄνθρω-
πον, ἐπιθυμοῦντα νὰ βαδίση
εἰς μίαν πραγματικὴν ψυχικὴν
ἐξέλιξιν: Καθάρισον τὴν ψυχὴν
σου ἀπὸ πάσης φρούδης ἐλπί-
δος καὶ ἀπὸ παντὸς φόβου πε-
ρὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων καὶ
τότε ὁ ἐνδότερος ὀφθαλμὸς
σου θὰ ἀρχίσῃ νὰ βλέπῃ τὴν
εὐθειαν ὁδόν. Ἐνθυμοῦ ὅτι ἡ
ἀγάπη εἶναι ὁ σωτὴρ σου καὶ
ὁ φρουρός σου. Ἄνευ τῆς Ἄ-
γάπης ὁ κεντρόφυξ νόμος θὰ
ἐξεσφειδόνιζε τὴν ψυχὴν σου
εἰς τὰς παγερωτέρας τῆς ἐξω-
τέρας ζώνης. Μὴ λησιμόνει ὅτι
ὑπεράνω τῆς λογικῆς εἶναι ἡ
Διαίσθησις καὶ ὅτι τὸ Θεῖον
Φῶς, διὰ τῆς διαισθήσεως, ἔρ-
χεται, πληροῦν τὴν καρδίαν
γηθοσύνης. Θαύμαζε τὸ κάλ-
λος, τὴν συμμετρίαν καὶ τὴν
τάξιν τοῦ ὕλικου κόσμου, ἵνα
αἰσθανθῇ ἀγάπην πρὸς τὸν
πνευματικὸν κόσμον, τοῦ οποί-
ου ὁ ὕλικός εἶναι ἀπλή ἀναπα-
ράστασις καὶ ἀτελής εἰκῶν.
Ζήτει τὴν πληρεστέραν ἀπεικό-
μισιν τοῦ πνευματικοῦ κόσμου
ἐν τῷ ὕλικῳ, ἀρκεῖ δὲ νὰ πράτ-
τῃς τοῦτο ἵνα μηδαμῶς φοβῆ-
σαι περὶ τῆς τύχης τοῦ ἀτόμου
σου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δύναται
τις νὰ συμπεράνη ὅτι ἡ ἀρχαία
Ἑλληνικὴ Θρησκεία καὶ φιλο-
σοφία ἔχουν κοινὴν τὴν κατα-
γωγὴν, ἐκ τοῦ ἀδύτου τῶν Μυ-
στηρίων. Διὰ τοῦτο πάντες οἱ
συγγραφεῖς τῆς ἀρχαιότητος
ὁμιλοῦν μετὰ σεβασμοῦ περὶ
αὐτῶν.

Ἄκρως ἀντίθετος ὑπῆρξεν ἡ
ἰδέα περὶ τῶν Μυστηρίων καὶ
ἰδίως τῶν Ἐλευσινίων, τὴν ὁ-
ποῖαν ἐσχημάτισαν οἱ πατέρες
τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας.
Ἰδίως δὲ τῆς Λατινικῆς Ἐκ-
κλησίας, λόγω τῶν μικρῶν
γνώσεων, τὰς ὁποίας εἶχον ἐν
σχέσει πρὸς τὰ Μυστήρια καὶ
λόγω τῆς τερατώδους μεταμορ-
φώσεως, τὴν ὁποῖαν ὑφίσταντο
αἱ περιγραφαὶ των, ἕως ὅτου
φθάσουν μεχρὶ τῶν ἀγίων των
ἐδρῶν. Ἀντιθέτως δὲ τούτων,
οἱ Ἕλληνες Χριστιανοί, Ἑλλη-
νικῶς μορφωθέντες, καὶ κατὰ
βάθος γνωρίσαντες τὸ πνεῦμα
καὶ τὴν ἠθικὴν βάση τῆς θρη-
σκείας τῶν προγόνων των, δὲν
ἦτο δυνατόν νὰ ὑποπέσουν εἰς
τόσιον οἰκτρὸν σφάλμα, ἀλλὰ
νὰ καθίστανται ἠθικότεροι καὶ
χριστιανοὶ πραγματικοί, ἐκ τῆς
μελέτης τῶν ἠθικῶν καὶ συμβο-
λικῶν διδασκαλιῶν τῆς Ἀρ-
χαίας πνευματικῆς μας κληρο-
νομίας.

"Α! καὶ νὰ ξαναρχότανε!...

Jean Rictus: Le Revenant

Μετάφρασις: Ν. ΚΑΡΒΟΥΝΗ

Πολλές φορές, ἐκεῖ πού τριγυρίζω δεξιά καὶ ἀριστερά, χωρὶς νὰ ξέρω πού πηγαίνω καὶ μὲ τὴ φτωχὴ μου τὴν καρδιά πονεμένη γιὰ ἐλπίδα, καὶ βλέπω πὼς δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ καθῆσω ἢ καὶ νὰ ξαπλωθῶ στὸ πεζοδρόμιο ἢ στὸ λιθόστρωτο τῆς πατρίδος «μου», λέω μὲ τὸ νοῦ μου. «Γιὰ φαντάσου νὰ ξαναρχότανε! Γιὰ φαντάσου!...» Μά ποιός; "Α! τὸν ξέρετε δά καλά.

Ἐκεῖνος ὁ λαοπλάνος ὁ Γαλιλαῖος. Ἐκεῖνος ὁ χαμένος ποῦχε καρδιά μεγαλύτερη καὶ ἀπὸ τὴ Ζωή!

"Α! καὶ νὰ ξαναρχότανε! "Α! καὶ νὰ ξαναρχότανε! Ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος πού περπατοῦσε ἀπάνω στὴ θάλασσα καὶ πού ἦταν σὰν ἡ Πίστις ἢ ἴδια πού ἐγυρνοῦσε.

Ἐκεῖνος, πού γιὰ ὅλους τοὺς δυστυχισμένους εἶχε, κάτω ἀπὸ τὸν ἀριστερὸ τὸ «μαστό, μᾶλλον ἀντὶς γιὰ καρδιά... μιά ἀνείπωτη συμπόνια (ἀπόδειξις, πὼς ἐγιάτρευε τοὺς ἀρρώστους μόνο μὲ τὸ νὰ τοὺς κοιτάζῃ μέσα στὰ μάτια καὶ γι' αὐτὸ λυσσοῦσαν οἱ γιατροί).

Ὁ σύντροφος πού ἔκαμε κι ἂν ἔκαμε φασαρία καὶ πού γιὰ τ' ἀφεντικὰ τοῦ καιροῦ του δὲν ἦταν δά πάντα πάρα πολὺ εὐγενικός!

Γιατὶ ἔλεγε στοὺς Ἀποστόλους του: «Ν' ἀγαπιώσατε ἀναμεταξύ σας. Πρέπει ὅλοι νὰ εἶναι καλοὶ σύντροφοι στὴ Γῆ. Κοιτᾶτε καλά νὰ μὴν γίνωνται πόλεμοι καὶ νὰ μὴν πειράζει κανένας τὸν ἄλλον, γιατί εἶναι μεγάλο κρίμα καὶ θὰ κολασθῆτε!»

Μά τοὺς τᾶλεγε καὶ χειρότερα: «Ἀλλοίμονο στοὺς πλούσιους! Καλότυχοι οἱ κουρελιῆδες πού δὲν ἔχουν πεντάρια τσακιστῆ. Εὐκολώτερα διαβαίνει μιά κερμῆλα ἀπὸ τὸ μάτι τοῦ βελονιοῦ, παρὰ πλούσιος ἀπὸ τὴν πόρτα τ' οὐρανοῦ!»

"Α! καὶ νὰ ξαναρχότανε! "Α! καὶ νὰ ξαναρχότανε κάποια μέρα, ἔτσι δά, χωρὶς τσιμουδιά, ἦσυχά - ἦσυχά, κλεφτᾶτα, δίχως

νά τὸ πάρη κανεῖς μυρουδιά καὶ νά παρουσιαζότανε μπροστά
στὶς φάμπρικές, ἐκεῖ τριγύρω ἀπὸ τὰ ἐργοστάσια!

"Ε, Παναγιά μου! Τί θά γινότανε!

Λοιπὸν, ἀκοῦστε με... ἐγώ, ψὲς τὴ νύχτα, τὸν ἀπάντησα,
μετὰ τὰ μεσάνυχτα, στὴ γωνιά ἐνὸς δρόμου, πού περνοῦσε
ἄγνωστος, ὅπως ὅλοι οἱ διαβάτες. Μοῦ φάνηκε πὼς εἶδα
κίποιες

ἀσημένιες κλωστές στὰ μαλλιά του καί, μά τὴν ἀλήθεια,
γιὰ θεὸς πού βγήκε περίπατο,
δὲν ἦτανε καὶ πολὺ ἀστραφτερός.

Κ' ἤρθε κατὰ πάνω μου καὶ τοῦ εἶπα: Καλησπέρα!... Μπᾶ! εἰς
ἐσὺ; Μπᾶ! ἐσὺ 'σαι; Κύττα πὼς ἀνταμώνεται κανεῖς... Τύχη
μιὰ φορά!... Πάω νά τὰ χάσω... Δέ μοῦ λές, ἐκατέβηκες ἀπὸ
τὸ Σταυρὸ σου; "Ω! δὲ θάτανε πάρα πολὺ εὐκολο!... "Ας
εἶναι!...

Δὲν πειράζει... Πίστεψέ με ,μ' ὅλο τὸν ξεπαιγισμό, μ' ὅλο
πού δὲν ἔχω μιὰ γωνιά νά κουλουριασῶ σέ μιὰ καλύβα,
εἶμαι χαρούμενος πού σέ γνώρισα.

Μά εἶσαι ἐσὺ στ' ἀλήθεια! Δέ λαθεύω... "Ε! Παναγιά μου,
Παναγιά μου... Αὐτὴ εἶναι κί' ἂν εἶναι κεραμίδα! Τί σαματᾶς
αὔριο στὴν πολιτεία! "Ω, λαλά! Τί χαλασμός στὴ συντροφιά
τῶν κλεφτῶν! Οἱ ἔφημερίδες θά χαλοῦν τὸν κόσμο καὶ
θά πουλᾶνε γραμμὴ.

«'Η ἐπάνοδος τοῦ 'Ιησοῦ Χριστοῦ! 'Η ἄφιξις τοῦ Σωτῆρος!»

«'Αχοῦ, παληοσκολοί! "Α! κακομοῖρα φτωχολογιά!

"Α κί' ἐσεῖς

σκοποῖ τοῦ ἐλέους! Δὲν τὰ μάθατε; Δὲν τὰ μάθατε; (Δὲν εἶναι
τρόπος νά ξεγίνη ὅ,τι ἐγίνηκε!) "Αντε κ' ἐσεῖς χορτασμένοι
κοιλαράδες! Δόστε γρήγορα τὴν ἀπόκρισή σας. «Δὲν εἶνε γιὸς
τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ πού κατρακύλησε ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, καὶ πού
μένει ἔτσι κακαμοιριασμένος στὸ δρόμο, ἔτσι δά, χωρὶς τζάκι,
χωρὶς κατοικία, σὰν αὐτοὺς πού τοὺς ἔχει σημαδεμένους
ἢ 'Αστυνομία!»

Σοῦτ! ἄς τὸ κλείσουμε... νά οἱ ἀστυφύλακες!

Δὲν ἀκοῦς τὰ βιαστικά τὰ βήματά τους; Αὐτοὶ εἶναι
ἔτοιμοι νά σοῦ βροῦν κατάλυμα ἐκεῖ στὰ μπουντρούμια.

"Ελ' ἀπὸ δῶ πού σοῦ λέω, Σταυρωμένε! Ξέρεις; Τὸ καλὸ πού
σοῦ θέλω, νά τραβηχτοῦμε. 'Εσὺ ἔχεις καὶ προηγούμενα μὲ τὴν

έξουσία... Θυμᾶσαι, Στὸ πάρκο τοῦ "Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν σέ κυνήγησαν ἐπὶ διαπαράξει τῆς νυκτερινῆς ἡσυχίας....

— Σήμερα... ὁ ἴδιος πάντα ταμπάκος. Δηλαδή, μ' ἔννοεις, τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια! Καὶ δὲν πιστεύω νὰ ἔχης ὄρεξη νὰ Ξανατραβήξης ὅσα ἐτράβηξες στὸ Πραιτώριο!

Στάσου νὰ σέ δῶ... "Α! πόσο εἶσαι ἄσπρος!

'Α! πόσο εἶσαι χλωμός!... Πόσο φαίνεσαι λυπημένος. Μοιάζεις ἀπαράλλακτος σὰν καλλιτέχνης. Σὰν ἓνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς κουτούς

πού φτειάχνουν στίχους καὶ δὲν ἀκοῦνε τίς συμβουλές τῶν πιὸ φρόνιμων. Σὰν αὐτοὺς τοὺς κακομοίρηδες, πού οἱ ἄστοι τοὺς στραβοκουττᾶνε ὅσο πού νὰ χτυπήσουν καμμιὰ γερὴ προίκα!

— "Α! πόσο εἶσαι χλωμός! "Α! πόσο ἄσπρος εἶσαι!

Τουρτουρίζεις καὶ δὲν βγάζεις μιλιὰ... Ἐσύ τρέμεις... Δέ θὰ μάσησε τίποτα, στὰ σίγουρα..., μήτε θὰ ἔχεις κοιμηθῆ!...

Καϊμένε μου, καϊμένε μου!... "Ας εἶναι... Τί μπορῶ νὰ σοῦ κάμω κ' ἐγώ;

Θέλεις νάμιαστε φίλοι; Θέλεις νὰ καθήσουμε σ' ἓνα μπάγκο, ἢ μήπως θέλεις νὰ περπατήσουμε; ..

— "Α! πόσο εἶσαι χλωμός!... "Α! πόσο ἄσπρος εἶσαι.

Δέ μοῦ λές, ἔχεις πάντα στὸ πλευρὸ ἐκείνη τὴ μαχαιριά;

Δέ μοῦ λές, ματῶνουν ἀκόμα οἱ πληγές σου; Καὶ τὰ χέρια σου...

τὰ κακόμοιρα τὰ χέρια σου τὰ τρυπημένα, ποιός σοῦ τὰ ξεκάρφωσε; Καὶ τὰ κακόμοιρα τὰ πόδια σου, τὰ γυμνά πάνω στὴν ὑγρὴ ἀσφαλτο τὰ τρυπημένα τὰ πόδια σου ἀπὸ τὰ καρφιά...

'Ω! θὰ κρουολογήσης, καϊμένε μου!

— "Α! πόσο εἶσαι χλωμός! "Α! πόσο ἄσπρος εἶσαι!

Ξέρεις πῶς μοιάζεις μὲ φάντασμα; Εἶσαι λιγνός καὶ φτωχός

καὶ Ξυπόλυτος! "Ετσι θάσουν καὶ στὴν Ἰουδαία, τὸν καιρὸ

πού σ' ἐκέρυτταν βασιληᾶ! Τώρα εἶσαι σὰν ἀπὸ ἀλεύρι!

Θὰ πᾶς ἀπὸ τὸ στήθος σου — ἂν σοῦμεινε στήθος ἀκόμα....

— Τί ἦρθες νὰ κάμης; Μαραγκός δὲν ἦσουν; Ἄπο ποῦ ἦρθες; Ἄπο κάτου; Ἄπο πάνου; Τί δρόμο ἐπῆρες γιὰ νὰ φτάσης; Μήπως θὰ Ξαναρχίσης τὴ Ζωή σου; Μὴν ἦρθες νὰ Ζητήξης δουλειά; "Ω! εἶσαι ἄτυχος, γιατί αὐτὴ τὴ στιγμή, φιλαρᾶκο μου, ὅλα πᾶνε στραβά στὸ ἐργοστάσιο καὶ — Τὸ χειρότερο —

οἱ ἐργολάβοι δὲ θέλουν νὰ ἰδοῦν στὰ μάτια τους Ξένον ἐργάτη.

— Πώς σοῦ φαίνεται ἡ κοινωνία μας; Βλέπεις, ἔχουμε τώρα γκάζι' ἔχουμε ἠλεκτρικό. Τί σοῦ φαίνεται; «Ζοῦμε σὲ ἠρωϊκοὺς καιροὺς!» Μὰ ἔλα λοιπόν! Πές κ' ἐσὺ τίποτα! Γιατί σωμαίνεις; Γιατί στέκεσαι ἔτσι λυπημένος καὶ βουβός; Δέν ἔχεις μιλιὰ; Τυφλός εἶσαι;...

Γιαοῦ!... Ἄκουε αὐτὸ τὸ οὔρλιασμα; Εἶναι τὸ ξεφωνητὸ τῶν σιδερένιων σκυλιῶν, τῶν ριμουλικῶν. Εἶναι τὸ σκούξιμο τοῦ ἐργοστάσιου πού κοιλοπονᾷ... Εἶναι ἡ τωρινὴ ἢ ἀπελπισιὰ πού μουγκρίζει!...

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Ι Η Σ Ο Υ Σ

Ποῖος ὑπῆρξεν ὁ Ἰησοῦς; • Αἱ διάφοροι περὶ αὐτοῦ απόψεις, ἐκτιθέμεναι ἀμερολήπτως. • Ὁ Ἰησοῦς κατὰ τὸν Ρενάν. • Ὁ Ἰησοῦς κατὰ τὸν Συρέ. • Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΜΟΝΟΝ Δρχ. 60

ΑΡΙΘΜΟΣΟΦΙΑ

ΧΡΙΣΤΟΥ Δ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ μυστηριώδης περιοχὴ τῶν ἀριθμῶν ἀπασχόλησε πάντοτε τὰ μεγαλύτερα πνεύματα τῆς ἀνθρωπότητος.

Διότι οἱ ἀριθμοὶ δὲν εἶναι ἀπλοῖ ἐκφραστικοὶ τύποι, χρησιμεύοντες μόνον γιὰ νὰ κάνουμε ὠρισμένες μετρήσεις ἢ συγκρίσεις. Ἐκαστος ἐξ αὐτῶν ἐκφράζει, τουναντίον, μίαν ἰδέαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξεπήγασε καὶ τὴν ὁποίαν συμβολίζει καὶ παριστᾷ.

Ὁ Πυθαγόρας ἐθεώρει τοὺς ἀριθμοὺς ὡς «ἀρχὲς τῶν πραγμάτων». Κατὰ τὴν Πυθαγόρειον θεωρίαν, τὰ πράγματα μετὰ τῶν σχέσεων καὶ ἀναλογιῶν τῶν εἶναι ἀπεικόνις ἢ ἀπομίμησις τῶν ἀριθμῶν, τῶν ὁποίων ἀρχὲς εἶναι τὸ ἄπειρον καὶ τὸ πεπερασμένον καὶ οἱ ὁποῖοι προέρχονται ὅλοι ἐκ τῆς μονάδος.

Ὁ κόσμος εἶναι ἀριθμὸς καὶ ἀρμονία, εἶναι ἀρχὲς τάξεως.

Ὁ Πλάτων ἀποκαλεῖ εὐτυχῆ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος κατανοεῖ τοὺς πνευματικούς ἀριθμοὺς καὶ ἀντιλαμβάνεται τὶς ἐπιδράσεις τῶν.

Ἄς ἴδωμεν ποῖα εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ ἔννοια καὶ ἡ συμβολικὴ σημασία ἐκάστου τῶν ἀριθμῶν.

Ὁ ἀριθμὸς 1 παριστᾷ τὴ θεότητα, τὴν μονάδα - ἀρχὴν, ἡ ὁποία περιέχει τὸ πᾶν καὶ ἐκ

τῆς ὁποίας τὸ πᾶν ἀπορρέει. Ἡ μονάς εἶναι τὸ κέντρον. Εὐρίσκεται παντοῦ ἀδιαίρετος, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει ἀριθμὸς, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ περιέχη τὴ μονάδα. Ὁ ἀριθμὸς 1 παριστᾷ τὴν τάξιν, τὴν ἀρμονίαν καὶ τὴν καλὴν ἀρχὴν. Εἶναι σύμβολον δημιουργίας, διότι οἰαδήποτε ἐκκίνησις θὰ ἀρχίσῃ ἀναγκαίως ἐξ αὐτοῦ. Ὁ ἀριθμὸς 1 παριστᾷ ἀκόμη τὴν ἐνότητα τοῦ σύμπαντος καὶ τῶν κόσμων. Ὑπὸ ἀνθρωπίνην ἔννοιαν, ὁ ἀριθμὸς 1 ἐκφράζει τὴν θέλησιν.

Ὁ ἀριθμὸς 2 εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ κακοῦ, διότι ἐκφράζει τὴν διχοτόμησιν τῆς μονάδος - ἀρχῆς. Ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ 2 παύει ἡ ἐνότης καὶ ἀρχίζει ὁ ἀνταγωνισμός. Εὐρίσκομεθα πλέον ἐνώπιον δύο ἀρχῶν, ἀντιτιθεμένων καὶ ἀνταγωνιζομένων πρὸς ἀλλήλας: νύκτα καὶ ἡμέρα, φῶς καὶ σκότος, θερμότης καὶ ψυχρός, ὑγρὸν καὶ ξηρὸν, ὑγεία καὶ ἀσθένεια, πλάμη καὶ ἀλήθεια, ἄρρεν καὶ θῆλυ κλπ. Πᾶν τὸ διπλοῦν εἶναι ψεῦδος, διότι ἀντιτίθεται εἰς τὴν μοναδικὴν πραγματικότητα. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ 2 θεωρεῖται ὡς παριστῶν τὴν διχόνοιαν, τὴν πάλιν, τὸν πόλεμον, εἴτε πρὸς τοὺς ἄλλους, εἴτε καὶ πρὸς τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν μας. Ἡ ταλάντευσις τοῦ πνεύματος

μεταξύ δύο ἀποφάσεων. Τί ἄλλο εἶναι ὁ κόσμος, ἐκτὸς ἀπὸ μίαν διαμάχην ὄλων τῶν στοιχείων καὶ ὄλων τῶν ἀρχῶν του;

Ἄλλὰ τὸ 2 εἶναι ἐπίσης τὸ σύμβολον τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἐπιστήμης· χωρὶς τὸν διχασμὸν τῆς μονάδος, ἡ γνώσις θὰ ἦτο ἀδύνατος καὶ χωρὶς τὴν ἀντίθεσιν καὶ τὸν ἀνταγωνισμὸν ἡ Ἐπιστήμη ἀπραγματοποιήσεται.

Ἐπὶ τοῦ 2 στηρίζεται ὁλόκληρον τὸ δυαδικὸν σύστημα.

Τὸ 2 τέλος, παριστᾷ τὴν ἔσωσιν τοῦ ἀρρενος μετὰ τοῦ θήλεος, τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναπαγωγῆς καὶ τῆς διαιωνίσεως.

Ὑπὸ ἀνθρωπίνην ἔννοιαν τὸ 2 εἶναι ὁ δισταγμὸς, ὁ ὁποῖος ἐξουδετερώνεται διὰ τῆς γνώσεως.

Ὁ ἀριθμὸς 3 εἶναι τὸ σύμβολον τῆς ἱερότητος καὶ τῆς θείας Τριάδος. Τὸ Τριαδικὸν σύστημα ἐκτείνεται εἰς ὁλόκληρον τὸ Σύμπαν: Γέννησις, ζωὴ, θάνατος — τρεῖς καταστάσεις τῆς ὕλης — τρεῖς φάσεις παντὸς φαινομένου: Ἀρχή, μέσον καὶ τέλος — τρεῖς ἡλικίαι τῆς ζωῆς: νεότης, ὄριμος ἡλικία, γῆρας.

Τὸ 3 εἶναι σύμβολον τῆς γονιμότητος καὶ τῆς γεννήσεως ($2+1=3$) καὶ ἐκφράζει τὴν ἰσχυρὰν ἰσορροπίαν μεταξὺ τῆς δράσεως καὶ τῆς Σοφίας. Ἡ γενικὴ ἔννοιά του εἶναι ἡ Ἐνέργεια, ἡ ὁποία προκύπτει ἐκ τῆς μετατροπῆς τοῦ ἀνταγωνισμοῦ εἰς μίαν ἀρμονικὴν συνένωσιν καὶ δημιουργίαν.

Τὸ 4 εἶναι πολλαπλάσιον τοῦ δύο. Εἰς τὸ 4 καὶ τὴν τετράδα ἀναφέρονται διάφορες ἰδέες: Τέσσαρα στοιχεῖα (πῦρ, ἀήρ, ὕδωρ, γῆ), τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος κλπ.

Εἶναι τὸ σύμβολον τοῦ σταυροῦ, τῆς Σφιγγὸς καὶ τοῦ κύβου.

Τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσαρα γράμματα (τετραγράμματος).

Διὰ τὸν μὴ μεμημημένον, ἡ Αἴγυπτιακὴ Σφίγγα, εἶναι ἕνα μυθικὸν ζῶον, μὲ κεφαλὴν ἀνδρός, στήθη γυναικίος, πτευρὰ ταύρου, ὄνυχας λέοντος καὶ πτερὰ ἀετοῦ.

Διὰ τὸν μεμημημένον, ἡ κεφαλή τοῦ ἀνδρός σημαίνει διάνοια καὶ γνώσις. Οἱ ὄνυχες τοῦ λέοντος: τόλμη καὶ δράσις· τὰ πτευρὰ θέλησις, ἰκαρτερία καὶ μύθος· τὰ ἀναδιπλωμένα πτευρὰ: σιωπὴ, ἐξ οὗ καὶ ἡ τετράς τῶν Μάγων: Γνώσις, τόλμη, θέλησις, σιωπὴ.

Ὁ μεμημημένος εὐρίσκει ὁμοίως στὴ Σφίγγα τὰ τέσσαρα στοιχεῖα: Τὸ πῦρ (ὄνυχες λέοντος), τὸ ὕδωρ (τὰ στήθη τῆς γυναικίος), τὴν γῆν (τὰ πτευρὰ τοῦ ταύρου), τὸν ἀέρα (τὰ πτερὰ τοῦ ἀετοῦ).

Ἔτσι ἡ Σφίγγα καὶ ἡ Τετράς παριστοῦν, κατὰ τὴν ἀνωτέραν ἐσωτερικὴν φιλοσοφίαν, τὸ ἀστρικὸν φῶς καὶ τὰς ποιότητάς του.

Ὑπὸ ἀνθρωπίνην ἔννοιαν τὸ 4 εἶναι σύμβολον σταθερότητος, καὶ παριστᾷ τὴν ἰδέαν τῆς πραγματοποιήσεως.

Ο ΑΡΙΘΜΟΣ 7 ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ

ΠΑΝ. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΥ

I

Ἡ Ἀριθμοσοφία γεννήθηκε στὸν ἄνθρωπο ἀπὸ διάφορες παρατηρήσεις στὴ φύση, ἀπὸ ἐπιανάληψη τῶν φαινομένων κι' ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ συμμετρία τους. Γιὰ νὰ ἐρμηνεύσει ὁ Πυθαγόρας τὴν τάξη κι' ἄρμονία, πὺ ἐκδηλώνονται ἀπὸ τὶς μεταβολὲς τῶν πραγμάτων, δημιουργεῖ τὴν κοσμοθεωρία ὅτι ἡ ὕλη καὶ τὰ φαινόμενα δὲν εἶναι τὰ μοναδικά, ἀλλὰ συνυπάρχει μ' αὐτά, συνδεδεμένο, κάτι τὸ αὐλο, τὸ ἀφθαρτο. Αὐτὸ τὸ ὀνομάζει ἀριθμὸ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο πηγάζει ἡ τάξη καὶ ἡ ἄρμονία, καὶ χωρὶς αὐτὸν δὲν μπορεῖ νὰ νοηθῆ τίποτα στὸ Σύμπαν.

Ἀπὸ ἄλλους τοὺς ἀριθμούς, πὺ εἶναι τὸ ἀντικείμενο τῆς Ἀριθμοσοφίας, ὁ 7 κατέχει σημαντικὴ θέση ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Homo Sapiens. Γιὰ τὸν ἀριθμὸ 7 ἔχουν γραφῆ τόσα πολλὰ καὶ ἡ σημασία του εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε πρέπει νὰ ἀναζητηθῆ σ' ὅλα τὰ κείμενα τῆς Ἐσωτερικῆς Φιλοσοφίας. Οἱ Βαβυλώνιοι, Αἰγύπτιοι, Χαλδαῖοι, Ἀσσύριοι, Ἕλληνες, Ἑβραῖοι κι' ἄλλοι λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος, κι' ὅλες οἱ θρησκείες τοῦ κόσμου εἶχαν ἀποδώσει κι' ἀποδίδουν ἀκόμη στὸν

ἀριθμὸ 7 μυστικὴ καὶ ὑπερφυσικὴ δύναμη. Ὡστόσο ἡ ἀναζήτησις τοῦ 7 στὴν «Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου» παρουσιάζει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον, γιατί ἐμφανίζεται σὲ πλῆθος καὶ σημασία συμβολικὴ, τόσο, ὅσο σὲ κανένα ἄλλο κείμενο ἐσωτερικοῦ.

II

Στὴν ἀναζήτησή μου τοῦ ἀριθμοῦ 7 μέσα στὴν «Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου» βρήκα νὰ ἐπαναλαμβάνεται 56 φορές στὰ ἐξῆς κεφάλαια καὶ παραγράφους: 1) α', 4. 2) α', 13. 3) α', 16. 4) α', 20. 5) β', 1. 6) γ', 1. 7) δ', 5. 8) ε', 1. 9) ε', 5. 10) ε', 6. 11) η', 1, 2. 12) η', 6. 13) τ', 3, 4, 5. 14) τ', 7. 15) τα', 13. 16) τα', 15. 17) ιβ', 3. 18) ιγ', 1. 19) ιε', 1. 20) ιε', 6. 21) ιε', 7. 22) ιε', 8. 23) ιστ' 1. 24) ιστ', 17. 25) ιζ', 1. 26) ιζ', 3. 27) ιζ', 7. 28) ιζ', 9. 29) ιζ', 11. 30) κα', 9.

Ἄν ἐξετάσουμε τὸν ἀριθμὸ 56, πὺ παρουσιάζεται ὁ 7 μέσα στὴν «Ἀποκάλυψη», θὰ δοῦμε κάτι τὸ παράδοξο. Ὁ 56 εἶναι πολλαπλασίου τοῦ 7 (7·8=56). Δὲν μπορῶ νὰ ὑποστηρίξω ἀπόλυτα ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἔθεσε τόσες φορές τὸν 7, στὴν «Ἀποκάλυψη», ὥστε νὰ σχηματίζεται ἀριθμὸς πολλαπλασιῶς του. Ὅμως εἴτε βρέθηκε ὁ 56 τυχαῖα, εἴτε ὄχι, ὁ κάθε ἐρευνητὴς, πὺ ἔχει τὴν ἰκανότητα νὰ μπαίνει μέσα στὴν σημασία τῶν ἀριθμῶν, ἀνακαλύπτει ὅτι ὁ 56 εἶναι γινόμενον ἐνὸς τελείου

κύβου καὶ τοῦ 7. Κι' ἀκόμη ὁ 56 εἶναι ὁ ἀτομικὸς ἀριθμὸς τοῦ στοιχείου «σίδηρος», ποῦ ἀποτελεῖ τὴ θάση τοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ (αἷματος κ.λ.π.) καὶ τῶν ἠλεκτρομαγνητικῶν φορέων στὴν Τεχνολογικὴ ἐποχὴ μας.

III

Ἀναζητώντας τὸν ἀριθμὸ 7 στὴν «Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου» τὸν θρῖσκουμε νὰ συνοδεύη 18 λέξεις μὲ οὐσιαστικὴ σημασία γιὰ τὸ φιλοσοφικὸ περιεχόμενον τοῦ κειμένου:

- 1) «Ἐπτὰ Πνεύματα τοῦ Θεοῦ», 4 φορές.
- 2) «Ἐπτὰ Λυχνίαι», 5 φορές.
- 3) «Ἐπτὰ Ἐκκλησίαι», 3 φορές.
- 4) «Ἐπτὰ ἄστέραι», 5 φορές.
- 5) «Ἐπτὰ λαμπάδες», 1 φορά.
- 6) «Ἐπτὰ σφραγίδες», 3 φορές.
- 7) «Ἐπτὰ ἰκέρατα», 1 φορά.
- 8) «Ἐπτὰ ὀφθαλμοί», 1 φορά.
- 9) «Ἐπτὰ Ἄγγελοι», 12 φορές.
- 10) «Ἐπτὰ σάλπιγγες», 2 φορές.
- 11) «Ἐπτὰ βρονταί», 3 φορές.
- 12) «Ἐπτὰ χυλῖαιδες ἀνθρώποι», 1 φορά.
- 13) «Ἐπτὰ κεφαλαί», 5 φορές.
- 14) «Ἐπτὰ διαδῆματα», 1 φορά.
- 15) «Ἐπτὰ πηληγαί», 4 φορές.
- 16) «Ἐπτὰ φιάλαι», 2 φορές.
- 17) «Ἐπτὰ ὄρη», 1 φορά.

18) «Ἐπτὰ βασιλεῖς», 2 φορές.

IV

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, κατέχεται ἀπὸ μίαν ἀξιοσημείωτη συμπάθεια πρὸς τὴν Ἀριθμοσοφία, γιατί ἐκτὸς ἀπὸ τὸν 7 ἀναφέρει 16 ἄλλες περιπτώσεις μ' ἄλλους ἀριθμούς. Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔχουν συγγένεια μὲ τὸν 7. Ὅπως εἶναι ὁ $28=4 \cdot 7$ (δ', 4), ὁ $42=6 \cdot 7$ (ια', 2 καὶ ιγ', 5), ὁ $126=18 \cdot 7$ (ια', 3 καὶ ιβ', 6) καὶ ὁ $3.5=0.5 \cdot 7$ (ια', 9, 11).

Σ' αὐτὴ τὴν μικρὴ ἀναζήτηση τοῦ 7 μέσα στὴν «Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου», ἀνέφερα ἀπλᾶ σὲ ποιά μέρη τῆς συναντᾶμε αὐτὸν τὸν ἀξιοσημείωτον ἀριθμὸ. Δὲν ἔκαμα σὲ βάθος ἀνάλυση τοῦ 7, οὔτε σὲ σχέση μὲ τὴν «Ἀποκάλυψη». Αὐτὴ ἡ ἐργασία ἀποτελεῖ ἕνα ἄλλο μέρος μὲ μεγαλύτερη ἀξία, ποῦ θὰ τὸ ἐπιχειρήσουμε μιὰ ἄλλη φορά. Γιατὶ αὐτὸ εἶναι ἡ ὀλοκληρωτικὴ μελέτη τῆς «σχέσεως τοῦ 7 μὲ τὴν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου». Ἀλλὰ ὅπως στὴν φύση παρουσιάζεται ὁ 7 μὲ τὴν μεγαλοπρέπεια διαφόρων φαινομένων, 7 ἡμέρες ἢ διάρκεια κάθε φάσεως τῆς Σελήνης, 7 χρώματα τῆς ἰριδος, 7 ἄστρα τῆς Πλειάδος, 7 ἄστρα τῆς μεγάλης καὶ 7 τῆς μικρῆς Ἄρκτου, ἔτσι φαίνεται καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἤθελε νὰ παρουσιάσῃ τὴν εἰκόνα τῆς πραγματικότητος μέσα στὴν ἀπεραντωσύνῃ τοῦ χρόνου, μὲ τὸν μυστηριώδη ἀριθμὸ 7.

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ

Ὁμιλοῦν Πρίγκιπες τῆς Ἐκκλησίας

Περικοπαὶ τοῦ μηνύματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κ. Δημητρίου γιὰ τὰ Χριστούγεννα:

Διανύομεν ἑκτακτον ἐποχὴν τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ κόσμος λατρεύει τὴν παντοδυναμίαν καὶ ἐλπίζει ἐπ' αὐτὴν καὶ ἀπ' αὐτῆς ἀναμένει τὴν λύσιν τῶν ζωτικῶν αὐτοῦ προβλημάτων. Ὁ κόσμος, παρὰ τὴν μακραίωνα πικρὰν αὐτοῦ ἱστορικὴν πείραν, ἐξακολουθεῖ νὰ πρεσβεύη τὸ παρωχημένον ἀξίωμα («ἐὰν θέλης εἰρήνην, παρασκευάσον πόλεμον»). Ὁ κόσμος, ὁ πεπολιτισμένος κόσμος, ἀνέχεται τὴν ἀπανθρωπίαν, τὴν ἐξουθένωσιν τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, τὴν παραβίασιν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τῶν θρησκευτικῶν ἐλευθεριῶν, τὴν πείναν καὶ τὴν ἐν γένει ἀνθρωπίνην ἀθλιότητα.

Ἐν μέσῳ ἐνὸς τοιοῦτου κόσμου, μὴ ἀφισταμένου ἐν τῇ οὐσίᾳ τῆς κοσμοκρατορίας τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου, ὁ Χριστὸς γεννᾶται ἐφέτος. Πρόσφυξεν μεταξὺ τῶν προσφύγων. Ἀπατρις μεταξὺ τῶν ἀπατρίδων. Γαλακτοτροφούμενος ὑ-

πὸ τῆς Παρθένου Μαρίας, πεινώσης μεταξὺ τῶν ἐπὶ γῆς ἐκατομμυρίων πεινῶντων. Γυμνὸς μεταξὺ τῶν ἐκατομμυρίων γυμνῶν τῆς γῆς. Διωκόμενος ἀπὸ τὴν σπάθην τοῦ Ἡρώδου, μάλιστα δέ, εἰς χλευασμόν, ὑπὸ διεθνεῖς ἐγγυήσεις, ἐν μέσῳ ὄλων τῶν ἀδικῶς διωκομένων.

Ἐν τοιαύτῃ ἀπὸ τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας θεωρήσει καὶ συσχετίσει τῶν ἐφετεινῶν Χριστουγέννων πρὸς τὴν ἐνεστώσαν κατάστασιν τοῦ κόσμου, ἐν βαθυτάτῃ συναισθήσει τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν χρέους ὡς ποιμένος καὶ εὐαγγελιστοῦ, καλοῦμεν πρῶτον ἡμᾶς αὐτόν, καὶ εἶτα τοὺς ἀνθρώπους ἅπαντας, ἀνεξαρτήτως χριστιανικοῦ δόγματος, ἀνεξαρτήτως θρησκευματος καὶ φυλῆς, εἰς ἱεράν θεωρίαν, κατὰ τὴν ἁγίαν ταύτην νύκτα καὶ, περαιτέρω, εἰς βίωσιν τῆς ἐν Βηθλεὲμ ἐπιφανείσης φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ.

»Ἐν τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Θεοῦ ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ ἀνθρώπου ἡ διέξοδος, ἡ εἰρήνη καὶ ἡ εὐδοχία τοῦ κόσμου. Καὶ ἀπ' αὐτῶν ἡ δόξα τοῦ

Θεοῦ. «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» (Λουκ β' 14).

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ

Περικοπαὶ τοῦ Χριστουγεννιάτικου μηνύματος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ.

Παρά τοὺς διαφεύσαντας χριστιανικοὺς αἰῶνας, ἐν μέσῳ χειμῶνι θαλασσοποροῦμεν, μὴ καταξιοθέντες εἰσέτι νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ μυστικὸν σπήλαιον τῆς Βηθλεέμ, ἵνα ὡς οἱ Μάγοι, ἐν ἀγνότητι ψυχῆς καὶ καρδίας, προσκυνοῦντες τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου, ἀποδεχθῶμεν ἀξίως τὴν εὐλογίαν τῆς ψυχικῆς ἡμῶν ἀνατάσεως ἀπὸ τοῦ βορβόρου τῆς ἁμαρτίας. Διότι, οὐχὶ ἄπαξ, δυστυχῶς, εὐρέθη εἰς τὸ τέλος τοῦ ἀφανισμοῦ, ἐξ αἰτίας φρικτῶν εἰς μέγα ἀλληλοεξοντώσεως πολέμων, ἢ ἀνθρωπότης. Δι' ὃ καὶ κλαίεσσα, ἔκλαυσεν ἐν νυκτὶ καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς ἔρρεον ἐπὶ τῶν σιαγόνων αὐτῆς καὶ οὐχ' ὑπάρχει, ὁ παρακαλῶν αὐτήν», ὡς ἐθρήνει ὁ προφήτης Ἰερεμίας ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Ἱερουσαλήμ (Θρ. Ἰερμ. Α.2.). Ναί! Ὅσάκις τὰ ἐπιχειρά τῆς ἀνθρωπίνης κακίας ἐπισωρεοῦνται ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας, οὐδεμία κοσμικὴ δύναμις δύναται νὰ παρηγορήσῃ τὸν ἀνθρώπινον πόνον, ὡς ὁ προφήτης προειδοποίησεν.

Μήπως παρόμοιον τι φοβερὸν δὲν συμβαίνει ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας; Μυριάδες ἀθῶων ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων ἀφανίζονται καὶ οἱ λαοὶ ἐξολοθρεύονται ἐξ αἰτίας ἀδικαιολογήτων πολέμων. Τὸ δὲ ἔγγιστα πρὸς ἡμᾶς, ὁ τὰς καρδίας τῶν

Πανελλήνων πλήσων θρῆνος, ὑπερδικασίων χιλιάδων κλαιόντων Κυπρίων ἀδελφῶν ἡμῶν, οἵτινες ἀναιτίως ἀπὸ τῆς μιᾶς στιγμῆς εἰς τὴν ἄλλην ἐρρίφθησαν εἰς τὸ πέλαγος τῶν θλίψεων, εὐρεθέντες ἐν ἀτιμώσει, ἐν σφαγαῖς, ἐν στερήσει καὶ ἀνέστιοι, πεινῶντες καὶ γυμνητεῖοντες, ὑπὸ τὰς ἐμπαικτικὰς, πομπῶδεις ἀποφάσεις τῶν παγκοσμίων ὀργανισμῶν.

Ἀλλά, παρὰ τὴν φάτνην τοῦ Θεοῦ βρέφους, ἐν εὐλαβείᾳ προσευχομένη, κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ἢ πάσχουσα εἰσέτι χριστιανικῆ οἰκουμένη μυχαιάτατα αἰσθάνεται τῆς παρηγορίας τὸν ἦχον ἐκ τοῦ Σηπταίου ἀναδύομενον, ὅτι τὰ δεσμὰ τῆς κατάρας διερράγησαν καὶ ὁ νέος Ἀδὰμ ἐν τῇ σαρκώσει τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἐλπὶς τῶν ἀπηλπισμένων, ἀνατέλλει ὁ Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης καὶ αὐτὸς ρύσεται τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἐκ χειρῶν ἀλλοτρίων.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δυτ. Γερμανίας

Περικοπαὶ ἄρθρου τοῦ Μητροπολίτου Γερμανίας Σεβασμ. κ. Εἰρηναίου:

Ποιὰ θέση κατέχει στὸ σημερινὸ κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας μας τὸ θέμα γιὰ τὴν εἰρήνην τοῦ Κόσμου; Καὶ ποιὰ θέση πήρε ἢ προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τὴν Εἰρήνην τοῦ Κόσμου στὸν εἰκοστὸ αἰῶνα, ποὺ γνώρισε τρομακτικούς Παγκόσμιους Πολέμους; Πόσα ἰνστιτούτα εἰρήνης διατηρεῖ σήμερον ἡ Ἐκκλησία μας καὶ πόσες προσπάθειές καταβάλλει γιὰ τοὺς ἀφοπλισμούς, γιὰ κάποια ἠθικὴ κατανομή τῆς Παγκόσμιας

οικονομίας, για την ανάπτυξη των καθυστερημένων και για τόσα άλλα πράγματα, που εμποδίζουνε ή ετοιμάζουνε ένα πόλεμο;

Κηρύσσομε και ύποστηρίζομε πώς, ὁ ἄνθρωπος πλάστηκε «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ» τί κάνομεν ὅμως σὰν Ἐκκλησία ὅταν ἡ εἰκόνα αὐτὴ κατοποιεῖται σὲ ἀνελεύθερα καὶ τυραννικά καθεστῶτα καὶ τί κάνομε ἀκόμη ὅταν ἑκατομμύρια ἀνθρώπων μένουں χωρὶς μόρφωση καὶ Παιδεία στὸ σκοτάδι καὶ τὴ βαρβαρότητα, πὸ καταστρέφει αὐτὴ τὴ θεία εἰκόνα τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητας;

Κατηγοροῦμε τὰ σύγχρονα Καπιταλιστικά καὶ Σοσιαλιστικά συστήματα γιατί δὲν δίνουν μιὰ σωστή λύση στα οικονομικά καὶ Κοινωνικοπολιτικά προβλήματα τοῦ Κόσμου. Τί ἔχομεν ὅμως νὰ προτείνωμε ἐμεῖς σὰν Χριστιανοὶ καὶ πόσες ἔρευνες κάνομε καὶ πόσες θυσίες εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ κάνομε γιὰ νὰ βρεθῇ ἡ ἰδανικὴ Πολιτεία τοῦ Κόσμου;

Ἐπαναλαμβάνομε λοιπὸν ὅτι μιὰ πίστη καὶ μιὰ ἰδέα, πὸ τὸ κήρυγμά της εἶναι μιὰ ἀκατάπαυστη ἀλλαγὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, δὲ μπορεῖ νὰ εἶναι «Κατεστημένο». "Ὅταν ὅμως ἐμεῖς οἱ Χριστιανοὶ σηποῦμε καὶ ἀδρανοῦμε, πάνω σὲ προβλήματα, πὸ φαίνονται ἐγκόσμια, ἀλλὰ ἔμμεσα ἢ ἄμεσα, σχετίζονται μὲ τὴ Χριστιανικὴ σωτηρία τοῦ κόσμου, τότε δίδομε ἐμεῖς ἀφορμὴ γιὰ νὰ κολληθῇ ἡ ρετινιὰ τοῦ «Κατεστημένου» στὴν Ἐκκλησία τοῦ Ἰησοῦ. Κι' ἂν δὲν φοβοῦμαστε τὴν κριτικὴ τοῦ Κόσμου, θὰ πρέπει ὠστόσο νὰ στοχασθοῦμε βαθύτερα πάνω

στοὺς αὐστηροὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ «Πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν ἐκκόπτεται: καὶ εἰς πῦρ βάλλεται» (Ματθ. 3, 10).

Μὴν τάχα ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δὲν δοκιμάζεται σήμερον πάνω «σ' ἀνοημένα κάρβουνα» καὶ σὲ πολλές περιοχὲς τοῦ Κόσμου;

Ἡ ἑξαγγελία τῆς ἀγάπης

—Τί κέρδισε λοιπὸν ὁ κόσμος ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο τῆς Ἀγάπης; Ἐδῶ καὶ χιλιάδες χρόνια τὸ μῖσος καὶ ἡ ἀπληστία κυβερνάει ἄτομα καὶ λαούς. Οἱ ἀδελφάγοι καὶ οἱ ἀρπαγες, οἱ ψεῦτες καὶ οἱ ὑποκριτές, οἱ ἄνθρωποι τοῦ σκότους καὶ τῆς βίας χαίρονται τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς, μονοπωλοῦν τὶς τιμές, νερνοῦναι τὴν ἐξουσία. Ἡ ἀλήθεια βασανίζεται στὸ στόμα τους, τὴ ντροπὴ δὲν τὴν ξέρει τὸ πρόσωπό τους, ἔλεος δὲν ὑπάρχει στὴν καρδιά τους. "ὦ! βέβαια, τὴν «Ἁγία Νύχτα» τὴ σιωπηλή, πὸ ἀνοιξαν οἱ οὐρανοὶ γιὰ νὰ δώσουν τὸ μεγάλο μήνυμα, τὴ γιορτάζουν σὰν κελοὶ χριστιανοὶ γύρω ἀπὸ τὸ ἀναμμένο τζάκι μὲ πλούσιο δεῖπνο καὶ χαρμόσυνα τραγούδια. «Χριστοῦγεννα» λένε δακρυσμένοι, αἰτῆς Ἀγάπης τὸ κήρυγμα» καὶ φιλοῦνται σταυρωτά. Μέσα τους ὅμως δὲν παύουν νὰ μελετοῦν τὸ κακό, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη κιόλας μέρα παραδίνονται πάλι στὰ ἔργα τοῦ πονηροῦ.

—Τί κέρδισε λοιπὸν ὁ κόσμος ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο τῆς Ἀγάπης; Γέμισαν τὰ βιβλία ὕμνουσ ευγνωμοσύνης πρὸς τὸ Θεὸ πὸ καταδέχτηκε στὴ γῆ νὰ περπατήσῃ σὰν κοινὸς ἄνθρωπος. Τῶν ἐκκλησιῶν

οι θόλοι πλημμύρισαν από μελωδίες δοξαστικές για τὸ μέγα γεγονός, τὴν ὑπόσχεση τῆς Σωτηρίας. Εἰκόνες τοῦ θείου Βρέφους στὴ φάτνη ἐπλάσαν ὄλων τῶν φυλῶν οἱ τεχνίτες γιὰ τὶς πινακοθήκες τῆς οἰκουμένης. Οἱ καμπάνες δὲν σταματοῦν νὰ διαλαλοῦν στὰ πέρατα τῆς γῆς τὸ ὡσανά τῶν Ἀγγέλων... Οἱ πόλεμοι ὅμως δὲν σταματοῦν, οὔτε οἱ δηώσεις καὶ οἱ βιασμοί. Νόμος ἔγινε ὁ ἐξανδραποδισμὸς τῶν ἀδυνάτων ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς. Ὁ οἶστρος τῆς ἀκολασίας ρημάζει τὶς ψυχές. Καίγονται ἀλύπητα οἱ καρποὶ ποὺ τοὺς μέστωσε ὁ μόχθος τοῦ ἀνθρώπου. Ψευτίζονται ἀνάισχυντα οἱ ἰδέες ποὺ τὶς πότισε τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου. Ἐξευτελίζεται ἡ ἀγνότητα ποὺ τὴν ἔθρεψε ἡ λαχτάρα τοῦ ἀνθρώπου.

—Τί κέρδισε λοιπὸν ὁ κόσμος ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο τῆς Ἀγάπης;

Ἄν ἀφήσωμε τὴν ἀμφιβολία ν' ἀπαντήση, ἡ ἀπόγνωση θαρῆ κατόπι της καὶ θὰ μᾶς παραλύση. Τὴν ἐλπίδα νὰ καλέσωμε νὰ δώση τὴν ἀπόκριση.

—Δὲν ἔχασε, θὰ μᾶς πῆ, ὁ κόσμος ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο τῆς Ἀγάπης. Κέρδισε. Κέρδισε ἓνα νέο μέτρο τῆς ἀρετῆς. Μετρώντας μ' αὐτὸ θὰ βροῦμε πόσο ἀνυπολόγιστα μακρὸς εἶναι ὁ δρόμος ποὺ φέρνει ἀπὸ τὸ θηρίο στὸν ἀνθρώπο. Καὶ τότε, ἀντὶ νὰ ὑψώνωμε μὲ ὑπερφία τὴν κεφαλὴν σὰν τὸν φαρισαῖο, θὰ χτυποῦμε τὸ στήθος μας μὲ ταπεινωσύνην σὰν τὸν τελῶνη τῆς παραβολῆς. Μικρὸ εἶναι τὸ κέρδος τοῦτο;

Βῆμα, 25.12.'74

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ

Μακρὰ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο

Στὴν ἐφημερίδα «ΑΘΗΝΑΙ» τοῦ Ντητρόιτ τῆς ἀμερικανικῆς πολιτείας Μίτσιγκαν, ὁ γνωστὸς στοὺς φίλους τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ» ὀρθόδοξος ἱερεὺς αἰδεσ. Ζανὸς Γουγούτας ἐδημοσίευσε τὸ κάτωθι ἄρθρον:

Τὸ θείον κήρυγμα τῆς «Ἐπὶ Γῆς Εἰρήνης» δὲν τὸ εὐνοεῖ ἡ ἀνθρώπινη εὐδοκία, δηλαδή ἡ θέληση τοῦ ἀνθρώπου νὰ μαράνη τὰ ἐπιθετικά του ἐνστικτα καὶ νὰ ζῆ μὲ εἰρήνην καὶ ἀγάπην.

Τὰ πολεμικὰ γεγονότα τοῦ Βιετνάμ καὶ τῆς Κύπρου μας ἔδειξαν πόσο ἀκόμη εἶμεθα μακρὰ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον ὡς παιδί τοῦ Θεοῦ καὶ λίγοι ἀνησυχοῦν γι' αὐτό!

Σκεφθῆτε πόσα κοινωνικὰ καὶ μορφωτικὰ προβλήματα θὰ ἔπαυαν νὰ μᾶς ντροπιάζουν, ἂν ἔστω καὶ 50% ἀπὸ τὸ κόστος τῶν ἀτομικῶν μας βομβῶν: 50 δισεκατομμύρια δολλάρια, τὰ διαθέταμε γιὰ τὸν ἐξανθρωπισμὸ τῶν ἀτόμων καὶ τὸ ἴδιο νὰ ἔκαναν καὶ οἱ ἄλλοι λαοὶ τῆς γῆς!

Δυστυχῶς, δὲν τὸ κάμνουν καὶ οὕτω ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ δὲν κρατάει πλέον «ρομφαία γιὰ νὰ παίρην τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου», ἀλλὰ τὴν ἀτομικὴ βόμβα καὶ τὰ ἄλλα σύγχρονα ὅπλα ποὺ τὰ εὐλογεῖ ὁ θεὸς τοῦ πολέμου Ἄρης καὶ ὁ κερδῶς Ἐρμῆς καὶ ἡ προδομένη ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

Ντροπὴ μας!

Μέσα σ' αὐτὴ τὴν τραγικὴ πραγματικότητα ὑπάρχουν καὶ ἐδῶ στὴν Ἀμερικὴ ἀσύλλογοι γυναί-

κῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης» καὶ ἐδῶ
 στὸ Ντηρόιτ, μὲ διεύθυνση:

P.O. Box 5293, Grosse Pointe
 Farms Detroit, Michigan 48236.

Τὰ περιστέρια αὐτὰ τῆς Εἰρή-
 νης ἀξίζουν κάθε βοήθεια καὶ εἶ-
 ναι τιμὴ γιὰ τὴν Ἀμερικὴ ἢ τέ-
 τοια ἀνθρωπιστικὴ ὀργάνωση καὶ
 μακάρι νὰ πληθύνουν τὰ μέλη της!
 Γιὰ περισσότερες πληροφορίες γρά-
 ψετε στὴν παραπάνω διεύθυνση καὶ
 ἄς μὴ ξεχνάμε ὅτι οἱ λίγοι εἶναι
 γιὰ τὸ καλὸ.

Καὶ ἐγώ, κατ' ἀπαιτήσιν τῆς
 ψυχῆς μου νὰ μὴ φοβᾶμαι τὸ θά-
 νατο, πηγαίνω ἐθέλοντῆς στὴν κα-
 λωσύνη πού ἀγαπᾷ τὴν εἰρήνη τῶν
 ἀνθρώπων καὶ ξεύρω ὅτι χαμογε-
 λοῦν οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ σὰν βλέ-
 πουν τὸν ἄνθρωπο νὰ καλλιεργῇ
 τὸ δένδρο τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀ-
 γάπης.

Ἀδελφέ μου, ἔλα μαζί μας στὸ
 χωράφι τοῦ Θεοῦ νὰ καλλιεργή-
 σουμε τὸ δένδρο τῆς εἰρήνης καὶ
 μὴ ξεχάσης νὰ πάρης μαζί σου
 τὸ ἐργαλεῖον πού μᾶς ἔστειλε ὁ
 Θεός, τὴν Ἀγίαν Γραφήν καὶ τὰς
 ἑλληνικὰς ὀρθοδόξους παραδόσεις.

Αἰδ. ΖΑΝΟΣ ΡΟΥΓΟΥΤΑΣ
 21712 Mc Cormick Street
 DETROIT, MICHIGAN

Πῶς ἐβούρκωσαν τὰ μάτια ἐνὸς βασιανιστοῦ τῆς ΕΣΑ

Ἀπόσπασμα ἀφηγήσεως τοῦ ἀ-
 γρίως βασιανισθέντος στὴν ΕΣΑ
 γιὰ τὸ κίνημα τοῦ Ναυτικοῦ (23
 Μαΐου 1973) Σπύρου Κοτσαρίδα:

«Ἐνα βράδυ, τρεῖς Ἐσατζήδες
 μπῆκαν καὶ μοῦ εἶπαν:

«Ἐτοιμάσου, ἀπολύεσαι».

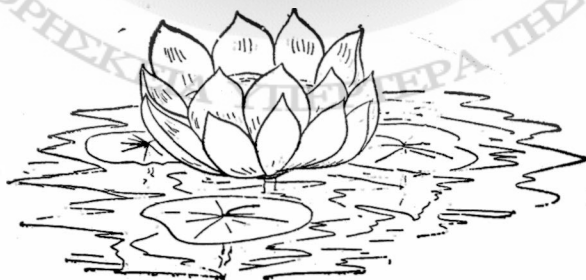
Μὲ βοήθησαν νὰ σηκωθῶ. Τό-
 τε μὲ πλησίασε ὁ δεσμοφύλακας.
 Εἶχα πιά καθήσει μέσα σ' ἕνα
 τζίπ.

«Γώρα ἐσὺ δὲν θὰ μὲ ἀφήσης
 σὲ χλωρὸ κλαρὶ μὲ αὐτὸ πού σου
 ἔκανα», μοῦ εἶπε.

«Παιδί μου, τοῦ ἀπάντησα, ἔ-
 ला νὰ σὲ φιλήσω. Ἄν ἤμουν ἀπὸ
 κείνους πού θὰ ζητοῦσαν ἐκδίκη-
 ση δὲν θὰ θρυσκόμουν ἐδῶ φυλακι-
 σμένος. Ἄν εἶναι ἀλήθεια ὅτι πη-
 γαίνω στὸ σπίτι μου, ξέρεις πού
 εἶναι κι' ὅποτε θέλεις ἔλα νὰ μὲ
 βρῆς κι' ἂν μπορῶ νὰ σὲ βοηθήσω
 σὲ κάτι θὰ τὸ κάνω».

Εἶδα τὰ μάτια του νὰ βουρκώ-
 νουν. Ἦταν μιὰ ἱκανοποίηση γιὰ
 μένα».

Καθημερινή, 21.1.75

Ἑκατονταετηρίς τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας

Ἐφέτος θὰ ἑορτασθῆ ἡ συμπλήρωσις ἑνὸς Αἰῶνος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς παγκοσμίου Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας (17 Νοεμβρίου 1875) στὴ Νέα Ὑόρκη, ἀπὸ τὴν Ρωσίδα ἀποκριφίστρια Ἑλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ καὶ τὸν Ἀμερικανὸ συνταγματάρχην Χένρυ Στήηλ Ὀλκοττ.

Ὁ ἑορτασμός θὰ γίνῃ ἀπὸ 14 ἕως 20 Νοεμβρίου στὴ Νέα Ὑόρκη, ὅπου θὰ συνέλθῃ τὸ «Συνέδριον Ἑκατονταετηρίδος», καὶ ἀπὸ 20 — 30 Δεκεμβρίου στὸ Ἄντυαρ τῆς Ἰνδίας, ὅπου εὐρίσκεται τὸ παγκόσμιον ἀρχηγεῖον τῆς Ἑταιρίας, μεταφερθὲν ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ 1882. Ἐορτασμοὶ θὰ γίνουσι σὲ ὅλες τὶς χώρες τοῦ κόσμου — συμπεριλαμβανομένης τῆς Ἑλλάδος — ὅπου λειτουργοῦν Τμήματα τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας.

Ἡ Θ. Ε. εἶναι μία ἀδογματιστὴ ἑνωσις ἐρευνητῶν τῆς Ἀληθείας, ὁπαδῶν τῆς ἀδελφωσύνης ὅλων τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐργατῶν στὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἀνθρωπότητος.

Σχοποὶ τῆς Ἑταιρίας εἶναι: 1) Ὁ σχηματισμὸς ἑνὸς πυρήνος τῆς

παγκοσμίου ἀδελφότητος στὴν ἀνθρωπότητα, ἄνευ διακρίσεως φυλῆς, πίστεως, τάξεως, γένους ἢ χρώματος. 2) Ἡ ἐνθάρρυνσις τῆς συγκριτικῆς μελέτης τῶν θρησκειῶν, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἐπιστήμης. 3) Ἡ μελέτη τῶν ἀερμηνευτῶν νόμων τῆς Φύσεως καὶ τῶν δυνάμεων ποὺ εὐρίσκονται εἰς λαμβάνουσαν κατάστασιν στὸν ἀνδρωπο.

Θεμελιώδης νόμος τῆς Θ. Ε. εἶναι ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως, ἡ ὁποία ἐκδηλώνεται μὲ τὸν σεβασμὸ τῆς γνώμης τοῦ ἄλλου. Καμμία διδασκαλία στὴν Θ. Ε. δὲν ὑποχρεώνει κανέναν.

Μις Τζόυ Μίλλς ἀντιπρόεδρος

Ἡ Μις Τζόυ Μίλλς, πρόεδρος τοῦ Τμήματος Ἠνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς τῆς Θ. Ε. ἐξελέγη διεθνῆς Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑταιρίας, ἔπειτα ἀπὸ συνεχῆ ἐργασία 30 ἐτῶν στὴν Θ. Ε. Ἡ Μις Τζόυ Μίλλς εἶναι διδασκάλισσα τὸ ἐπάγγελμα καὶ πτυχιούχος τοῦ Πανεπιστημίου Οὐϊσκόνσιν, ἐπίσης

Ἡ Μίς Τζού Μιλλς

ἔχει λάβει ἀνώτερον πτυχίον καὶ ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Οὐάσιγκτων. Ἐδίδαξε ἐπὶ ἔτη Ἱστορίαν στὸ Σῆττλ τῆς Οὐάσιγκτων, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ 1955 ἐργάζεται μετὰ πλήρη ἀπασφάλιση στὴν Θ. Ε. Τελευταίως, ἔμενε στὴν Ἰνδία ὡς ὑπεύθυνος Τύπου.

Εἶναι ἡ πρώτη γυναίκα, ποὺ καταλαμβάνει τὸ ὑψηλὸ ἀξίωμα τῆς παγκοσμίου Ἀντιπροέδρου.

Ἡ Κυρία Ἄνου Βάιλυ

Νέα Πρόεδρος τῆς Θ.Ε. τῶν Η.Π.Α

Στὴν προηγούμενη θῆση της ὡς προέδρου τοῦ Τμήματος τῶν ΗΠΑ ἐξελέγη ἡ ἀπὸ τοῦ 1972 Ἀντιπρόεδρος κυρία Ἄνν Βάιλυ, ἀπόφοιτος τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βαίην καὶ διακεκριμένη ομιλήτρια. Ἐχει φοιτήσει καὶ στὴ Σχολὴ Σοφίας τοῦ Ἄντυαρ.

Η ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἵπεράνω δογμάτων, παγκόσμια ἀδελφότης τῶν ἀνθρώπων
 ● Ἐλευθερία θρησκείας καὶ φιλοσοφίας ● Ἐσωτερικὴ σχολή ● Ἀποκρυφισμὸς ● Σχόλια γιὰ τὸν πνευματισμὸ ● Ἡ αὐτσασις τοῦ ἀνθρώπου.

Τῆς **Ε. Π. ΜΠΛΑΒΑΤΣΚΥ**
 Ἄπὸ τὸ «Κλειδί τῆς Θεοσοφίας»

Ἡ σύγχρονη θεοσοφικὴ κίνησις κατηγορήθηκε μερικὲς φορὲς ὅτι εἶναι προσπάθεια προ-

σηλυτισμοῦ τῶν χριστιανῶν στὸν Βουδδισμὸ. Αὐτὸ σημαίνει, πὼς ἡ λέξις «αἴρεσις» ἔχα-

σε τὴν παλιά της δύναμη καὶ δὲν ἐμπνέει πιά τόσο τρόμο. Ἡ θεοσοφικὴ διδασκαλία δὲν ἀνήκει ἀποκλειστικὰ σὲ καμμιά θρησκεία, δὲν περιορίζεται ἀπὸ καμμιά ἐποχὴ καὶ καμμιά Ἑταιρία. Εἶναι ἡ δικαιοματικὴ κληρονομία κάθε ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Κάθε ἄτομο ὀφείλει νὰ διαμορφώσει τὴ δική του ὀρθοδοξία σύμφωνα μὲ τὴ φύση του καὶ τὶς ἀνάγκες του, καθὼς καὶ μὲ τὴν ποικιλόμορφη πείρα του. Ἔτσι ἐξηγεῖται, γιὰτί ἐκεῖνοι πού φαντάζονται ὅτι ἡ Θεοσοφία εἶναι μιὰ νέα θρησκεία, μάταια ζητήσανε νὰ βροῦνε τὰ δόγματά της καὶ τὴν τελετουργία της. Δόγμα της εἶναι νὰ μένει πιστὴ στὴν Ἀλήθεια καὶ τελετουργία της νὰ «τιμάει κάθε ἀλήθεια προσαρμύζοντας σ' αὐτὴ τὴν πράξη».

Βλέποντας τὶς ποικίλες γνώμες καὶ φαντασιοπληξίες σχετικὰ μὲ τὴν Θεοσοφικὴ Ἑταιρία διαπισπώνει κανεὶς πόσο δυσνόητη ἀπ' τὸν πολὺ κόσμο εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς Παγκόσμιας Ἀδελφότητος. Ἡ ἱδρυση αὐτῆς τῆς Ἑταιρίας βασίζεται πάνω σ' αὐτὸ τὸ μοναδικὸ σκοπὸ: τὴν οὐσιαστικὴ ἀδελφωσύνη ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Κατηγορήθηκε γιὰ ἀντιχριστιανικὴ, γιὰ βουδδιστικὴ, παρ' ὅλο πού θὰ μπορούσε νὰ εἶναι καὶ τὰ δύο, ἀφοῦ οἱ ἐμπνευσμένοι ἱδρυτὲς καὶ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης θρησκείας τὴν ἀδελφότητα εἶχανε γιὰ θάση τῆς διδασκαλίας τους καὶ γιὰ βίωμα τῆς ζωῆς τους. Θεωρήσανε ἐπίσης τὴ θεοσοφία σὰν συγκαλυμμένο ἀρ-

χαῖο μυστικισμὸ κάτω ἀπὸ ἕνα καινούργιο ὄνομα. Στὴν πραγματικότητα πολλές ὡς τώρα ἑταιρίες ἰδρυθῆκανε κατὰ καιροὺς μὲ βασικὴ τους ἐπιδίωξη τὸν ἀλτρουισμό, τὴν ἀδελφότητα, μὲ πολλές καὶ διαφορὲς ὀνομασίες καὶ μερικὲς μάλιστα μὲ τὸ χαρακτηρισμὸ τῆς θεοσοφικῆς.

Ἐρώτ.— Ποιὸ σύστημα, ἐκτὸς ἀπ' τὴ βουδδιστικὴ ἠθικὴ, ἀκολουθεῖτε ἢ προτιμάτε;

Ἀπάντ.— Ὅλα καὶ κανένα. Δὲν εἴμαστε ἰδιαίτερα προσκολλημένοι σὲ καμμιά θρησκεία, σὲ καμμιά φιλοσοφία. Συλλέγουμε τὸ καλὸ, ὅπου τὸ συναντήσουμε. Πρέπει ὅμως νὰ σᾶς ποῦμε, πὼς ἡ Θεοσοφία, ὅπως ὅλα τὰ παλιὰ συστήματα, χωρίζεται σὲ δύο τμήματα: τὸ ἐξωτερικὸ καὶ τὸ ἐσωτερικὸ.

Ἐρώτ.— Ποιὰ εἶναι ἡ διαφορὰ;

Ἀπάντ.— Τὰ μέλη τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας εἶναι ἐλεύθερα νὰ πρεσβεύουν ὅποια θρησκεία ἢ φιλοσοφία θέλουνε, καὶ καμμιά ἂν προτιμοῦνε. Ἀρκεῖ νὰ συντονίζονται μ' ἕνα ἀπ' τοὺς τρεῖς σκοποὺς τῆς Ὀργάνωσῆς μας. Ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία εἶναι ἕνα φιλάνθρωπικὸ καὶ ἐπιστημονικὸ Σωματεῖο, πού ἰδρύθηκε γιὰ νὰ διαδόσει τὴν ἰδέα τῆς ἀδελφότητος σπὸν πρακτικὸ τομέα τῆς ζωῆς καὶ ὄχι τὸν θεωρητικὸ. Τὰ μέλη μπορεῖ νὰ εἶναι Χριστιανοὶ ἢ Μουσουλμάνοι, Ἑβραῖοι

ἢ Πάρσοι, Βουδδιστές ἢ Βραχμαιστές, πνευματιστές ἢ ὑλιστές, δὲν ἔχει σημασία. Κάθε ὅμως μέλος πρέπει νὰ εἶναι ἕνας φιλόανθρωπος, ἕνας σπουδαστής ἢ ἐρευνητής τῆς ἀρειανῆς καὶ κάθε ἄλλης ἀρχαίας φιλοσοφίας, ἢ ἀκόμη μελετητής στοῦ πεδίου τῆς ψυχικῆς ἐρευνας. Ἄλλοιῶς, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ γίνῃ μέλος. Τέτοια εἶναι τὰ περισσότερα μέλη στοῦ «ἐξωτερικό» τμήμα. Μ' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ νομίσουμε πὼς εἶναι θεόσοφοι στὴν οὐσία, δηλαδή: Τὸ ὅτι λέγονται μέλη, γιατί ἔχουνε ἐγγραφῆ στὴ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία, δὲν σημαίνει ὅτι ἔγιναν κιόλας θεόσοφοι.

Ἐρώτ. — Αὐτοὶ ποῦναι γραμμένοι στοῦ ἐσωτερικό τμήμα εἶναι πραγματικοὶ θεόσοφοι;

Ἀπάντ. — Ἀναγκαστικὰ ὄχι. Ἐκτὸς ἂν τὸ ἀποδείξουνε. Μπήκανε στὴν Ἐσωτερικὴ Σχολὴ καὶ δόσανε τὴν ὑπόσχεση νὰ τηρήσουνε μ' ὅσο πιὸ αὐστηρὴ ἀκρίβεια μποροῦνε τοὺς κανόνες τοῦ ἀποκρυφισμοῦ. Αὐτὴ εἶναι μιὰ πολὺ δύσκολη προσπάθεια, ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψη, ὅτι πρῶτος κανόνας, πρὶν ἀπ' ὅλους, εἶναι ἡ τέλεια ἀπάρνηση τῆς προσωπικότητάς μας. Μ' ἄλλους λόγους, ἕνα τέτοιο μέλος ὀφείλει νὰ γίνῃ τέλειος ἀλτροῦστῆς, νὰ μὴ σικέφτεται ποτὲ τὸν ἑαυτό του, νὰ ἐγκαταλείπει κάθε ἀλαζονεία καὶ μεταίοδοξία καὶ νάχει γιὰ μοναδικὴ τὴν ἀπασχόληση τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν συναδέλφων του μέ-

σα στὴ Σχολὴ καὶ τῶν συνανθρώπων του γενικά. Ἄν θέλει ἡ ἐσωτερικὴ διδασκαλία ποὺ δέχεται νὰ τὸν ὠφελῆσει, εἶναι ὑποχρεωμένος ν' ἀσκεῖ ἐγκράτεια σὲ κάθε τι καὶ ν' ἀκολουθεῖ ἀπογῆ γραμμὴ ἠθικῆς κι' αὐταπάρνησης, ἐκτελώνοντας πάντα τὸ καθήκον του πρὸς ὅλους. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ μέλη θρῖσκονται οἱ λίγοι πραγματικοὶ θεόσοφοι τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας. Μ' αὐτὸ δὲν ἐννοοῦμε, θέβαια, πὼς ἔξω ἀπ' τὴν Ἐσωτερικὴ Σχολὴ κι' ἀπ' τὴν Ἑταιρία, δὲν ὑπάρχουνε θεόσοφοι. Δίχως ἄλλο, θὰ εἶναι πολὺ περισσότεροι ἀπ' ὅ,τι φανταζόμαστε, πιὸ πολλοὶ μάλιστα ἀπ' ὅσους τυχὸν θρῖσκουμε στοῦ ἐξωτερικό τμήμα τῆς Ἑταιρίας.

Ἐρώτ. — Πρὸς τί τότε νὰ γίνῃ κανεὶς μέλος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας; Σὲ τί θὰ ὠφελῆσει;

Ἀπάντ. — Σὲ τίποτε, ἐκτὸς ἀπ' τὴν εὐκαιρία νὰ δεχθεῖ τὴν ἐσωτερικὴ διδασκαλία νὰ μελετήσῃ τὴν ἐσωτερικὴ φιλοσοφία καὶ νὰ ἐπωφεληθεῖ, ἂν τηρήσῃ τοὺς κανόνες τῆς, ἀπ' τὴ βοήθεια ποὺ προσφέρει ἡ κοινὴ συνδρομὴ καὶ συμπάθεια. Ἡ ἔκβαση δημιουργεῖ δύναμη κι' ἄρμονία, καλὰ συντονισμένες προσπάθειες κάνουν θαύματα. Αὐτὸ ἦτανε ἀνέκαθεν τὸ μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας κάθε ομάδας, κάθε ὀργάνωσης, ἀπ' ὅτου ὑπάρχει ἡ ἀνθρωπότητα.

Ἐρώτ. — Γιατί ἕνας ἄνθρωπος, μ' ἰσορροπημένο πνεῦμα,

μ' ἀδάμαστη ἐνεργητικότητα κι' ἐπιμονή καί με προσήλωσι σ' αὐτὸ τὸν ἕνα μοναδικὸ σκοπὸ, δὲν θὰ μπορούσε νὰ γίνει ἀποκρυφιστὴς καί μύστης ἀκόμη, προσπαθώντας μόνος του;

Ἄπάντ. — Μπορεῖ ἢ πιθανότητα ἅμωσ εἶναι μία στίς δέκα χιλιάδες. Ὑπάρχουμε πολλοὶ λόγοι, κι' ἕνας ἀπ' αὐτούς, τὸ ὅτι δὲν θιράσκονται βιβλία ἀποκρυφισμοῦ ἢ θεουργίας, πού νὰ φανερώνουνε τὰ μυστικά τῆς Ἀλχημείας ἢ μεσαιωνικῆς Θεοσοφίας σὲ γλῶσσα νοητή. Ὅσα τυχὸν διασώθηκαν ὡς τώρα, εἶναι γραμμένα με σύμβολα κι' ἀλληγορίες. Τὸ κλειδί τους ἔχει ἀπὸ πολλὰ χρόνια χαθεῖ στὴ Δύση. Πῶς λοιπόν, κανεὶς μόνος του θ' ἀνακαλύψει τὸ πραγματικὸ τους νόημα;

Ἐρώτ. — Ὑπονοεῖτε λοιπόν, ὅτι στὴν Ἑσωτερικὴ Σχολὴ τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας διδάσκουνε πραγματικοὶ Μύστες ἢ Διδασκαλοὶ τῆς Ἑσωτερικῆς Σοφίας;

Ἄπάντ. — Ὅχι ἀπευθεῖας. Ἡ προσωπικὴ παρουσία τῶν Διδασκάλων δὲν εἶναι ἀναγκαία. Δίνουνε κατ'ἀλληλίας ὁδηγίες σὲ μαθητὲς τους, πού χρόνια μελετήσανε κοντὰ τους καί τοὺς εἶναι ἀπόλυτα ἀφισιωμένοι. Αὐτοὶ μεταδίδουνε τίς γνώσεις τους σ' ἄλλους, πού δὲν τοὺς ἔλαχε τέτοια τύχη. Εἶναι προτιμότερο ἕνα κομμάτι ἀληθινῆς γνώσης ἀπὸ ἕνα ὄγκο κακοχωνεμένης καί παρεξηγημένης σοφίας. Μιά οὐγ-

γιὰ χρυσάφι εἶναι πολυτιμότερη ἀπὸ ἕνα τόννο σκόνη.

Ἐρώτ. — Πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ καταλάβει, ὅτι ἢ οὐγιά εἶναι ἀληθινὸ χρυσάφι κι' ὄχι ἀπομίμηση;

Ἄπάντ. — «Ἐκ τοῦ καρποῦ γνώσεσθε τὸ δένδρον». Ἐνα σύστημα κρίνεται ἀπ' τ' ἀποτελέσματά του. Ἄν οἱ κριτικοὶ μας παρουσιάσουνε ἔστω κι' ἕνα μοναχικὸ σπουδαστὴ τοῦ ἀποκρυφισμοῦ μὲς στοὺς αἰῶνες, πού νὰ ἔγινε ἄγιος, μύστης ὅπως ὁ Ἀμμώνιος Σιακκάς, ἢ ἀκόμα κι' ὁ Πλωτίνος, ἢ θεουργὸς ὅπως ὁ Ἰάμβιλιχος, ἢ τέλος πάντων, πού νὰ προικαλοῦσε φαινόμενα σὰν τὸν Ἀγ. Γερμανὸ κι' ὄλα αὐτὰ χωρὶς ὁδηγὸ «κανένα Διδασκαλοῦ» ἄν, λέω, ἕνας τέτοιος δὲν εἶναι ἀπατεώνας, ἢ μέντιοιμ ἢ ἄνθρωπος πού πάσχει ἀπὸ ψευδαισθήσεις, τότε θὰ ὁμολογήσω πῶς ἔχω κάνει λάθος. Ὡς τότε ὅμως οἱ θεόσοφοι θὰ προτιμοῦνε ν' ἀκολουθοῦνε τὸ φυσικὸ νόμο, ὅπως ἔχει ἀποδειχτεῖ ἀπὸ τὴν παράδοση τῆς ἱερῆς ἐπιστήμης. Ὑπάρχουμε μυστικιστές, πού κάνανε μεγάλες ἀνακαλύψεις στὴ Φυσικὴ καί τὴ Χημεία καί φτάσανε ὡς τὰ ὅρια τῆς Ἀλχημείας καί τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ. Ἄλλοι, χάρη στὴ δική τους ἰδιοφυΐα καί μόνον, θρήσκανε ξανά ἕνα μεγάλο μέρος, ἄν ὄχι τὸ σύνολο, ἀπ' τὸ ἀλφάθητο τῆς «μυστηριακῆς γλώσσας» κι' ἔτσι μποροῦν νὰ ἐρμηνεύσουνε ὀρθὰ τὰ ἑβραϊκά χειρόγραφα.

Ἐρώτ. — Μιλᾶτε γιά Θεοσοφία κι' Ἀποκρυφισμό, μὰ δὲν εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα;

Ἀπάντ. — Διόλου. Ἐνας ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ εἶναι καλὸς θεόσοφος, εἴτε μέσα, εἴτε ἔξω ἀπ' τὴν Ἑταιρία, χωρὶς νὰ εἶναι ἀποκρυφιστὴς. Κανεὶς ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι πραγματικὸς ἀποκρυφιστὴς χωρὶς νὰ εἶναι ἀληθινὸς θεόσοφος. Ἄν ὄχι, τότε ἀπλούστατα ἀσκει μὰυρη μαγεία, συνειδητὰ ἢ ἀσυνείδητα.

Ἐρώτ. — Τί ἐννοεῖτε μ' αὐτό;

Ἀπάντ. — Ὁ πραγματικὸς θεόσοφος ὀφείλει νὰ πραγματοποιοῦναι τὰ πιὸ ὑψηλὰ ἠθικὰ ἰδανικά, νὰ ἐργάζεται ἀδιάκοπα γιὰ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ αἰσθάνεται τὸν ἑαυτό του ἐνωμένο μ' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἄν ἕνας ἀποκρυφιστὴς δείχνει διαφορετικὴ διαγωγή, τότε ἐργάζεται γιὰ προσωπικὲς, ἐγωιστικὲς ἐπιδιώξεις. Ἄν ἀποκτήσει περισσότερες δυνάμεις ἀπ' τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, τότε γίνεται γιὰ τὸ περιβάλλον του, γιὰ τὸν κόσμον ὀλάκληρο, ἐχθρὸς πολὺ πιὸ ἐπικίνδυνος ἀπὸ ἕνα κοινὸ θητό. Αὐτὸ εἶναι φανερό.

Ἐρώτ. — Ἀποκρυφιστὴς εἶναι τότε ὁ ἄνθρωπος, ποὺ κατέχει δυνάμεις ἀνώτερες ἀπ' τοὺς ἄλλους;

Ἀπάντ. — Ναι, πολὺ ἀνώτερες, ἂν εἶναι πραγματικὸς ἀποκρυφιστὴς, στὴ θεωρία καὶ στὴν πράξη, κι' ὄχι μονάχα ὀνομαστικά. Οἱ ἀπόκρυφες ἐπι-

στήμες δὲν εἶναι, ὅπως λένε οἱ Ἐγκυκλοπαίδειες, «φανταστικὲς ἐπιστῆμες τοῦ Μεσοαἰῶνα σχετικὲς μὲ τὴ δῆθεν ἐπίδραση τῶν ἀπόκρυφων ἰδιοτήτων τῆς φύσης, τῶν ὑπερφυσικῶν δυνάμεων ὅπως τῆς ἀλχημείας, τῆς μαγείας, τῆς νεκρομαντείας καὶ τῆς ἀστρολογίας». Εἶναι πολὺ πραγματικὲς, σύγχρονες καὶ πολὺ ἐπικίνδυνες ἐπιστῆμες. Διδάσκουνε τὴ μυστικὴ δύναμη τῶν πραγμάτων στὴ φύση. Μὲ τὴν καλλιέργεια καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῶν δυνάμεων αὐτῶν, ποὺ θρῖσκονται σὲ λανθάνουσα κατάσταση μέσα στὸν ἄνθρωπο, ὁ ἀποκρυφιστὴς ἀποκτάει πλεονεκτήματα τρομακτικὰ ἐν σχέσει μὲ τοὺς γύρω ἀνύποπτους θητούς. Παράδειγμα ὁ ὑπνωτισμὸς, τόσο γνωστὸς τώρα κι' ἀντικείμενο ἐπιστημονικῆς ἔρευνας. Ὁ μεσημερισμὸς ἐτοίμασε τὸ δρόμο γιὰ τὴν ἀνακάλυψή του, ποὺ ἔγινε στὴν τύχη. Ἐνας ἱκανὸς ὑπνωτιστὴς μπορεῖ νὰ ὑποχρεώσει ἕναν ἄνθρωπο ἀσυνείδητα νὰ γίνεῖ γελοῖος ἢ ἀκόμη καὶ νὰ διαπράξει ἔγκλημα, πρὸς ὄφελος ἐκείνου ποὺ τὸν ὑπνωτίζει. Στὰ χέρια ἐνὸς ἀνήθικου ἀνθρώπου δὲν εἶναι τρομερὴ αὐτὴ ἡ δύναμη; Καὶ λάβετε ὑπ' ὄψης σας ὅτι πρόκειται γιὰ μιὰ στοιχειώδη γνώση στὰ πρῶτα βήματα τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ.

Ἐρώτ. — Μὰ ὄλες αὐτὲς οἱ ἀπόκρυφες ἐπιστῆμες καὶ μαγεῖες δὲν εἶναι, κατὰ τὴν ἀντίληψη τοῦ κάθε μορφωμένου ἀνθρώπου, τοῦ κάθε ἐπιστήμονα, ἀπομεινάρια ἀπὸ τὴν ἀρ-

χαία δεισιδαιμονία και πρόληψη;

Ἄ π ά ν τ. — Ἡ παρατήρησή σας αὐτή εἶναι δίκαιο ποιομαχάρι. «Κάθε μορφωμένος, κάθε ἐπιστήμονας» θεωρεῖ και τόν Χριστιανισμό, ὅπως και κάθε ἄλλη θρησκεία, ἀπομεινάρια ἀμάθειας και δεισιδαιμονίας. Ὅπως κι' ἄν εἶναι, οἱ ἄνθρωποι ἀρχίζουνε τώρα νά πιστεύουνε στόν ὑπνωτισμό και μερικοί, ἀνάμεσα μάλιστα στοὺς πιό καλλιεργημένους, τοὺς πιό μορφωμένους, στή Θεοσοφία και στά πνευματιστικά φαινόμενα.

Ἐ ρ ώ τ. — Λένε πὼς ἡ Θεοσοφική Ἑταιρεία ἰδρύθηκε γιά νά συντρίψει μαζί μέ τόν πνευματισμό και κάθε ἄλλη πίστη στήν ἐπιβίωση τῆς ἀνθρώπινης ἀτομικότητας μετά τὸ θάνατο.

Ἄ π ά ν τ. — Οἱ πληροφορίες σας δέν εἶναι σωστές. Ὅλες μας οἱ πεποιθήσεις στηρίζονται πάνω στήν ἀθανασία τῆς ἀτομικότητας ὅπως κι' ἄλλοι πολλοὶ κάνετε σύγχυση ἀνάμεσα στίς λέξεις π ρ ο σ ω π ι κ ό τ η τ α κι' ἄ τ ο μ ι κ ό τ η τ α. Οἱ ψυχολόγοι στή Δύση δέν ξεχωρίζουνε καμμιά διαφορά ἀνάμεσα στίς δύο. Κι' ὅμως αὐτή ἡ διαφορά ἀκριβῶς δίνει τὸ κλειδί γιά τήν κατανόηση τῆς φιλοσοφίας τῆς Ἀνατολῆς. Αὐτὸ εἶναι τὸ σημεῖο διαχωρισμοῦ μεταξύ Πνευματισμοῦ και Θεοσοφίας, Παρ' ὅλο πού κινδυνεύω νά προκαλέσω τὴν ἀντιπάθεια μερικῶν πνευματιστῶν, ὀφείλω ὥστόσο νά δηλώσω, πὼς ἡ Θεοσοφία εἶ-

ναι ὁ γνήσιος Πνευματισμός. Ἡ σύγχρονη κίνηση μέ τόν τίτλο «Πνευματισμός» δέν εἶναι παρὰ ὑπερβατικὸς ὕλισμός.

Ἐ ρ ώ τ. — Ἐξηγηθεῖτε πιό καθαρά παρακαλῶ.

Ἄ π ά ν τ. — Ἡ Θεοσοφική διδασκαλία ἐπιμένει ιδιαίτερα στήν ἀποψη, ὅτι πνεῦμα και ὕλη εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα και λέει πὼς τὸ πνεῦμα εἶναι ὁ ὕ ν ά μ ε ι ὕλη, τὴν περιέχει δηλαδή σὲ λαθάνουσα κατάσταση, και ἡ ὕλη εἶναι ἀποκρυσταλλωμένο, συμπτυκνωμένο πνεῦμα, ἀκριβῶς ὅπως ὁ πάγος εἶναι στερεοποιημένος ἄτμος. Ἀφοῦ λοιπὸν τὸ ΣΥΜΠΑΝ στήν πρωταρχική του τὴν αἰώνια φάση εἶναι ὄχι «πνεῦμα» ἀλλὰ «ὑπερπνεῦμα», ἡ αἰσθητὴ στερεὴ ὕλη εἶναι περιοδικὴ του ἐκδήλωση κι' ὁ ὅρος «πνεῦμα» ἀρμόζει μόνο στήν ἄ τ ο μ ι κ ό τ η τ α.

Ἐ ρ ώ τ. — Τί ξεχωρίζει λοιπὸν τὴν «ἀληθινὴ ἀτομικότητα» ἀπ' τὸ καθημερινὸ ἐγώ μας, πού ξέρομε ὅλοι;

Ἄ π ά ν τ. — Πρὶν σᾶς ἀπαντήσω, πρέπει νά ξεκαθαρίσουμε, τί ἐννοεῖτε μέ τὴ λέξη «ἐγώ». Ὑπάρχει διαφορά ἀνάμεσα στήν ἀπλή συνείδηση τοῦ ἑαυτοῦ μας, πού ἐκφράζεται μέ τὴ σκέψη: «ἐγώ εἶμαι ἐγώ», και τὴν πιό περίπλοκη σκέψη «ἐγώ εἶμαι ὁ κύριος Σμιθ ἢ ὁ κύριος Μπράουν». Αὐτὴ ἡ ἰδιάκριση εἶναι ὁ κεντρικὸς ἄξονας τῆς ὅλης ιδέας τῆς μετενσάρκωσης, μιᾶς σειράς δηλαδή ἀπὸ γεννήσεις και

θανάτους, στην οποία πιστεύουμε. «Κύριος Σμιθ» σημαίνει μιὰ ἀλληλουχία ἀπὸ καθημερινές πείρες, συνδεδεμένες μεταξύ τους μὲ τὴ μνήμη. Καμμιά ὁμῶς ἀπ' αὐτές τις πείρες δὲν εἶναι τὸ πραγματικό ἐγώ, δὲν δίνουνε στὸν κ. Σμιθ τὸ αἶσθημα πὼς εἶναι ὁ ἑαυτός του, ἀφοῦ τις περισσότερες τις λησμονεῖ. Ὅσες μόνο διατηροῦνται μέσα του, τοῦ δίνουνε τὸ αἶσθημα τῆς ἐγώ τη τας. Γι' αὐτὸ ἐμεῖς οἱ θεόσοφοι ξεχωρίζουμε τὸ στοιχείο, ποῦ δίνει στὸν ἄνθρωπο τὸ αἶσθημα τοῦ «ἐγὼ εἶμαι ἐγώ», ἀπ' τὴν ψεύτικη ἐφήμερη προσωπικότητα, ποῦναι ἓνα σύμπλεγμα ἀπὸ καθημερινές πείρες. Αὐτὸ τὸ «ἐγὼ εἶμαι ἐγώ» ὀνομάζουμε ἀληθινὴ ἀτομικότητα καὶ θεωροῦμε ὅτι ἡ ἀτομικότητα τούτη, ὅπως κι' ἓνας ἠθοποιός, παίζει πολλοὺς ρόλους στὸ θέατρο τῆς ζωῆς. Κάθε τῆς βίος εἶναι καὶ μιὰ θεατρικὴ παράσταση. Τῆ μιὰ βραδυὰ ὁ ἠθοποιὸς ὑποκρίνεται τὸν Μάκβεθ, τὴν ἄλλη τὸν Σάυλwak καὶ τὴν τρίτη βραδυὰ τὸ Ρωμαῖο, ὕστερα τὸν Ἄμλετ, τὸ βασιληὰ Λήρ, κι' ἔτσι συνέχεια μέχρι ὅτου συμπληρώσει ὅλο τὸν κύκλο τῶν ἐνσαρκώσεων. Τὸ Ἐγὼ ἢ ἡ ἀτομικότητα, ἀρχίζει τὴν περιοδεία του σὰν πνεῦμα

τοῦ δάσους, ὅπως ὁ Ἄριελ κι' ὁ Πούκ. Ὑστερα γίνεται κομπάρσος, στρατιώτης, ἀκόλουθος καὶ μέλος τοῦ χοροῦ. Ἀργότερα προβιβάζεται σὲ ρόλους ποῦ μιλοῦνε, πότε ἀσημαντους, πότε σημαντικούς. Ἐγκαταλείπει, τέλος, τὴ σκηνή, ἀφοῦ γίνεῖ ὁ Πρόσπερος, ὁ μάγος.

Ἐρώτ. — Καταλαβαίνω, θέλετε νὰ πεῖτε, ὅτι τὸ ἀληθινὸ Ἐγὼ δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιστρέψει στὴ γῆ μετὰ τὸν θάνατο. Κι' ὅμως ἂν ὁ ἠθοποιὸς ἔχει διατηρήσει τὸ αἶσθημα τῆς ἀτομικότητάς του, δὲν εἶναι ἐλεύθερος, ἂν θέλει, νὰ ἐπισκεφθεῖ πάλι τὴ σκηνὴ τῶν περασμένων του ρόλων;

Ἀπάντ. — Ὅχι. Μιὰ τέτοια ἐπιστροφή εἶναι ἀσυμβίβαστη μὲ τὴν κατάσταση ἀνέφελης εὐτυχίας μετὰ τὸν θάνατο. Ὁ ἄνθρωπος, ὅσο ζεῖ, ὑποφέρει τόσα πολλὰ βάσανα, ποῦ δὲν τ' ἀξίζει πάντοτε, εἴτε ἀπ' τὸ ἄμεσο περιβάλλον του, εἴτε ἀπ' τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, μὲ τοὺς ὁποίους ἔρχεται σὲ συνάφεια, ὥστε νὰ ἔχει κάθε δικαίωμα νὰ γνωρίσει τὴν ἀπόλυτη ἡρεμία, τὴ γαλήνη, ἂν ὄχι τὴν εὐτυχία, πρὶν πάρεῖ στοὺς ὤμους του πάλι τὸ βάρος μιᾶς νέας γῆινης ὑπαρξης.

Ἀναζητήσεις ἔξωγηϊνων πολιτισμῶν

Σε μια προσπάθεια νὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ ἄλλα νοήμονα ὄντα στὸ Σύμπαν, ἐπιστήμονες τοῦ Ἑθνικοῦ Κέντρου Ἀστρονομικῶν καὶ Ἰονοσφαιρικῶν Μελετῶν τῶν ΗΠΑ, ἐσχεδίασαν εἰδικὸ μῆνυμα πὺ ἀπέστειλαν ὑπὸ τὴν μορφήν ραδιοκύματος στὸν ἀστερισμὸ «Μέσιερ 13», ἓνα σύνολο ἀπὸ 300.000 ἀστέρες, στὸ ἄκρον τοῦ Γαλαξία μας.

Τὸ μῆνυμα αὐτὸ εἶναι διατυπωμένο στὸν χαρακτηριστικὸ δυαδικὸ ἀριθμητικὸ κώδικα πὺ βασίζεται στὴν ἀρίθμηση «ένα - μηδέν». Μὲ τὴν ἐναλλακτικὴν χρησιμοποίησιν ἀπὸ τὸν ραδιοπομπὸ δύο διαφορετικῶν συχνοτήτων, οἱ «μονάδες» παριστάνονται μὲ μαῦρα τετράγωνα καὶ τὰ «μηδέν» μὲ κενὰ σημεῖα, κατὰ τέτοιο τρόπο ὥστε νὰ σχηματίζεται μιὰ λογικὴ παράστασις.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ μηνύματος εἶναι ὅτι στὸν πλανήτη πὺ εἶναι τρίτος σὲ ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν Ἥλιο, ὑπάρχει πολιτισμὸς, τοῦ ὁποῖου τὰ ὄντα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὰ μόρια DNA (διοξυριβονουκλεϊκὸν ὀξύ) γιὰ τὴν ἀναπαραγωγὴν καὶ συνέχισιν τῆς ὑπάρξεώς των. Τὸ μῆνυμα συμπληρώνεται ἀπὸ τὴν εἰκόνα ἑνὸς ἀνθρώπου καὶ μιᾶς κεραιᾶς ἐκπομπῆς τοῦ μηνύματος.

Τὸ μῆνυμα αὐτὸ χρειάσθηκε 5 ὥρες καὶ 20' λεπτὰ γιὰ νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸν πῶ μακρυνὸ πλανήτη τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος, τὸν Πλούτωνα, καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ δικὸ μας σύστημα, ταξιδεύοντας μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ φωτός. Ὑπολογίζεται ὅτι θὰ φθάσῃ στὸν προορισμὸ του μετὰ ἀπὸ 24.000 χρόνια καὶ θὰ χρειασθοῦν ἄλλα τόσα χρόνια γιὰ νὰ φθάσῃ ἀπάντησις στὴν Γῆ!

Ἡ ἀποστολὴ τοῦ μηνύματος σὲ τόσο μακρυνὴ ἀπόστασιν ἔγινε δυνατὴ χάρις στὴν μεγαλύτερη δισκοειδῆ κεραιὰ τοῦ κόσμου πὺ βρίσκεται στὸ Ἀρεσίμπο τοῦ Πόρτο Ρίκο καὶ χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν ἐκπομπὴν καὶ λήψην καὶ τῶν πῶ ἀσθενικῶν σημάτων πὺ προέρχονται ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ διαστήματος.

Ἡ Ἀτλαντίδα στὴν Ἰσπανία ;

«Ἰχνη μιᾶς πολιτείας, μιᾶς ἡπείρου, τριάντα μέτρα κάτω ἀπὸ τὴ θάλασσα, σπασμένοι κίονες, θραύσματα ἀπὸ ἀμφορεῖς...». «Ὁλα αὐτά, πὺ φωτογραφήθηκαν στ' ἀνοιχτὰ τοῦ Κάδιξ τῆς Ἰσπανίας ἀπὸ μιὰ ομάδα Ἀμερικανῶν ἀρχαιολόγων, ζωντανέουσαν, γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ τὶς συζητήσεις γιὰ τὴν ὑπαρξὴν ἢ μὴ τῆς Ἀτλαντίδος.

Σὲ ὅλους τοὺς καιροὺς, ἡ βουλιαγμένη αὐτὴ ἤπειρος κέντρισε τὴ φαντασία τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι ἡ εἰκόνα ἐνὸς θαυμαστοῦ κόσμου, ὅπου βασίλευαν ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ εἰρήνη. Τυλιγμένη μέσα στοὺς μύθους, ἀπασχόλησε καὶ τὴν ἐπιστήμη. Σοφοὶ πέρασαν ὀλόκληρα χρόνια τῆς ζωῆς τους, γιὰ νὰ καταρρίψουν τὴ θεωρία ὅτι καταποντίστηκε, κάποτε, μιὰ ἤπειρος. Ὁ ἀριθμὸς τῶν βιβλίων γιὰ τὴν Ἀτλαντίδα ἔφτασε περίπου στὶς σαράντα χιλιάδες.

Λίγο - πολὺ ὅλες οἱ γῶρες τοῦ κόσμου φιλοδόξησαν νά... σφετεριστοῦν τὴν Ἀτλαντίδα: ἡ Ἀμερική, ἡ Πολυνησία, ἡ νοτιοδυτικὴ Ἀραβία (τὸ θρυλικὸ βασίλειο τῆς βασιλισσας τοῦ Σαβά), οἱ δυτικὲς ἀκτὲς τῆς Ἀφρικῆς, ἡ Κευλάνη, ἡ Γερμανία, ἡ Ὁλλανδία, ἡ Γαλλία. Κάποιος Ρομπέρ Γκάντζο ἰσχυρίζεται, μὲ ὅλη τὴ σοβαρότητα τοῦ κόσμου, ὅτι ἡ Ἀτλαντίδα βρισκόταν στὸ δάσος τοῦ Φονταινεμπλώ, σὲ ἀπόσταση 60 χιλιομέτρων ἀπὸ τὸ Παρίσι.

Τελευταία καὶ στὴν Ἑλλάδα εἶπαν ὅτι ἦταν στὴ Σαντορίνη!

Ἡ ἄποψη ὅτι ἡ Ἀτλαντίδα εἶναι στὴ Σαχάρα γεννήθηκε στὶς ἀρχὲς τοῦ αἰῶνος. Καὶ ὁ ἐντοπισμὸς αὐτὸς στηρίζεται στή... μαρτυρία τοῦ Ἡροδότου ὅτι «σὲ 20 ἡμέρες πορείας ἀπὸ τοὺς Παράμαντες (σημερινὴ ἐπαρχία Φεζᾶν τῆς Λιβύης), εἴσκειται τὸ θυγὸ πού λέγεται Ἀτλας. Αὐτὸ εἶναι στενὸ καὶ στρογγυλό. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου λένε πὼς εἶναι ἡ κολώνα τοῦ οὐρανοῦ...».

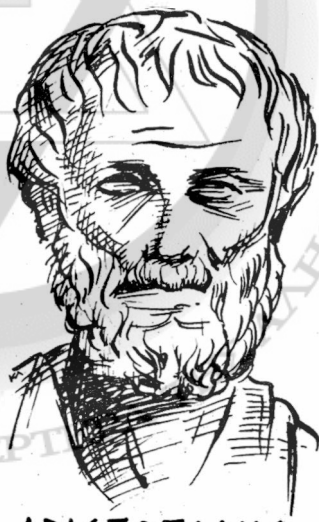
Ἄλλὰ οἱ ναῦτες τῆς Κορνοῦάλης, τὶς νύχτες τῆς ἰσημερίας, μποροῦν νὰ διακρίνουν τ' ἀπομει-

νάρια ἐνὸς θρυλικοῦ βασιλείου, ὅχι μακριὰ ἀπὸ τὶς ἀκτὲς.

Κατὰ τὴν Φρανσουᾶζ ντέ λὰ Σεριζαί, ἡ ὁποία γράφει γιὰ τὶς ἔρευνες τῶν Ἀμερικανῶν ἀρχαιολόγων, ἂν ἡ Ἀτλαντίδα τοῦ Πλάτωνος θὰ μπορούσε νὰ ἐντοπισθῆ, τὸ πιὸ πιθανὸ μέρος θὰ πρέπει ν' ἀναζητηθῆ στὴ νότιο Ἰσπανία, στὶς ἐκβολὲς τοῦ Γουαδαλιβίρ. Ἐκεῖ ἀνθίσει, γιὰ μερικὸς αἰῶνες, ἡ πλούσια πόλη Ταρτησός, ἡ βιβλικὴ Θαρσχίσιχ, ἡ ὁποία ἐξηφανίσθη τὸ ἔτος 500 π.Χ. ἄγνωστον πῶς... Ἄλλὰ ἡ χρονολογία αὐτὴ δὲν τριεράζει μὲ τὴν ἀφήγηση τοῦ Πλάτωνος...

Ὁ Ἀριστοτέλης «διαπλανητικός»

Ὁ Ἀριστοτέλης ἦλθε ἀπὸ ἄλλον πλανήτη, κατὰ τὴ γνώμη τοῦ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

ἐκ Θεσσαλονίκης δικηγόρου παρ' Ἐφέταις Ἀθηνῶν κ. Γεωργίου Κοσμᾶ Λευκοφύδη.

«Δὲν εἶμαι τρελλός, εἶπε σὲ συντάκτη τῆς ἐφημερίδος «Τὰ Νέα». Ἔχω στοιχεῖα πὺ ἀποκαλύπτουν, πὺς τῆ Γῆ μας ἐπεσκέφθησαν πλάσματα ἀπὸ ἄλλους πλανῆτες, πρὶν πολλὰ χρόνια. Συγχευρμένα, ἤλθε ἀπὸ τὸν πλανῆτη Μ τοῦ ἀστερισμοῦ Λαγωῦ, ὅταν στὸ ἄστρο αὐτὸ ἔγινε πυρηνικὸς πόλεμος καὶ εἰσέβαλαν ἄλλα ὄντα ὕψους 3 καὶ 4 πῆχεων, με ἀποτελέσμα οἱ κάτοικοι τοῦ Μ νὰ τὸν ἐγκαταλείψουν».

Ὁ κ. Λευκοφρύδης ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ «ἀποκάλυψη» αὐτῆ συνάγεται ἀπὸ σύγγραμμα τοῦ ἰδίου τοῦ Ἄριστοτέλους καὶ ὅτι θὰ τὸ ἀποδείξη σὲ βιβλίο του. Ὑπομονή, λοιπὸν...

Ἄδὰμ καὶ Εὐα

Καὶ ἄλλος! Ὁ Γάλλος γενεολόγος κ. Ζὰκ Λεβιτὰν σὲ μελέτη του γιὰ τὴν καταγωγὴ τῶν λαῶν ὑποστηρίζει ὅτι ὁ Ἄδὰμ καὶ ἡ Εὐα ὑπῆρξαν πραγματικὰ καὶ ὅτι ἦσαν — οὐσιαστικὰ καὶ ὄχι συμβολικὰ — οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι. Ἀπέκτησαν τρία παιδιά, τὸν Κάιν, τὸν Ἄβελ καὶ τὸν λιγότερο γνωστὸ Σῆθ. Καθένας τους εἶχε κι' ἀπὸ μιὰ δίδυμη ἀδελφή, γιὰ λόγους εὐνοήτους. Ἀπὸ τὸν Σῆθ λοιπὸν καὶ τὴν ἀδελφή του γεννήθηκε ὁ Ἐνώχ, τοῦ ὁποῖου ὀκτακισέγγονος ἦταν ὁ Νῶε. Ἀπὸ τοὺς τρεῖς γιοὺς τοῦ Νῶε ξεκίνησαν τὰ διάφορα ἔθνη: Ἀπὸ τὸν Σῆθ οἱ Ἑβραῖοι, ἀπὸ τὸν Χάμ οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ Ἀραβικοὶ λαοὶ καὶ ἀπὸ τὸν Ἰάφεθ (Ἰαπετὸ) οἱ Δυτικοὶ λαοί. Ἀπ' τοὺς γιοὺς τώρα τοῦ Ἰάφεθ, ὁ Μαγὼγ ἔγινε ἐθνάρχης τῶν Κινέζων, ὁ Γομὲρ τῶν Γάλλων, ὁ Μαδάϊ τῶν Περ-

σῶν, ὁ Τομπὰλ τῶν Ἰνδῶν, ὁ Μιχὲλ τῶν Ρώσων, καὶ ὁ Γιαβὰν (Ἰωάννης;) (Ἴων;) τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Τοῦρκοι προῆλθαν ἀπὸ τὸν γιὸ τοῦ Γομὲρ, Ἀσκενάζ. Τὸ συμπέρασμα εἶναι πὺς ὄλοι οἱ λαοὶ εἶναι «ἀδέρφια», κι' ἐπομένως, πιστεύει ὁ Λεβιτὰν, δὲν θὰ φαγωθοῦν τελικὰ μεταξὺ τους... Ἐν τῷ μεταξὺ, ὅμως, τρώγονται...

Ἐγκαίνια τῆς Σχολῆς «Πλήθων»

Ἐγιναν τὰ ἐγκαίνια — στὴν κοινότητα Μαγούλα Σπάρτης, κοντὰ στὸν Μυστρά — τῆς Ἑλευθέρας Σχολῆς Φιλοσοφίας «ὸ Πλήθων», με πρωτοβουλία τοῦ καθηγητοῦ καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Ἰω. Θεοδωρακοπούλου («ΙΛΙΣΟΣ», Δεκ. 1974, σελ. 403). Καθὼς ἀνεκοινώθη ἡ Σχολὴ θὰ λειτουργῆ δύο-τρεῖς φορὲς τὸ χρόνο σὲ ἐλεύθερα δεκαήμερα μαθήματα, δωρεάν.

100 χρόνια τοῦ Σβάιτσερ

Συνεπληρώθησαν (14 Ἰανουαρίου) ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν γέννηση τοῦ Ἀλμπερτ Σβάιτσερ, ἐνὸς ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἄνδρες τοῦ αἰῶνος μας. Ὁργανίστας, ἰατρός, θεολόγος, συγγραφεὺς καὶ γεωργὸς — πάνω ἀπὸ ὅλα μεγάλος ἀνθρωπιστής — ἀφιέρωσε τὴ ζωὴ του ὡς ἰατρός, κοντὰ στοὺς ἀρρώστους τῆς Ἀφρικής, πὺς αὐτοὺς ἐδυσίασε καὶ τὴν ἴδια του τὴν οἰκογένεια. Μετὰ τὸν θάνατό του, ἡ κόρη του συνέχισε τὸ ἔργον του. Τὸ νοσοκομεῖο του στὴν Μπραζαβίλ, πὺ πρόσφερε φερραπεία καὶ ἀνθρωπιά, ἔγινε τὸ ἐπί-

κεντρον τῆς προσοχῆς, ὄχι μόνον τῶν δημοσιογράφων, ἀλλὰ καὶ ἄλλων προσωποποιήτων, πού πήγαιναν νὰ τὸ ἐπισκεφθοῦν καὶ νὰ γνωρίσουν τὸν «γιατρὸν» πού ἀφιερῶθηκε στοὺς ἰθαγενεῖς.

«Φωτογραφία» ἐνὸς ἀστέρος

Ἐπιστήμονες τοῦ ἀστεροσκοπέου Κιτ - Πίτ στὴν Ἀριζόνα ἐπέτυχαν νὰ σχηματίσουν τὸ πορτραῖτο λαμπροῦ ἀστέρος, συνδυάζοντας τὴν τέχνη τῆς φωτογραφίας μὲ τὶς πολλὰς τέχνες πού κατεργάζεται ὁ ἠλεκτρονικὸς ὑπολογιστής. Τὸ ἀστεροσκοπεῖο αὐτὸ ἔχει πάνω ἀπὸ δώδεκα ἰσχυρὰ τηλεσκόπια καὶ γιὰ τὴν ἠλεκτρονοφωτογραφία ἐχρησιμοποιήθη τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ αὐτά, πού συμβαίνει νὰ εἶναι καὶ τὸ δεῦτερο ἰσχυρότερο τηλεσκόπιο τοῦ κόσμου.

Ὁ ἀστéρας τοῦ ὁποίου τὸ πορτραῖτο «ἐφιλοτέχνησαν» οἱ ἐπιστή-

μονες εἶναι ὁ Μπετελγκέζ, γνωστὸς ὡς Ἄλφα τοῦ Ὠρίωνος. Ὁ Μπετελγκέζ εἶναι ὄκτακόσιες φορές μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν ἥλιο μας καὶ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ φωτεινὰ οὐράνια σώματα πού κοσμοῦν τὸν οὐρανὸ, παρ' ὅλον ὅτι ἡ ἀπόστασις του ἀπὸ τὸν πλανήτη μας ἀνέρχεται εἰς 500 ἔτη φωτός.

Ἡ φωτογραφία πού ἐλήφθη ὄχι μόνον μὲ τὴν βοήθεια τοῦ φωτογραφικοῦ φακοῦ, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν βοήθεια ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν, δείχνει ὅτι ὁ ἀστéρας Μπετελγκέζ, ἡ Ἄλφα τοῦ Ὠρίωνος ἔχει δομικὰ χαρακτηριστικὰ μεγάλης κλίμακος, ἔχει δηλαδὴ, ἀλλοῦ σχετικῶς θερμὲς καὶ ἀλλοῦ σχετικῶς ψυχρὲς περιοχάς, πού σχηματίζονται προφανῶς ἀπὸ διάφορες ἀτμοσφαιρικὲς διεργασίες. Οἱ ἀστρονόμοι λέγουν ὅτι ἡ φωτογραφία αὐτὴ τοῦ Μπετελγκέζ ἀποτελεῖ ὀρόσημον γιὰ τὴν ἀστρονομία.

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Ἐκυκλοφόρησε

A. Besant - C. Leadbeater

Ἡ Ἀτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ

Μετάφρασις ΔΗΜ. Κ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

Σελίδες 400 - Δρχ. 150

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τὰ Γραφεία τοῦ «Ἰλισοῦ», Δραγατσανίου 6, ὄροφος 6ος, (Πλατ. Κλαυθμώνος), εἶναι ἀνοικτὰ μόνον κάθε Δευτέρα, Τετάρτη καὶ Παρασκευή 9,30—12,30 π.μ. Τηλέφ. Γραφείων 3246—837.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλοῦμεν ἀποστέλλετε μὲ ταχυδρομικὴν ἐπιταγὴν εἰς τὴν διεύθυνσιν: «Κωστὴν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας, 122». Ἀποστολαὶ μὲ τραπεζιτικὰς ἐπιταγὰς ἢ ἐντολὰς μᾶς δυσκολεύουν. Νὰ ἀναγράφεται καθαρά τὸ ὄνοματεπώνυμον καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀποστολέως.

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟΜΟΙ

Δὲν ὑπάρχουν μεμονωμένα τεύχη ὑπ' ἀριθ. 1 - 9, 11 - 18, 21 - 23, 25 - 26, 28 - 33, 43 - 45, 50, 54 - 60, 67 - 70, 79 - 80, 85, 91 - 92, ὅτε τῶμοι 1962, 1963, 1967. Οἱ λοιποὶ ὑπάρχουν.

ΑΛΛΑΓΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τεύχη ἀποσταλέντα στοὺς κατωτέρω συνδρομητὰς μας, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον μὲ τὴν σημείωσιν: «μετώκιση» ἢ «ἀγνώστου». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν ἢ νὰ μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των.

ΑΘΗΝΩΝ

Μιχ. Ἀναγνωστόπουλος, Μ. Βόδα 29. Μελπ. Γεωργιάδης, Ἀργυροπούλου 27α. Εὐ. Κονταγεωργιάδης, Σολωμοῦ 54. Βασ. Λαζαρίδης, Λαχανὰ 62. Γεώργ. Μανδάλης, Σταυροναῖρη 44. Βασ. Πανούσης, Ἀσκληπιοῦ 109. Γ. Παπαδέας, Β. Ἀλεξάνδρου 104, Περιστερί. Κων. Ρωμαντζής, Πάφου 7. Ἰω. Σακκάς, Ξενοκράτους 35. Σπ. Φυντικιάκης, Παλυμήτου 10. Παλαιολ. Χριστοδοῦλου, Κ.

Σταυροπούλου 27, Ἴω. Ψαρὸς, Πρόκλου 24.

ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Δημ. Ἀρβίτασγλου, Δ)ντῆς Ἐμπορ. Τραπεζῆς, Ξάνθη Νικ. Βλαχουδῆς, χωρίον Ἀφάντου, Ρόδος Κων. Δασκαλάκης, Ψυλλάκη 7, Χαλκιά. Ἀθαν. Τσιμπτούκης, Κατρώνι - Πατρῶν Θεμ. Τσιμπτόκης, Ἄμιερ Ἐρυθρ. Σταυροῦ 137, Καβάλα. Ἐμμ. Χαρίτος, Δ)ντῆς Δημοσ. Ἔργων, 28ης Ὀκτωβρίου 2, Ρόδος Μαρ. Χατζησταματίου, Πατρόκλου 18, Λάρισα.

ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ ΤΟΝ ΓΗ·Ι·ΝΟΝ ΒΙΟΝ

Παν. Ἀλιφραγκῆς, Ἀθήνα
Κλεόδ. Βουδούρης, Ἀθήνα
Χαρ. Γκολέμης, Ἀθήνα
Στέφ. Κακαρούκας, Ἀθήνα
Γεώργ. Πάγκκαλος, Ἀθήνα
Βασ. Σαμαρόπουλος, Ν. Σμύρνη
Εὐστρ. Ἀντωνίου, Μυτιλήνη
Φρίξος Βάλλας, Λαμία
Γεώρ. Βαρᾶνος, Θεσ)νίκη
Παντ. Λολίδης, Λαμία
Δημ. Μαγειριώτης, Ἄρτα

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Φύσις καὶ Ζωὴ (Φθινόπωρο 1974)
Σμύρνα (Ὀκτ., Νοέμ., Δεκ.)
Κρίκος (Νοέμ. - Δεκ.)
Πνευματικὴ Κύπρος (Δεκ., Γεν. 75)
Ἠπειρωτικὴ Ἔστις (Σεπτ. - Ὀκτ.)
Νέα Σύνορα (Νοέμ. - Δεκ.)
Ὁ Κόσμος τῆς Ψυχῆς (Νοέμ. - Δεκ.)
Βιβλιογραφικὴ Ἐπιθεώρηση (Ἰουλ. - Ὀκτ.)
Ὁ Φυσιολάτρης (Ἰαν. - Φεβρ.)
Νεώτερα Γράμματα (Ὀκτ. - Δεκ.)
Προσανατολισμοὶ (Ἰαν.)
Ψυχὴ (Νοεμ. - Δεκ., Ἰαν. - Φεβρ.)
Ἀρχαῖκά Χρονικά (Νοέμ. - Δεκ. Ἰαν.)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΜΜ. ΠΑΓΚΑΛΟΣ

Πλήρης ημερών απεχώρησε του γήϊνου θίου ο γνωστός γλωσσολόγος Γλωσσασιάρχης Γεώργιος Έμμ. Πάγκαλος, ο άκαταπόνητος εργάτης και όσιομάρτυς τής έπιστήμης.

Ήνάλωσεν όλόκληρον τον θιον του δια να συγκεντρώση πολύτιμον λαογραφικόν και γλωσσολογικόν ύλικόν τής ιδιαιτέρας του πατρίδος και κατόπιν μυρίων σκληρών αγώνων κατώρθωσε, περι τας δυσμάς του στερημένου θίου του να έκδόση τὸ πολύτομον έργον τής ζωής του «Περί του γλωσσικού ιδιώματος τής Κρήτης», τὸ όποιον κοσμεί τας ειδικάς βιβλιοθήκας έσωτερικου και έξωτερικου. Ή διαρκής αγωνία του ήτο να έκδοθη τὸ έργον, χωρίς να καταναλωθῆ ή μικρά άκίνητος περιουσία του, την όποιαν κατέλιπε δια διαθήκης εις την 'Ακαδημίαν 'Αθηνών, προς «σπουδήν άπόρων ήθικων νέων».

Αί έφημερίδες κατ' έπανάληψιν έγραψαν δια τον «'Όσιον τής έπιστήμης», τον «'Ερημίτην τής Κυψέλης», τον επίμονον τυραννησμένον γέροντα, ο όποιος έθυσίασε τὰ πάντα δια την έπιστήμην.

Ό συμμαθητής του Νικ. Καζαντζάκης του ειχε γράψει: «'Ηρωα και μεγαλομάρτυ τής 'Επιστήμης! 'Αληθινά εισαι άπό τους πιό άξιοθαύμαστους εργάτες του νοϋ, που γνώρισα ποτέ μου. Τί δύναμη, τί άντο-

'Ιδιοκτήτης: 'Εκδόσεις «'Ιλι-
σός» Συν. Π. Ε., Δραγατσα-
νίου 6. 'Εκδότης - Διευθυντής:
Κωστής Ν. Μελισσαρόπουλος,
Πλατ. 'Εθνικής Τραπεζής 3,
Φιλοθέη. Προϊστάς. Τυπογρα-
φείου: 'Ιορδ. Α. 'Ορφανίδης,
Ποσειδώνος 51, Π. Φάληρον.
Στοιχειοθεσία - 'Εκτύποισις:
«'Επτάλοφος» Ε.Π.Ε., Ζαλο-
κώστα 5, τηλέφ. 631 675.
'Αθήναι, 'Ιαν - Φεβρ 1975
Τμημ τεύχους δρχ. 20

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ «ΙΛΙΣΟΥ»

Βολος Γ Κεουκυβίνος
Δράμα Φλ Τζαλλας
Ζακυνθος Ν Ταμπαλής
'Ηρακλειον Α Κουνητής
Θεσσαλονικη 'Ιω Στασας
Καβαλα Σ Ρωμανιάς
Καλαματα Χρ Παρασκευοπουλος
Κέρκυρα: 'Αχ. 'Αβραμίδης
Κομοτηνη 'Ι Σαμουρκασιδης
Λομία Κ Φαλιδας
Λάρισα 'Εσδράς Μωυσης
Ξάνθη: Εύελις Ράνος
Πάτρα: 'Αθ. Κοντοσάκις
Ρόδος: Μ. Φωσιέρης
Σύρος: Π Ζαραφωνίτης
Χανιά. Ν. Βαρδάκης
'Αμμόχωστος. 'Ανδ. Τσόκκος
Λεμεσός: 'Αντ. Στυλιανού
Λευκωσία: 'Αχ. Ζαβαλλής
Πάφος: Κ. Καθηζιώτης
'Ισταμπούλ: Γ. Βακαλόπουλος.

χή, τί αγάπη πρέπει ναχεις και τί πεποίθηση στην άποστολή Σου, για να πολεμάς τόσα χρόνια έτσι παλληκαρίσια. Δι-
κός σου πάντα. Ν. Καζαντζά-
κης».

Ό άείμνηστος ύπήρξε Μέλος τής Θεοσοφικής 'Εταιρίας και μέχρι τέλους συνδρομητής του ΙΛΙΣΟΥ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

	Σελ.
Σπινθήρες	4
Αιμιλία Ίβου : Τότε...	4
Κ. Μελισσαρόπουλος : Πυθαγόρας και Πυθαγόρειον πνεῦμα	5
Τί είναι εὐτυχία;	19
Αιμιλία Ίβου : Lux ex Tenebris	19
Μαρ. Κώνστα : Ἡ ὀλακλήρωσις τοῦ ἀνθρώπου	20
Χρ. Πολάτωφ : Σχέσεις ὕπνου, ὑπνωτισμοῦ, ὑποβολῆς	26
Πυθ. Δρουσιώτης : «Τοπάζιο και Βηρύλλια»	29
Ὅδυσ. Λαμφίδης : Ἑρμητικά κείμενα	31
Παν. Ἀναγνώστου : Ἀρχαία Ἑλληνική Θρησκεία και Φιλοσοφία	41
Jean Rictus : Le Revenant (μετ. Ν. Καρβούνη)	45
Χρ. Παρασκευόπουλος : Ἀριθμοσοφία	49
Παν. Βλοχόπουλος : Ὁ ἀριθμός 7 στήν Ἀποκάλυψη	51
Ἀποκόμματα	53
Ἑκατονταετηρίς τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας	58
Ε. Π. Μπλαβάτακυ : Ἀπό τὸ Κλειδί τῆς Θεοσοφίας	59
Χρονικά	66
Μεταξύ μας	70
Νεκρολογία : Γεώργιος Ἐμμ. Πάγκαλος	71

Στὸ ἐπόμενο τεῦχος:

Ἀποστ. Φωτοπούλου : Πορφυρίου «Ἄντρον Νυμφῶν»
Χρ. Ριζοπούλου : Τὰ Νέα Βιβλία

Τὸ ὠραιότερο δῶρο

ΕΝΑ ΚΑΛΟ ΒΙΒΛΙΟ

Βλέπε Τιμοκατάλογον Βιβλίων
εἰς σελ. 2 ἐξωφύλλου

(Ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελεῶν)

ΕΓΓΡΑΨΑΤΕ ΝΕΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ

Συνδρομὴ 1975 δρχ. 100 (ἐξωτερικοῦ \$ 5.00)

Ὅλοι οἱ συνδρομηταὶ ἐσωτερικοῦ ἔχουν δικαίωμα
νὰ ἀγοράζουν τοὺς τόμους ἐπιλογῆς

Α' Τριετίας 1956—1957—1958

Β' Τριετίας 1959—1960—1961

ἕκαστον πρὸς δρχ. 100 ἀντὶ δρχ. 120

ΒΙΒΛΙΑ ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἄδ. 40 δεμ. 70

Μελετήματα ἄδ. 90 δεμ. 120

Εἰσαγωγή στὴ Θεοσοφία ἄδ. 100 δεμ. 140

Τὰ Βήματα τῆς Φιλοσοφίας . . . ἄδ. 70 δεμ. 100

ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) Β' ἐκ-

δοση ἀναθεωρημένη 1971 δεμ. 120

Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισναμοῦρτι . ἄδ. 70 δεμ. 120

Ὁ Ἰησοῦς χαρτόδ. 60

Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΣΤΙΣ ΠΑΓΟΔΕΣ
ΤΟΥ ΝΕΠΑΛ

Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ : ΑΝΓΚΟΡ

Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ : ΜΠΑΛΙ

Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ : ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΝΔΙΑ

JEAN VASSILIOU

ANGKOR

“ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ,,
Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α. Ε.